

Dr. RAYMOND MOODY

LUMINA VIETII DE DINCOLO

Traducere de NICOLAE
CONSTANTINESCU

Copyright (C) Toate drepturile asupra versiunii în limba rumân;

EDITURA Z. -ms

Editor": ZAMFIR M. RUSU
Coperta; USSOFT și EDITURA Z

I

ARIPA MORȚII

Ce se întâmplă când murim? Este probabil întrebarea cea mai frecventă din istoria omenirii, și poate cea care pune cel mai mult pe gânduri. Încetăm pur și simplu de a mai trăi, iară să lăsăm altă urmă a trecerii noastre prin această viață decât rămășițele pământești? Suntem oare înviați de o Ființă Supremă?. Revenim pe pământ sub formă animală, așa cum cred hindușii, sau, după mai multe generații, într-un alt corp omenesc?

Nici astăzi nu suntem pregătiți să răspundem la această întrebare fundamentală, după cum nu eram nici acum câteva mii de ani, când unul dintre strămoșii noștri și-a pus-o pentru prima dată. Totuși, mulți oameni obișnuiți, care au fost atinși ușor de aripa morții, au întrezărit în mod miraculos câte ceva dintr-o lume de dincolo."* o lume radiind de iubire și înțelegere, la care nu poți -ajunse decât după o călătorie uimitoare printr-un tunel sau pasaj.

Această lume le adăpostește pe toate rudele decedate, scăldate într-o lumină splendidă. Ea e guvernată de o Ființă Supremă care îl ajută pe noul'sosit să-și treacă în revistă viața, înainte de a-l trimite înapoi pe pământ pentru a-și continua existența.

Persoanele care „au murit” nu mai sunt niciodată aceleași.după ce .revin. Iile exprimă.credința că dragostea și

cunoașterea sunt lucrurile cele mai importante, fiind singurele pe care le poți lua cu tine.

În lipsa unui termen mai exact, se poate spune că acești oameni au avut o NDE*.

Am folosit această expresie, cu mai mulți ani în urmă, în prima mea carte, *Viață după viață*. Alți autori folosesc alți termeni, precum „călătorii în lumea de dincolo”, „zborul unicului către Unic”, „viziuni în preajma morții”, în realitate, oricare ar fi denumirea adoptată, aceste • episoade conțin aceeași experiență. Toți cei care au avut o NDE cunosc în întregime sau în parte următoarele eve-nimente: senzația că ești mort; pacea și absența durerii, chiar în cursul unei experiențe- „dureroase”; separarea sufletului de corpul fizic; pătrunderea într-o zonă întunecată sau un tunel; o ascensiune rapidă în cer; întâlnirea cu prietenii și rudele decedate, scăldate în lumină; întâlnirea ■ cu Ființa supremă; trecerea în revistă a vieții și, în sfârșit, regretul revenirii în lumea pământească.

Am desprins aceste caracteristici acum douăzeci de ani în urma cercetărilor personale pe care, printr-o coincidență amuzantă, le-am început la vârsta de douăzeci de ani. Pe vreme aceea eram un tânăr student la filozofie înscris la universitatea din Virginia.

Împreună cu vreo doisprezece studenți, asistam la seminarul profesorului John Marshall despre problemele filozofice legate de moarte, Marshall ne-a spus că el cunoaște tm psihiatrii din oraș - doctorul George Ritchie - care"-fusese declarat-mort clinic "în urma unei 'duble pneumonii. Ritchie învinse în mod miraculos. In timpul

*... NDE (Near-Death Experience) s-ar putea traduce prin ^,expe-> riență de moarte apropiată"-sau „experiență din apropiere a.morții". ; . Pentru simplificare^ vom păstra în această carte prescurtarea NDE. ' .

„morții" sale, el se pomenise într-un tunel pe care l-a traversat 'cu mare viteză înainte de a vedea niște .ființe .de lumină.

Profesorul ne-a povestit că această experiență îl marcase profund pe medicul respectiv. El era convins că i se permisesse să arunce o privire în lumea de, dincolo.

La drept vorbind, în acel moment al vieții mele, nu mi trecuse niciodată prin minte că sufletul poate să supraviețuiască morții noastre fizice. Totdeauna crezusem că moartea provoca atât dispariția corpului cât și a conștiinței. Am fost foarte intrigat de faptul că un medic reputat este atât de sigur de el încât recunoaște public că a întrezărit lumea de dincolo.

Câteva luni mai târziu l-am auzit personal povestind u-și experiența în fața unui grup de studenți. Ne-a spus că, de departe, și-a văzut .corpul care prezenta toate aparițiile morții și zăcea pe patul lui de spital. După aceea intrase într-o lumină strălucitoare care radia iubire și revăzuse toate evenimentele, vieții sale într-o panoramă tridimensională. • .

Am clasat undeva în memorie povestea lui Ritchie și m-am întors la studiile mele pentru a-mi lua diploma în filozofie în 1969. Am început să predau la universitate, când am întâlnit un alt caz de NDE.

Unii din studenții mei fusese gata să moară cu un an în urmă, și l-am întrebat cum a fost. Am descoperit atunci cu uimire că și el cunoscuse un- episod absolut identic cu cel.' al lui Ritchie, așa cum îl auzisem povestit în urmă cu patru

ani.

Treptat, am găsit alți studenți-care'auziseră de alte experiențe asemănătoare. În momentul în care intram la • facultatea de medicină, în 1972, • eram în -posesia a opt.

cazuri de NDE provenind de la persoane căl se poate de sincere.

La facultatea de medicină am găsit noi cazuri și în curând am strâns suficiente pentru a putea publica *Viață după viață*. Se știe că lucrarea a avut un răsunet internațional. Această carte arăta cât se poate de clar că exista o nevoie reală de a cunoaște mai mult despre ceea ce ni se întâmplă „după”.

Cartea punea multe întrebări la care nu putea să răspundă. Apoi ea și-a atras și fulgerele scepticilor, pentru care cele câteVa sute de cazuri studiate nu reprezentau nimic față de „adevărata” cercetare științifică: Mulți medici au spus sus și tare că ei reanimaseră sute de persoane și că niciodată nu auziseră de NDE! Pentru alții nu era decât o formă de boală mentală, ca schizofrenia. Unii au afirmat că numai oamenii foarte religioși pot avea o NDE, în timp, ce., alții nu vedeau.. în ea decât o forma de posesiune demonică. După părerea câtorva medici, asta nu se întâmpla niciodată copiilor pentru, că ei nu fuseseră „poluați cultural”, așa cum era cazul adulților. În sfârșit, pentru alții, erau prea puțini oamenii care trăiseră o NDE pentru ca asta să fie semnificativ.

Câteva persoane au -dorit să aprofundeze subiectul, printre ele numărându-mă și eu. Cercetările noastre din ul-timii_ zeez ani” au clarificat în'mod considerabil problema. , Am, putut examina majoritatea obiecțiilor ridicate de cei care se îndoiesc, că o NDE este.altceva decât o tulburare 'mintală sau' un'renghii pe care creierul și' l-ar juca lui în-

.. Sliși. -'-'- ■; v. ■ . - . ' ■ ■ .

- La drept vorbind, toți acești sceptici au constituit un - lucru bun, pentru; că nc-au" obligat să studiem fenomenul 'mull mai -profund-decât am fi făcut-o dacă ei n-ar fi fost!

Esențialul a ceea ce noi am descoperit se află expus în lucrarea de față.

Cine, de câte **ori vȘi pentru** ce?

Unul dintre punctele asupra căruia aș vrea să insist în această carte este importanța numărului NDE-urilor. Când am început să studiez -fenomenul, am crezut că el este destul de rar. Nu dispuneam de nici o cifră și în literatura medicală nu se putea găsi nimic. Dacă ar fi trebuit să fac o estimare, aș fi zis că, din opt persoane reanimate sau care au făcut cunoștință de aproape cu moartea, una singură cunoscuse cel puțin unul din stadiile unei NDE.

Dar de la primele mele conferințe ținute asupra acestui subiect, după ce am întrebat unele grupuri importante dacă trăiseră o NDE sau cunoșteau pe cineva căruia i se întâmplase, impresia mea s-a schimbat radical. Puneam întrebarea în mod foarte direct: „Câți dintre voi au avut o NDE sau cunosc pe cineva căruia i s-a întâmplat?” Cel puțin o persoană din treizeci ridica mâna... >

Gorge Gallup Jr., de la institutul de sondaje cu același nume, a arătat că în Statele Unite au avut o NDE opt milioane de adulți! Asta înseamnă o persoană din douăzeci.

Mai târziu.a analizat conținutul acestor NDE-uri pentru a încerca să determine procentajul frecvenței diferitelor elemente ale experienței. Iată rezultatele:

Element	Procentaj
... Ieșire din corp.....	26
' Acuitate vizuală foarte ameliorată.....	23

Element	Procentaj
Auzirea de'sunete sau voci	17
Sentiment de pace și .absența durerilor.....	32
Fenomen luminos.....	14
Trecerea în revistă a vieții	32
Ajungerea într-o altă lume	32
întâlnire cu alte ființe."	23 -
Experiența tunelului	9
Premoniție	6

Acest sondaj arată cu claritate că NDE-urile sunt mult mai răspândite în societatea noastră decât și-au imaginat vreodată cercetătorii în acest domeniu.

Caracteristicile unei NDE

După cum am amintit, am putut să desprind un ansamblu de nouă caracteristici care definesc o NDE. Am ajuns la acest rezultat chestionând sute de oameni și căutând elementele comune ale experiențelor lor.

În *Viață după viață* am spus că nu întâlnisem niciodată o persoană a cărei NDE să cuprindă toate aceste elemente. Numai că de atunci am cercetat o mie de cazuri, dintre care câteva cuprindeau toate cele nouă caracteristici enumerate mai înainte.

■ Este important să insistăm asupra faptului că oamenii care au o NDE nu trec toți prin toate fazele amintite. Unii nu trec decât prin una sau două, alții prin cinci-șase. . . ,

Impresia că Cviști mort

Mulți nu-și dau seama că experiența de moarte apropiată pe care o trăiesc are o legătură cu moartea. Se pomenesc plutind deasupra corpului lor, la o anumită distanță, și se uită la el. Apoi, brusc, se ivește frica și/sau incapacitatea de a înțelege. Ei se întreabă: „Cum pot să fiu aici sus uitându-mă la mine acolo jos?” Nu înțeleg nimic și se simt puțin pierduți.

În acest stadiu, oamenii nu recunosc totdeauna corpul pe care îl văd ca fiind al lor.

O persoană mi-a spus că, în timp ce se afla în afara corpului ei, traversase o sală de spital alarmatei și fusese uimită de marele număr al tinerilor care îi semănau, având aproximativ aceeași vârstă și statură cu ale ei. Examinase toate aceste corpuri întrebându-se care era al ei.

Un alt om, victimă a unui accident foarte grav în care își pierduse două membre, își amintea că se aplecase peste corpul Jui lungii pe masa de operație. Se simțea îndurerat pentru persoana oribil mutilată cărc se alia acolo. Abia după aceea își dăduse seama că era chiar el! -

Teama simțită în acel moment de majoritatea subiecților cedează deseori locul deplinei înțelegeri a ceea ce se petrece. Oamenii pricep ee-și spun medicii și infirmierele, deși în general nu au nici un fel de pregătire medicală. În schimb, când încearcă să vorbească cuiva din echipa medicală sau altei persoane, "nimeni nu poate să-i vadă sau să-i audă. . . - .-

Văzând aceasta, ei încearcă atunci să atragă atenția persoanelor prezente atingându-îe. Dar când o fac, mâinile lor trec prin brațele celorlalți de parcă n-ar fi nimic. . . ;•

Tunelul

Experiența tunelului are loc în general după ce ți-ai părăsit corpul. A trebuit să scriu *Viață după viață* ca să bag de seamă că oamenii nu-și dau eu adevărat seama ca experiența lor e-legată de moarte atâta vreme cât n-au „tăiat panglica” și nu și-au părăsit corpul.

În acest stadiu, un portal sau un tunel se deschide în fața lor și sunt împinși în întuneric. Traversează atunci o zonă învăluită în obscuritate și, la sfârșit, ies în acea lumină strălucitoare despre care vom vorbi după aceea.

În loc să treacă printr-un tunel, unele persoane urcă o scară, lată,-de exemplu, mărturia unei femei care a asistat la ultimele momente aic fiului ei, decedat în urma unui cancer. Cu puțin timp înainte de a muri, el i-a spus că vedea o scară mărăța care urca în spirală. Mama lui a simții o alinare când i-a spus că va urca acea scară.

Alte persoane au declarat că au trecut printr-o poartă foarte frumoasă, foarte decorată. Această poartă pare să indice foarte simbolic trecerea într-o altă lume.

Sunt oameni care aud un fel de șuierat în timp ce traversează tunelul. Alții aud o vibrație electrică sau un hureit când se află în zona obscură.

Mă grăbesc să precizez că nu eu am fost primul care a descris această experiență a tunelului. În secolul al XV-lea, Hieronymus Bosch a pictat *înălțarea la cer*, care descrie vizual experiența cu pricina. În prim-plan se văd niște-muribunzi. În jurul lor,..niște ființe spirituale încearcă să le îndrepte atenția". În. sus. Pot fi văzuți traversând un tunel . foarte. întunecat,' apoi ieșind în lumină. Când ajung în lumină, toți îngenunchiază cu respect.

Intr-una din cele mai uimitoare experiențe ale tunelului de care am auzit, acesta se întindea aproape la infinit, atât în lungime cât și în lățime, și era plin de lumină.

Descrierile se'strâng în număr mare, fără ca sensul experienței să varieze. Oamenii traversează un pasaj care îi duce într-o lumină intensă.

Ființele de lumină

. In general, la ieșirea din tunel, oamenii întâlnesc niște "ființe de lumină. Dar nu este vorba de o lumină obișnuită. Aceste ființe strălucesc cu o luminozitate intensă și foarte frumoasă care pare că scaldă totul și umple persoana de iubire. Cineva care a avut o NDE a spus foarte precis: „Aș putea s-o numesc „lumină” sau „iubire”, că ar însemna același lucru”. Unele persoane'au spus că era ele.parcă ar fi fost străpunse de o aversă de lumină.

Oamenii mai spun că aceasta lumina e mult mai strălucitoare decât tot ce putem cunoaște pe pământ în materie de lumină. Totuși, în ciuda strălucirii și a intensității, ea nu face rău ochilor. Dimpotrivă, e caldă, vibrantă și vie.

Ajunși în lumină, oamenii își întâlnesc deseori rudele sau prietenii decedați. Spun frecvent că acești defuncți se află în același corp indescrptibil ca al lor.

Am cunoscut niște oameni care, în.afară de lumină și defuncți, au descris scene pastorale încântătoare. O femeie pe care o cunosc a vorbit de o câmpie înconjurată cu plante, și fiecare plantă avea lumina ei. interioară.

În câteva cazuri e vorba de cetăți luminoase și foarte frumoase, Totuși, oamenii care au văzut asta spun că măreția lor sfidează orice descriere. " ;'■•':•■/ •' :_';" .. - V-

În timpul derulării unei NDF, comunicarea nu se iace • prin cuvinte ca de obicei, ci prin telepatie, înțelegerea fiind instantanee.

Ființa de Lumină

După ce a întâlnit diferite persoane în lumină, subiectul întâlnește după aceea Ființa Supremă de Lumina. Catolicii spun că este Dumnezeu sau Iisus. În funcție de apartenența religioasă, oamenii mai spun că e Buddha sau AII ah. Există câteva cazuri în care oamenii spun că e vorba de 'cineva Toarte sfânt, dar că nu e nici Dumnezeu, nici Iisus.

Oricum ar H, Ființa radiază o iubire și o înțelegere infinite. De aceea cei mai mulți subiecți vor să rămână lângă ea pentru totdeauna.

Numai că nu se poate. În acel moment li se spune că trebuie să se reîntoarcă în corpul lor terestru. În general Ființa de Lumină se ocupă de acestjueru adăugând că mai întâi trebuie să-1 facă să-și revadă întreaga viață. '

Bilanțul vieții

Când-oamenii își revăd viața, spațiul-înconjurător recunoscut dispare. În locul lui văd defilând cele mai mici incidente ale vieții lor sub forma unei panorame colorate în trei dimensiuni.

■ De obicei; asta se petrece dintr-un punct de vedere exterior de parcă ar fi vorba de o a treia persoană. Această viziune nu se situează în timpul cunoscut de noi. Subiecții 'nO' pot să facă o descindere mai bună decât spunând că, dintr-o dată, le apare întreaga lor viață. " " : V " " " » " . '

- Nu vezi numai ceea ce ai făcut, în cele mai mici detalii, ci percepi instantaneu și efectele acțiunilor tale asupra celor apropiați.

De exemplu, dacă mă văd făcând o acțiune lipsită de iubire, mă pomenesc imediat în mintea persoanei față de care am făcut această acțiune. Simt-deci tristețea, durerea și regretele ei.

Invers, dacă mă port cu iubire față de cineva, simt imediat sentimentele lui de bucurie și de fericire.

În tot acest timp, Ființa rămâne alături de oameni și îți întreabă ce lucruri bune au făcut în viață. Îi ajută să asiste la acest bilanț și să redea evenimentelor vieții lor adevăratele lor dimensiuni.

Toți cei care au trăit acest bilanț se întorc convinși că iubirea este lucrul cel mai important din viața lor.

Pentru cei mai mulți, al doilea lucru ca importanță în viață este cunoașterea. Când revăd scene din viața lor în care învață ceva, Ființa insistă asupra faptului că unul din lucrurile pe care le pot lua cu ei după moarte este cunoașterea, celălalt fiind iubirea."

Când oamenii își revin în simțiri, ei simt o mare sete de cunoaștere. Devin deseori niște cititori înfocați chiar dacă înainte nu prea le plăcea să citească. Uneori fac studii pentru cunoașterea altui domeniu decât cel în care lucrează.

Urcarea rapidă în cer

Trebuie să semnalăm că nu toți subiecții trec prin stadiul tunelului. Unii vorbesc de o „experiență de plutire”, în cursul căreia urcă rapid în cer. Aceștia văd universul

dintr-un unghi rezervat de obicei sateliților și astronautilor.

CCI. Jung a trăit acest tip de experiență în 1944 după o criză cardiacă. El spune că s-a simțit urcând cu mare viteză spre un punct situat foarte departe de Pământ.

Un copil mi-a povestit și el că-avusese impresia că urca foarte departe deasupra Pământului; după aceea a depășit stelele și s-a pomenit" în cele din urmă la îngeri. Un alt subiect s-a simțit urcând cu mare viteză. Vedea planetele în jurul lui în timp ce Pământul îi apărea în depărtare, dedesubtul lui, ca o bilă albăstruie.

Dorința de a nu mai reveni

Pentru mulți, o experiență atât de plăcută încât nu vor să se mai întoarcă. Sunt în general furioși împotriva medicilor care i-au readus la viață.

Doi dintre prietenii mei medici și-au dat spuma că unii din pacienții lor. avuseseră o NDE văzându-i devenind-ostili după ce fuseseră reanimați.

Într-unui din cazuri, unul dintre acești medicii reanima un alt medic care suferise un stop cardiac. Când și-a venit în simțire, medicul bolnav s-a arătat foarte furios și a spus: „Cari, să nu-mi mai faci niciodată așa ceva!"

Cari nu prea înțelegea motivele unei astfel de supărări. Mai târziu, medicul reanimat l-a luat de-o parte și și-a cerut scuze povestindu-i toată aventura. „Eram furios la culme pentru că mă readusesesi la moarte și nu la viață." ;

Un alt prieten de-al meu medic a descoperit fenomenul. NDE.când unul din pacienții lui, pe care tocmai îl reanim

mase, a început să-1 ocărăscă fiindcă îl smulsese „din locul acela minunat și atât de luminos".

Oamenii care au o NDE reacționează deseori astfel. Acest sentiment de frustrare nu durează totuși multă vreme. Dacă vorbești cu ei după o săptămână-două, se arată fericiți că s-au întors. Starea de beatitudine pe care au cunoscut-o le lipsește, dar sunt fericiți că au avut ocazia.de a continua să trăiască.

Unul din aspectele interesante ale experienței este ea acești oameni au sentimentul că li s-a dat să aleagă, să rămână sau să se întoarcă. Persoana care le-a oferit să aleagă poate să fie Ființa de Lumina sau una din rudele lor decedate.

Toți oamenii cu care am vorbit despre asta spun că ar fi rămas acolo dacă ar fi fost numai după ei. În general, toți explică că s-au întors pentru a-și crește copiii sau pentru că tovarășii lor de viață sau părinții aveau nevoie de ei.

O femeie din Los Angeles a trebuit să răspundă la această întrebare a Ființei Lumina de două ori în viața ei. Prima dată pe la sfârșitul anilor cincizeci. Se afla în comă în urma unui accident grav de mașină. Ființa i-a spus că venise momentul să moară și să meargă în cer.

Ea a discutat și s-a plâns că era prea tânără ca să moară. Ființa însă nu. a cedat decât în momentul în care ea i-a spus: „Sunt atât de tânără, încă n-am dansat destul!"

Vorbele ei mi făcut-o pe Ființă sa rădă din toată inima și să-i permită să-și continue viața. ',-■•".

'Aproximativ" treizeci de ani mai târziu, respectiva a suferit un stop cardiac în cursul unei intervenții chirurgicale minore. A trecut din nou prin tunel și s-a pomenit iar în fața Ființei. Și,- ca și prima dată, aceasta i-a spus că -venise momentul să moară. - < -.'-■- :.....'•, •

Dedata asta femeia a motivat că avea copii de crescut! și că nu-i putea părăsi atât de tineri.

j

„De acord, a răspuns Ființa. Dar este pentru ultima; dată. Data viitoare va trebui să rămâi.”

Un timp și un spațiu diferite

În afara acestor două caracteristici, oamenii care au avut o NDE spun că timpul era foarte condensat, fără să aibă nimic comun cu timpul măsurat de ceasurile noastre. Vorbesc despre el ca despre „eternitate”. O femeie, pe care am întrebat-o cât timp durase experiența ei, mi-a răspuns: „Pot să spun că a durat o secundă și la fel de bine zece mii de ani; ar fi același lucru.”

În cursul acestei experiențe, limitele pe care ni le impune spațiul în viața cotidiană adeseori dispar. O persoană care a trăit o NDE poate, dacă dorește, să meargă unde vrea. E destul doar să se gândească la asta. Oamenii povestesc că, în timp ce se află afară din corpul lor și îi privesc pe medici cum se ocupă de ei, este destul să doborască acest lucru ca să se pomenească în sala de așteptare și să-și vadă acolo apropiații.

Această parte a experienței reprezintă poate cel mai bun răspuns la argumentul conform căruia o NDE n-ar fi decât un rengaș pe care creierul și-l joacă lui însuși. Într-adevăr, se poate admite că creierul, într-o situație disperată, generează experiența tunelului și întâlnirea cu Ființa de Lumina pentru a se liniști. Numai că oamenii care, după o

NDE, pot să-ți povestească ce se petrecea în alte încercări / „În timpul ce se aflau în coră, ” acești oameni au trăit, iară / „; cișar și poate o „ieșire din 'corp' ”.

. Cunosc mai multe cazuri de persoane care au avut o ieșire din corp în timp ce se aflau în reanimare. Toți au profitat pentru a părăsi sala de operație și a verifica prezența celor apropiați în alte părți ale spitalului.

O femeie care își părăsise corpul s-a dus în sala de așteptare unde a văzut că fetița ei purta niște haine desperecheate.

Într-adevăr, femeia care avea grijă de copil îl adusese la spital, și, în grabă, îl îmbrăcase cu ce-i căzuse în mână, fără să se mai preocupe cu asortarea culorilor.

Mai târziu, când această femeie și-a povestit experiența familiei, ea a spus că își văzuse fetița cu haine desperecheate. Toți au trebuit să se plece în fața evidenței: femeia se aflase în sala de așteptare în același timp cu ci!

O altă femeie ieșise din corp și părăsise sala de reanimare unde medicii se agitau în jurul corpului ei. De cealaltă parte a culoarului și-a văzut cumnatul în momentul în care se întâlnea cu unul din asociații lui. Respectivul îl întrebase ce făcea la spital.

„Trebuia să plec într-o” deplasare de afaceri, a răspuns el, dar se pare că June va deceda. Așa că mi-am zis că e mai bine să rămân pentru înmormântare.”

Câteva zile mai târziu, pe când se afla în coalescență, femeia a primit vizita cumnatului ei și i-a spus că se afla alături de el când își întâlnise asociatul. Bărbatul nu a crezut-o. Dar ea i-a răspândit și cea mai mică urmă de îndoială spunând: „Data viitoare când mor să nu-ți mai anulezi călătoria de afaceri. Totul va fi foarte bine.” Cumnatul "s-a iacut atât de alb la față încât femeia și-a zis că poate avea să aibă și el o NDE! ' .

O femeie de o anumită vârstă a cunoscut aceeași experiență pe când o reanimam. Se afla pe masa de examinare a serviciului de urgențe iar eu îi făceam un masaj cardiac: La un moment dat, infirmiera care mă ajuta a dat fugaf după un medicament în camera vecină.

I

Medicamentul se afla într-una din acele fiole pe care trebuie să le spargi protejându-te cu o batistă de hârtie ca să nu te tai. Când infirmiera s-a întors cu fiola, ea era deja spartă și am putut să o folosesc direct.

Când și-a recăpătat cunoștința, bolnava s-a uitat la infirmieră cu drag și i-a spus: „Știi, draga mea, am văzut? ce-ai făcut în cealaltă cameră. Să știi că ai să te lai dacă ai să mai faci așa!” Infirmiera a avut un șoc. Apoi a recunoscut că, grăbită să deschidă fiola, îi spărsese capătul fără să-și protejeze degetele.

Bolnava ne-a spus că, în timp ce noi ne străduiam să o reanimăm, ea a urmat-o pe infirmieră în camera alăturată ea să vadă ce făcea.

Câteva rezultate:

I

câți oameni și de câte ori?

Așa cum am amintit mai înainte, institutul Gallup a descoperit într-un sondaj făcut în 1982 că opt milioane de americani adulți avuseseră cel puțin o NDE. Cum asta! reprezenta cam o persoană din douăzeci, cercetătorii și-au dat seama că nu le va fi greu să găsească subiecți pentru

Unul din aceste studii, care purta titlul potrivit de „Studiul Evergreen*”, a explorat NDE-urile a patruzeci și opt de locuitori din statele de nord-vest ale Statelor Unite. Acești oameni au fost chestionați de investigatori (James Lindley, Sethyn Bryan și Bob Conley, de la institutul Evergreen din Olympia, statul Washington). Ei au folosit o metodă de investigație clasică. I se cerea mai întâi subiectului să-și povestească întâlnirea cu moartea, fără să i se pună vreo întrebare. După aceea, a i se puneau o serie de întrebări standard referitoare la experiența lui. - Era vorba de aceleași întrebări puse de Kenneth Ring, un psiholog din Connecticut care a studiat NDE-urile a zeci de persoane și și-a publicat rezultatele" într-o lucrare foarte bună, *Despre frontiera vieții*. Metoda lui de investigare a unei NDE este astăzi folosită în mod curent pentru a descoperi dacă o persoană a avut o NDE. Întrebările sunt impersonale, iar rezultatele, în consecință, destul de fiabile.

Cercetările de la Evergreen au reluat aceleași întrebări pentru a-și putea compara rezultatele cu cele ale lui Ring:

1. Este o experiență dificil de exprimat? (Dacă da): Puteți totuși încerca să ne spuneți pentru ce? Ce anume din această experiență o face atât de dificil de comunicat? Era ca un vis, sau altfel? •
2. Când vi s-a întâmplat asta. v-ați gândit că muriți sau că sunteți într-o stare foarte apropiată de moarte?
3. Ce sentimente și ce senzații ați avut în timpul acestui episod?
4. Ați auzit cumva în acel moment zgomote sau sunete neobișnuite?

5. Ați avut la un moment dat impresia că vă deplasați sau călătoriți? Cu ce semăna asta? (în caz de răspuns potrivit): Avea această

* Evergreen, normele institutului respectiv, înseamnă, literal „me reu verde”, și se poate traduce prin „etern”.

cercetările lor. În realitate, multe din aceste cercetări au fost făcute înainte-ca institutul Gallup "să pună Americii întrebarea despre viața după viață." ;

experiență vreo legătură oarecare cu zgomotul (sunetul) pe care l-ați descris mai înainte?

6. Ați avut impresia. în vreun moment al a-costei experiențe, că sunteți parcă separat de corpul dumneavoastră fizic? V-ați văzut corpul fizic fiind conștient că îl vedeți? (Puneți aceste întrebări una după alta. Apoi, după'caz, întrebați): Ați putea să-mi descrieți această experiență? Cum vă simțeai când eraiți în-această stare. Când eraiți afară din'corpul dumneavoastră fizic, unde vă aflați? ;

"Aveați un alt coip? (Dacă da): Exista vreo legătură oarecare între dumneavoastră și corpul dumneavoastră fizic? O legătură între cele două corpuri pe care le vedeți? Descrieți-mi-o. Când vă aliați în această stare, cum 'percepeau' timpul? Spațiul? Gravitația? Există ceva pe care nu-l puteți face în această stare și pe care nu-l puteți face cu corpul fizic obișnuit? Aveați senzații de gust sau de miros? Vederea și auzul se schimbaseră și, dacă da, cum? Ați avut un sentiment de singurătate în această stare? Cum era?

7. în cursul acestui episod, ați întâlnit alte persoane, vii sau moarte? (Dacă da): Cine erau acestea? Ce s-a întâmplat când le-ați întâlnit? Au încercat să comunice cu dumneavoastră? Ce-au spus? Cum? După părerea dumneavoastră, de ce v-au spus asta? Cum vă simțeai în prezența lor?

8. Ați avut la un moment dat o senzație de lumină, de strălucire, de iluminare? Puteți să mi-o descrieți? (Dacă da): Această „lumină” v-a comunicat, ceva? Ce? Cum ați primit această lumină? Cum vă simțeai? (Sau cum vă făcea să vă simțiți?) Ați întâlnit vreo figură religioasă precum îngeri, îngeri păzitori, Iisus etc? Ați întâlnit!

entități înspăimântătoare precum demoni, vrăjitoare sau diavol?

9. în timpul acestei experiențe, viața dumneavoastră - sau scenej din ea v-a apărut la un moment dat sub formă de imagini mentale sau de amintiri? (Dacă da): Puteți să-mi spuneți mai mult despre asta? Cum era? Cum v-ați simțit? Aveați impresia că această experiență vă învăța ceva? Dacă da, ce?

v, -JO.-Ați avut la un moment dat impresia că vă apropiați de o frontieră sau de o limită, un prag sau un punct de unde întoarcerea mai e posibilă? (Dacă da)»Puteți să mi-o descrieți? Vă amintiți să fiți avut sentimente sau gânduri deosebite apropiindu-vă de această frontieră? Aveți vrece idee de ce reprezenta, sau însemna aceasta!

1 I. (Dacă pacientul sau pacienta a spus mai înainte că era cât pe ce să moară, întrebați:) Când v-ați simțit gata să muriți, ce-ați simțit? Voiați să vă reîntoarceți în corpul dumneavoastră, să continuați să trăiți? Cum v-ați simțit când v-ți recăpătat conștiința în corpul dumneavoastră? Vă amintiți de modul în care ați revenit în corpul fizic? Știți cumva motivul pentru care nu ați murit de data asta? A existai vreun moment în care v-ați simțit judecat de o forță impersonală?

12. Experiența dumneavoastră e recentă, dar mă întreb dacă aveți impresia că asta v-a schimbat într-un fel sau altul? (Dacă e necesar, întrebați după aceea): Această experiență v-a schimbat atitudinea față de viață? Cum? V-ați schimbat credințele religioase? Dacă da, cum? în comparație cu ceea ce simțeai înainte de a trăi această experiență, acum vă e mai mult sau mai puțin teamă de moarte, sau nu s-a schimbat "nimic? (După caz): Vă e frică de moarte? (Dacă subiectul a făcut o tentativă de sinucidere): Cum a acționat această experiență asupra atitudinii dumneavoastră față de sinucidere? Aveți de gând să faceți o altă tentativă? (Puneți aceste întrebări cu menajamente.)

13. (în cazul în care întrebarea nu a fost în întregime tratată la întrebarea 12 și pacientul a spus că a fost foarte aproape de moarte, întrebați): Dumneavoastră care ați văzut moartea de aproape, ați putea să-mi spuneți, așa cum puteți, cum concepeți acum moartea? Ce înseamnă moartea pentru dumneavoastră?

14. Doriți să adăugați ceva la ceea ce ați spus despre experiența trăită sau despre influența ei asupra vieții dumneavoastră?

Folosind același chestionar ca Ring, investigatorii de la Evergreen au putut să-și compare rezultatele cu cele ale studiului mai important efectuat de Ring în Connecticut.

În loc să folosească cele noua faze pe care le-am de scris mai-înainte, ei au definit cinci mari etape ale unei NDE: pacea, abandonarea corpului, întunericul, lumina, reechilibrarea interioară.

În studiul Evergreen, 74,5% din subiecți au trecut prin stadiul păcii în cursul experienței lor; în studiul lui Ring nu au simțit-o decât 60%.

Cercetătorii de la Evergreen au considerat că era prea obositor să asculte relatările acestei clape căci subiecții se : dovedesc deseori inepuizabili în privința păcii minunate și a blândeții pe care le-au simțit în ace] moment.

Subiecții studiului Evergreen au cunoscut despărțirea de corp în proporție de 70,9%, iar cei ai lui Ring în pro-; porție de 37%. întunericul care poate fi descris și ca experiența tunelului, a apărut în 38,2%) din cazuri la Evergreen și în 23%o din cazurfla Ring. Stadiul luminii care poate include prezența ființelor de lumină, este prezent în 56,4% din cazuri la Evergreen și în 16%> din cazuri la Ring.

„Reechilibrarea interioară”, descrisă de majoritatea subiecților ca paradisiacă, este amintită în 34,5% din cazuri la Evergreen și în 10% din cazuri la Ring.

Dintre toți subiecții studiului Evergreen, numai unul singur a. relatat o NDE „infernală”. După exprimarea cercelătorilor de la Evergreen, fusese o NDE înspăimântătoare, plină de panică sau de furie, care putea eventual să ofere viziunea unor creaturi demonice. Cazul semnalat de Evergreen se referă la un om care, după spusele lui, a fost trimis în iad, din greșeală, în cursul celei de a doua sau a treia experiențe trăite. Răspunsurile lui sunt pe cât de revelatoare pe atât de pitorești:

Subiect: A doua experiență a fost diferită. Coboram o scară! Jos era foarte întuneric, cu oameni care urlau; era acolo foc și niște oameni care cereau apă să bea... Și pe urmă cineva s-a apropiat de mine, nu știu cine era, m-a împins înlr'o parte și mi-a zis; „Tu nu i cobori. Urci înapoi pe scară”. • • ' .. - -

Investigatorul: A folosit chiar aceste cuvinte?

S.-Mda! „Tu urci înapoi.scara. N-ai ce să cauți aici pentru că mf ești destul de ticălos.” ' " .....

I: Mai întâi ați făcut cunoștință cu întunericul, și după aceea... -

■;:§■: Beznă totală! La început am coborât... Era întuneric beznă. ' " \

I: Ați coborât într-un tunel?

S; Nu era tunel: era mai mult decât un tunel, mult mai mare. Coboram plutind... Acolo era un om care aștepta, și a spus: „Asta nu c bun.”

I: Puteați să-i vedeți pe oamenii care urlau?

S: Am văzut o grămadă de lume acolo jos. Strigau, urlau...

I: Erau și ei îmbrăcați?

S: Nu, nu,, nu. Nici un fel de haine.

I: brâu goi?

S: Mda. , . I: Câți

credeți că erali?

S: O, Dumnezeule,, nu puteai să-i numeri! ,, I:

Mii? ■ S: Aș zice un,milion, după părerea mea.

I: Chiar așa? Și toți erau foarte nenorociți?

S: Erau nenorociți și plini de ură. îmi cereau să le dau" apă. Nu aveau apă. '•••-

I: îi supraveghea cineva? "•*!'

S: Da, era acolo, cu coamele lui mici.,,

I: Avea coame! Oare... Credeți că,.. L-ați recunoscut?

S: O da! Oriunde l-aș recunoaște.

I: Cine era?

S; Diavolul în persoană! |

V -

Experiențele de acest tip sunt rare. Investigatorii de la Evergreen și-au grupat rezultatele cu ale mele și cu cele ale lui Ring, în total, nu au găsit decât 0,3% NDE-uri „infernale”.

în schimb, deseori poți constata transformarea persoanei care a avut o NDE. O astfel de experiență-e un factor de evoluție atât de puternic încât mulți trebuie să urmeze o "•• psihoterapie pentru a reuși să o integreze în viața lor. .. în general, o NDE transformă oamenii în bine."Totuși, ; chiar și o-schimbare pozitivă poatesă fie greu de asimilat,,. . măcar pentru faptul ..că în acest caz reprezintă o,schimbare ; brutală: Trebuie "țin ut cont și de șocul emotiv, provocat de

faptul
urne mai bună după care
ca a [ost întrezărită o
trebuie să trăiești din nou în lumea aceasta.

Unul dintre cele mai bune exemple de felul în care o NDE poate afecta viața cuiva ne este poate oferit de scriitorul Katherine Ann-Porter, autoarea romanului *Corabia nebunilor*. În 1918 ea a avut o NDE în timpul unei gripe din cauza căreia era să moară. Iată ce spune în interviul ei:

Avusesem acea viziune cerească și, după aceea, lumea devenise lipsită de interes. Ani în șir am trăit cu gândul că nu merita să trăiești în lumea asta. Și totuși ai credința, ai acea forță interioară care vine de undeva, probabil moștenită de la cineva. De-a lungul vieții mele am cunoscut momente în care, în cursul aceleiași zile, simțeam o dorință intensă să mor, apoi o nerăbdare teribilă să mă gădesc a doua zi. Adevărul e că dacă n-aș fi fost rezistentă ca un câine maidanez, astăzi n-aș mai fi fost aici.

Premoniția

Uneori, o NDE îți permite să întrezărești viitorul. Cazurile sunt atât de rare încât ezit să fac din asta un caracter al unei NDE. Totuși se-întâmplă.

Eu am descoperit acest aspect clinic în întâmplare. Era în 1975, cu câteva luni înainte de publicarea cărții *Viața după viață*. Era în ziua de Halloween. Louise, soția mea, de atunci, plecase eu copiii pe la vecini.

Mergând ei de la unii la alții, au ajuns la o casă unde au fost primiți de un cuplu foarte amabil care a început să vorbească cu copiii. I-a întrebat cum îi chemă, iar când cel mare a răspuns „Raymond Avery Moody, al treilea”, icg • mei a a tresărit.

... „Trebuie să vorbesc cu soțul dumneavoastră”, i-a spus j ea soției mele. •

■ v!

Când am întâlnit-o, femeia a început să-mi povestească o NDE pe care o avusese în 1971, făcuse un stop cardiac și pulmonar în timpul unei intervenții chirurgicale. Rămăsese în stare de moarte clinică un interval de timp destul de mare. În cursul acelei NDE care se declanșase în acel moment, femeia a întâlnit, un ghid care a făcut-o să-și revadă viața și i-a dat informații despre viitor. Către sfârșitul experienței i-a fost arătată o imagine a mea, i s-a indicat și numele meu și i s-a spus că „atunci când va veni momentul”, îmi va istorisi lot ce i se întâmplase.

Am considerat această întâlnire cât se poate de uimitoare. Dar Kenneth Ring a relatat „precizări” mult mai uimitoare, mărturisite de anumiți subiecți chestionați în cadrul cercetărilor sale.

Numărul cazurilor culese de Ring este insuficient pentru a permite o analiză statistică. Totuși, asta nu l-a împiedicat să descopere câteva cazuri de „prezicere” punând această întrebare în mica comunitate de specialiști în NDE-uri.

Aceste cazuri particulare, în care subiectul are o viziune a viitorului, sunt în general legate de o NDE deosebit de puternică. Uneori oamenii sunt conștienți că au primit această informație imediat ce își recapătă cunoștința. În alte cazuri, își amintesc de asta mai târziu, cu acea impresie profundă de eveniment deja trăit.

Unul din exemplele de proiectare în-viitor amintite de Ring se referă la un om care acum trăiește în Statele Unite, dar s-a născut în Anglia unde a și fost crescut. La vârsta de zece ani a avut o NDE în timp ce era operat de o criză de apendicită acută. Iată ce spune într-o scrisoare adresată lui Rimi:

După operație, fiind în covaiescență, îmi dădeam bine scama că aveam amintiri ciudate - ea să nu spun mai mult -- în legătura cu / evenimentele vieții mele viitoare. Nu știu cum îmi veniseră... le aveam, și gala... Totuși, pe vremea aceea (1941), și până în 1968, n-arn crezut în ele.

După aceea descrie cinci amintiri precise, printre care -data și împrejurările morții sale, pe care nu vreau sa le citez aici. În schimb, iată primele două amintiri:

1. Te vei căsători la vârsta de douăzeci și opt de ani. Aceasta era prima dintre amintirile respective, și am primit-o ca pe o constatare banală, iară nici o emoție legată de ea... Și într-adevăr așa s-a și întâmplat. Totuși, în ziua în care am împlinit douăzeci și opt de ani nu o întâlnisem încă pe persoana cu care aveam să mă căsătoresc.

2. Vei avea doi copii și vei trăi în casa pe care o vezi.

Contrar primei preziceri, pe aceasta am simțit-o puternic; poate că „experimentat” ar fi cuvântul cel mai potrivit. Aveam amintirea foarte acută că mă aflam așezat pe un scaun și că văd doi copii care se jucau pe jos, în fala mea. Și știam că eram căsătorit. Totuși, în această viziune, nu exista nici o indicație în privința persoanei cu care eram căsătorit. O persoană căsătorită cunoaște impresia pe care o ai când ești căsătorit, tocmai pentru că e căsătorit! Dar un celibatar nu poate să *file cum* e când ești căsătorit, și cu atât mai puțin un băiețel de zece ani. Și totuși cel mai clar îmi amintesc de această impresie ciudată, imposibilă. Datorită ei am rămas cu amintirea acestui incident. Îmi aminteam de ceva care nu trebuie să se întâmple decât aproximativ douăzeci și cinci de ani mai târziu. Iar nu era vorba că „văzusem” viitorul, în sens tradițional, ci făcusem experiența viitorului. În acest incident, viitorul era acum. În cazul acestei „experiențe”, vedeam drept înaintea mea și ia dreapta, după cum am explicat. Nu puteam să văd la stânga, dar știam foarte bine că persoana cu care eram căsătorit era așezată în acea parte a încăperii. Copiii care se jucau pe jos aveau înjur *ac'* patru și trei ani. Cel mai mare avea părul negru și era o fată; cel mai mic avea părul blond. Totuși era băiat. În realitate am avut două fete. - / Eram de asemenea conștient că în spatele zidului... se afla ceva! foarte ciudat pe care nu-l înțelegeam deloc. Conștiința mea nu-l putea pricepe. Pur și simplu știam că acolo se afla ceva foarte diferit. | t

Am rețut brusc această „amintire**” într-o zi din 1968. Pe când citeam așezat pe un scaun, am aruncat o privire spre copii... Mi-am dat seama că era „amintirea” din 1941. După aceea am început să înțeleg că exista ceva adevărat în aceste amintiri-ciudate. Iar obiectul bizar din spatele peretelui era un aparat de încălzit cu aer cald. Aceste aparate de încălzit nu existau în Anglia și, după câte știu, nici acum nu sunt utilizate. De aceea nu puteam să știu despre ce era vorba. În 1941, un astfel de aparat nu făcea parte din universul cunoscut de mine.

Ring a adoptat un punct de vedere foarte speculativ și a încercat să explice aceste „previziuni” implicând existența unei a patra dimensiuni. În această dimensiune, cel care are o NDE poate să-și vadă viața precum survolarea unui lanț muntos și, în anumite cazuri, de la început până la sfârșit. Nu poate să schimbe nimic, ci doar să o „vadă”.

II

PUTEREA DE TRANSFORMARE A UNEI NDE

Deși NDE-urile prezintă unele variații, toate au puterea să-i schimbe pe oamenii care le-au trăit. De douăzeci de ani studiez acest fenomen și nici acum nu am întâlnit una care să nu provoace o schimbare puternică și pozitivă în viața subiectului,

{ Nu vreau să spun că asta îi tace pe oameni să fie numai lapte și miere și să fie de acord cu orice. O NDE face frecventarea lor mai pozitivă și mai agreabilă (mai ales când lucrurile stăteau cu totul altfel înainte de a ii avut o MDF,!-). Și, în plus, asta îi face să participe în mod activ la viața concretă. Ii ajută să înfrunte aspectele penibile ale realității-într-un mod" lucid, degajat de emoții, așa cum I înainte nu mai făcuseră niciodată.

Toți profesorii universitari și medicii cu care am stat de vorbă, și cârc au chestionat subiecți despre NDE-urile lor, au ajuns la aceeași concluzie: s-au „îmbunătățit" din cauza experienței avute.

Ou toate că NDE-urile fac parte din ceea ce psihologii numesc „situații limită", ele nu au efecte negative așa cum se întâmplă în cazul altor situații de-criză. De* exemplu, o I experiență prea dură în timpul-războiului poate să lase \ persoana „blocată" în momentul episodului traumatic. Mulți-.. \ foști combatanți în Vietnam re trăiesc scenele ■ oribile de " \- distragere și de măcel la care au asistat în acea 'perioadă.

mim<rt<<ÎLff A^{Tge} P[?] la aCoi0 încât ifCCSă simt Inutriției din lume. Nu știm nici măcar care pot să fie
 mZI, rfrs TM PUȘCaȘi CăldUra troPicală_ Asta se nu { consecințele asupra căsniciei lor. în schimb pare sigur că
 mește un răspuns.negativ la o situație limită. f asta ^ {acc să a f_sufler, f
 cend ii r^r^ traumat;2antc - fundații, tornade, in] ■ întreaga mea practică psihiatrică este orientată spre în-
 încTnlhfli H? J ma?ma ~ PÖtlăSa oamenii ȘOCaȘ drumarea pacienților care au avut o NDE. Această experi-
 blocati<<fnto" ^f¹, 11^ f^{Vemraentul} în trecut Rămâi ențăiia obligat să înfrunte o mulțime de dificultăți pe care
 „blocați m momentul când se petrece evenimentul. , |

O experiență de moarte apropiată este o situație limit de-
 același ordin ca ©'luptă, un accident de mașină sau. o

toți au fost transformați în sensul bun al cuvântului. După
 cum arată cazurile următoare. NDE-urile facilitează evo-
 iuția individuală,

•oarali^ati r!f> ^n ^u: ^t-- Z-T T ■ "" i <""*""<i Unul din exemplele cel mai frapante îl constituie cazul
 FadM. după S? cCO mPora t0tdeaUna în H unui om pe care A voi numi Nick Era un escroc de mare peioanei să întfenrd/ Tf o"
 în.viață. Unii- anvergură, un răufăcător care Tăcuse de toate, de la escro-pusouunu.sd mîrepnnda o acțiune pozitivă
 subicți-spun ca ceea ce-i împinge să facă .asta; este pacea .asta; este pacea
 conferita de gândul unei vieți, după .viață. Pentru alții, cauza
 este întâlnirea cu o,ființă superioară care le-a creat acces ia o
 anumită înțelegere.

S-au făcut mai multe cercetări asupra puterilor cie trans
 ormare a unei NDE. Una din cele pe care le prefer- aparține Im
 Charles Flynn, sociolog la Universitatea Miami am Unio.

cei mai mulți dintre noi nu le vJr cuno te mcio ^tă; dar

I carea văduvelor până la traficul cu droguri. Fărădelegile îi
 procuraseră o viață confortabilă. Avea mașini frumoase,
 haine elegante, case noi și nu-l sâcâia nici o remușcare.
 în acel moment viața lui se schimbă. într-o zi juca golf.
 I Era un timp închis și furtuna a izbucnit pe neașteptate.
 I înainte de a putea părăsi terenul, respectivul a fost lovit de
 trăznet și „omorât".

.. A plutit un moment deasupra propriului său corp, apoi

• I s-a pomenit străbătând cu repeziciune un tunel obscur spre

i-i a loiosit datele a douăzeci și una d> -oihf>efir>n.i*v>i * i . • A • - . * I ■ ■ i * - ,
 mi-^tote ^ ^ *1 rL- wmmAn și ju aw vnesLionarei im punct luminos. A ieșit într-un peisaj pastoral strălucitor
 colectate de Kenneth Rina.. Flvnn voia s5 afle c*-r emnt ■ a r. • * A - ♦ • * • 4 u
 <tr<hi-mU>si-ii~ ,~ , <- 3 , ,

I Și a rost primit de părinți și de alte persoane „care stra-

Hmța de Lumină îl expusese unei iubiri pure. Credea că în ziua în care va muri cu adevărat, va trebui să suporte din nou această viziune. Iar asta îi va fi foarte penibil dacă nu trăgea imediat consecințele.

Acum, spune Nick, nu mai pot să trăiesc de parcă n-aș ști ca într-o zi va trebui să-mi revăd încă o dată întreaga viața.

^ N-am să vă spun cum își câștigă acum pâinea! Dar pot să vă garantez că face o meserie cinstită și utilă celorlalți.

Un alt om, să-i spunem Mark, și-a transformat radical viața în urma unei NDE. Toată viața lui fusese obsedat de bani și de poziția socială. Conducea o societate de echipamente medicale, preocupat mai mult să vândă decât să încaseze și mai repede banii decât să asigure service după vânzare.

Astfel se prezenta situația când, pe la patruzeci și cinci de ani, a avut o criză cardiacă. A urmat o NDE în cursul căreia și-a regăsit bunica, împreună cu mulți membri ai familiei, și, s-a simțit inundat de iubirea lor curată.

După ce a fost readus la viață, Mark a început să vadă existența dintr-o perspectivă cu totul diferită. Toate lucrurile după care alergase până atunci au fost trecute printre ultimele preocupări, cu mult înainte, situându-se familia, prietenii, cunoașterea..

Mi-a spus că, cu ocazia sejurului „în cealaltă parte” făcuse o înțelegere cu Ființa de Lumină. Se angajă să nu îl mai preocupe atât de mult banii. Și în schimb va încerca să fie bun.

Ca un fel de ironie, aceasta nouă atitudine i-a adus o cifră de afaceri mai bună. „Am devenit mult mai plăcuți celor care mă frecventează, mi-a spus el zâmbind. Așa că oamenii vor să cumpere mai mult material de la mine!” - Cercetătorii; care au chestionat un mare număr de subiecți au confirmat efectele NDE-urilor. Unii au semna

lat „seninătatea luminoasă” pe care o degajă riulte dintre aceste persoane. Totul se petrece de parcă au văzut viitorul și știu că totul va fi bine.

I Nici o teamă de moarte

După o NDE, oamenilor nu le mai e teamă de moarte. Aceasta nu mai are deloc același sens, în funcție de oameni. Pentru unii, teama ar proveni din cauza durerii cumplite despre care își închipuie că însoțește moartea. Alții îngrijorați de soarta pe care o vor avea după dispariția lor cei pe care îi iubesc. Alții sunt îngrijorați de absența permanentă a conștiinței.

Oamenii care vor să controleze totul, oamenii autoritari se tem de această pierdere de control asupra lor înșiși și a celorlalți. Mulți se tem de focul Iadului și de osândirea la chinurile lui. Alții le este pur și simplu teamă de necunoscut.

Când oamenii care au avut o NDE spun că nu le mai este teamă de moarte, asta înseamnă în general că nu le [mai este] frică de dispariția conștiinței sau a eului. Asta nevrând să însemne că sunt grăbiți să moară. Acești oameni vor să spună că asta le face viața mai bogată decât înainte. Cei pe care îi cunosc vor mai mult ca niciodată să-și continue viața. De fapt, multe din aceste persoane au sentimentul că abia acum încep să trăiască!

După cum spune una dintre ele: ■

„În primii mei cincizeci și șase de ani, am trăit tot timpul cu frica de moarte. Voiam înainte de orice să evit moartea, care îmi apărea ca un lucru înfrorător. După această experiență, am înțeles că trăind cu această teamă de moarte mă împiedicam să profit de viață.” - "7;

La mulți oameni dispare și teama de iad ca pedeapsă! pentru păcate. Când își văd viața defilând prin. lata lor. cil își dau „seama că aceasta Ființă de Lumină îi iubește și set

ocupă de ei. înțeleg că nu se află acolo pentru a-i judeca,! ci mai curând pentru a-i ajuta să devină mai buni. Asta îi| ajută să se elibereze de teamă și, în schimb, să înceapă, să-î| .iubească mai mult pe ceilalți. ■

I

Trebuie să înțelegem bine că această Ființă de Lumină| nu le spune că trebuie să se schimbe. După concluziile mele, formate după audierea a sute de subiecți, oamenii se hotărăsc să se schimbe pentru că se află în fața bunătății perfecte. Asta le conferă voința de a-și schimba radical comportarea,

- Unul din subiecții pe care i-am întâlnit, un predicator, j nu știa să vorbească în predicile lui decât de iad, de foc, de [pucioasă. Mi-a spus că uneori i se întâmpla să afirme față j de credincioși că dacă nu credeau în Biblie așa și nu altfel, atunci vor fi condamnați la focul veșnic.

în cursul experienței sale, Ființa de Lumină i-a spus să nu le mai vorbească astfel credincioșilor. Dar' nu i s-a . cerut asta direct. Ființa i-a arătat pur și simplu că felul lui de a predica otrăvea oribil viața oamenilor. Când acest predicator al iadului și-a reluat activitatea, mesajul lui a, fost unul de iubire, nu de teroare. • .

La fel, teama de a-și pierde controlul îi părăsește și pe.-cei care se comportau în mod autoritar înainte de a avea o; NDF. Foarte des, nevoia de a controla totul izvorăște din • • teamă. Mulți oameni mi-au. spus că, după ce au trăit o' l -,-,-.NDE, .simt că nu mai. pot să.trăiască în funcție de teama: ; lor. Asta.se datorează în parte-faptului că de acum înainte* "* cred într-o lume de apoi și, de asemenea, acelei fericiri pel ... care.au.întrezărit-o. Cum ar putea să..rămână...temători.=șij .. nefericiți jcând.ău întrezărit beatitudinea? . -V :• ::•

„„„ ^

Teama de moarte scade deci, nu însă și dorința de a trai. Cei mai mulți subiecți pe care i-am întâlnit sunt mental mai sănătoși decât înaintea experienței lor. în ciuda încrederii pe care o au în lumea de dincolo, nu se simt deloc grab-iți să „oprească numărătoarea" acestei experiențe. Așa cum mi-a explicat unul'dintre ei:

Asta nu te face să te așezi în fața camionului «ca să te întorci acolo sus. Am în continuare, un instinct solid' al supraviețuirii. Această experiență m-a făcut să-mi dau seama că voința de supraviețuire este un instinct.

La puțină vreme după crizele mele cardiace, am căzut de pe peronul casei mele. în timp ce cădeam, îmi dădeam seama că încercam cu disperare să găsesc ceva de care. să mă agăț. Și mi-am spus: „E ciudat unde te vei duce dacă mori și cât de minunat va fi." Asta nu mă împiedica să simt teama cum mă strângea de gât. Instinctul de-supraviețuire nu te părăsește după ce ai avut o astfel de experiență.

,o.

onștientizarca importanței iubirii

„Ai învățat s? iubești?" este o întrebare cu care aproape toți oamenii care au avui o NDE sunt confrunțați în cursul experienței lor. Când își revin, aproape toți'spun că lucrul cel mai important în viață e iubirea. Mulți afirmă că acesta este motivul pentru "care existăm în această' lume. în comparație cu iubirea; toate celelalte valori pălesc.

După cum putem să bănuim, această descoperire afec-tează, radical scara valorilor majorității "subiecților. Dacă - erau intoleranți, acum nu mai văd oamenii decât .ca ne niște persoane dragi. Dacă puneau reușita materială "mai presus "de orice, acum o înlocuiesc cu iubirea . fraternă. ■Unul dintre ei mi-a mărturisit;" ' ^

44
„Știți, această experiență se răsfrânge asupra 2i^iiX!^^2J^iZ^^Î I.UMINA VIEȚII DÎZ DINCOLO
vieții laie cie fiecai^

înclinația pentru studiu

zi și -pentru totdeauna. Simplul fapt de a merge pe stradă devine fi
. experiență total diferită, vă rog să mă credeți. Înainte mergeam
. închis în lumea mea, gândindu-mă la o mulțime de mici probleme.
Acum când merg pe stradă mă simt scaldat într-un ocean de uma
nitate. Aș dori să-i cunosc pe toți oamenii pe care îi întâlnesc și suni
sigur că, dacă i-aș cunoaște, i-aș iubi.

Un bărbat care lucrează în același birou cu mine m-a întrebat dej
ce sunt tot timpul zâmbitor. Nu-i vorbisem de experiența mea, așa cât
i-am explicat că fusesem gata să mor și că eram fericit că sunt încă
în viață. Și nu am insistat. Într-o zi va găsi propriul lui răspuns.

Impresia că ești legat de toate

Subiecții care au avut o NDE rămân cu impresia ca în univers
toate sunt legate între ele. E un concept pe care le e greu să-l
precizeze, dar cei mai mulți simt pentru natura și lumea
înconjurătoare un respect pe care nu-3 aveau înainte.'

O descriere elocventă a acestui sentiment a fost făcută de un
om de ii faceri împătimit al muncii s/i mai mult decât realist.
Respectivul a avut o NDE în cursul unui stop cardiac, la vârsta de
șaizeci și doi de arii:

Primul lucru pe care l-am văzut când m-am trezit la spital a fost
o floare și am plâns; Puteți să mă credeți sau nu, eu niciodată nu mă
uitasem prea bine la o floare înainte de a reveni din moarte. Unul din
marile lucruri pe care le-am aflat când am fost mort, a fost că facem
parte dintr-un tot mare, din universul viu. Dacă avem impresia că
putem să-i facem vreun râu altei persoane sau altui lucru'viu iară. sa
ne facem rău nouă înșine, atunci ne înșelăm amarnic!Acum. când.
privesc o. pădure, o floare, o pasăre, îmi spun: „Asta sunt eu, asta
tace parte din mine.'vSuntern legați de tot ce exista și dacă irimitemn-
iubire prin intermediul acestor legături, atunci suntem fericiți,„ ""*„,-

Subiecții mărturisesc și un alt respect față de cunoaștere. Unii
spun că este consecința revederii propriei vieți. Ființa de Lumină i-
a făcut să înțeleagă că după moarte continui să înveți, că poți lua
cu tine tot ce ai învățat. Alții amintesc de un sector al vieții de
apoi în întregime rezervat celor pasionați de achiziționarea unor
noi cunoștințe.

O femeie a descris acest loc da pe o universitate enormă
unde oamenii erau cufundați în conversații savante despre
lumea din.jur. Un bărbat l-a definit ca o stare de conștiință
'unde tot ce vrei îți este accesibil. Este de ajuns să gândești-
ceea ce vrei să știi pentru ca lucrul acela să-ți apară în fața
ochilor, gata pentru a fi studiat. Pentru acest bărbat,
aproape "că ai fi putut spune că informația era disponibilă
în pachete de gândire.

Asta e valabil pentru orice îip de informație. De exemplu, dacă
voiam să știu cum era să fiu președintele republicii, era destul să
doresc să fac aceasta experiență ca să simt că o trăiesc! Sau, dacă
voiam să știu ce înseamnă să fii insectă, nu aveam decât să
„contând" experiența dorind-o, și o aveam.

Această experiență de dobândire a cunoașterii - scurtă dar
intensă - a schimbat viața multor oameni. îylomentul scurt în care
au avut posibilitatea de a învăța totul le-a provocat o sete imensă
de cunoștințe.

Nu sunt rare cazurile când încep.o nouă .carieră sau studii
lungi și serioase. Totuși, nici unul dintre subiecții pe care îi
cunosc nu încearcă să învețe de dragul de a învăța. Dimpotrivă,
toți consideră că această cunoaștere nu are importanță decât • dacă
contribuie la 'unitatea persoanei. Acest sentiment că ești conectat
cu universul joacă, încă,o dată, un rol. declanșator. Cunoașterea
este urj lucru bun dacă face parte'dintr-un tot.

Omul de afaceri ^<i • * ■

1

decât oricare ce^tăton " ^ ^ " ^ * ^ * * * md bin₁
-rdiacă, nu aveam decât dispreț.pentru intelect că, înainte de criza meaf
electuali. Eu am reușit cu

un bagaj școlar foarte modest și muncind din greu. Nu departe dej casa mea se află
o universitate și totdeauna am crezut că profesorii nu erau decât niște leneși,
.nefăcând nimic cu adevărat valabil, și că trăiau pe spinarea oamenilor care
munceau cu adevărat Le-am spus -multora ce credeam, anume că munceam uneori
șapte zile din șapte și zece până la douăsprezece ore pe zi pentru ca ei să poată facef
cercetări și să scrie cărți rupte total de realitate.

Dar în timp ce medicii spuneau că sunt mort, acea persoană cu care mă aflam,
acea lumină, Cristos, mi-a arătat o dimensiune a cunoașterii, dacă pot să spun astfel.
Nu știu cum să explic, dar nu e { grav pentru că până la urmă toată lumea va vedea,
asta de aproape ' într-o zi sau alta, indiferent dacă crede sau nu.'

O experiență m-a făcut să.fiu umil.- Nu-i mai disprețuiesc pe-, .. profesori..
Știința lor e importantă. Acum citesc tot ce-mi cade în ' , li mână. Nu regret drumul
pe care l-am urmat în viață, dar îmi pare

fs^{to}™. Șt"nța, literatura, I

Să zic(..... -it, aiff, Xî
* ajută să-mi înțeleg mai bine experiența.
Într-un fel sau altul, totul coincide, pentru că, după cum v-am spus, după
ce ai. o astfel de experiență, vezi foarte bine că între toate există 6
relație. *.

general, sunt unele care mă ai

Un sentiment **nou** de autocontrol

Toți subiecții se simt mai responsabili de cursul,, vieții-lor. Devin
extrem de .sensibili la consecințele'pe termen scurt și pe termen lung ale
faptelor săvârșite. Acest extră- i ordinar „spectacol al vieții".revăzute, de
parcă ai fi fost-'a altcineva, conferă oamenilor -capacitatea să-și",privească
viața cu obiectivitate. . : . . . - - ■ ■

Subiecții îmi spun că această viziune le-a permis,să-și privească
viața de parcă ar fi fost un film proiectat pe un ecran, foarte des simt
emoțiile legate de scenele pe care le văd, nu numai propriile lor
emoții, ci și pe cele ale oamenilor din jur. Pot vedea cum evenimente
aparent tară nici o legătură sunt legate între ele, și își descoperă
„dreptățile" ca și „nedreptățile" cu o luciditate perfectă. Această
experiență i-a învățat că, la sfârșitul vieții, vor trebui să fie atât
agentul cât și destinatarul tuturor acțiunilor lor.

Încă nu am întâlnit până acum o persoană care, după'ce a
cunoscut o experiență, să nu-mi spună că asta a (acut-o mai
scrupuloasă în alegerea faptelor ei. Nu trebuie însă să înțelegem
greșit. Nu vreau sa spun că asta le-a provocat oamenilor un sentiment
nevrotic de culpabilitate. Acest sens al responsabilității individuale
este pozitiv și nu se manifestă sub forma unui sentiment de
culpabilitate ne-'iniștită.

O femeie, care și-a terminat recent studiile de sociologie și a
avut o NDE în ziua în care a împlinit douăzeci și trei de ani, mi-a
spus:

Lucrul cel mai important pe care l-am învățat din această expe-
riență este că sunt răspunzătoare de tot ce fac. Scuzele și portitele de
scăpare erau imposibile când îmi revedeam viața împreună cu el. Și asta
nu e tot. Am văzut că responsabilitatea nu e un râu, departe de așa ceva, că
nu pot să invoc scuze sau să încerc să dau vina pe altul pentru eșecurile
mele. E ciudat, dar, într-un fel, eșecurile mele mi-au devenit dragi, tocmai
pentru că sunt eșecurile mele, și că am mult de învățat din ele în toate
privețele.

imi amintesc în mod deosebit de un detaliu, al acestei treceri în revistă
a vieții mele. în copilăria mea, îi smulsesem coșul de Paște surioarei mele
pentru că avea în el o jucărie pe care o voiam cu. Ei ' bine, revăzând
această scenă, am simțit decepția pe care a avut-o ea atunci, sentimentul ei
că era respinsă și frustrată.' : v.Dacă arrrști ce.le facem oamenilor atunci
când ne purtăm fără iubire! Dar e minunat că destinul ne permite să ne
dăm seama de

DINCOLO
 viată' dună ^7T0^ Ti^{nimic} - n_vom în taini în cc / * / 4
 alunei...
 tot ce ai

„... ~ „Fuaa sa nu te simți deloc bine făcând
 toate aceste înșelătorii. Dar în timpul acestei revederi nu mai poate fi
 vorba de vreo înșelătorie. Eram eu însămi persoana pe care o răneam
 și eram și persoana pe care o ajutam să se simtă bine. Mi-ar plăcea să,
 găsesc mijlocul de a face pe toată lumea să înțeleagă cât de bine e să I
 te simți răspunzător și să trjîiești o astfel de experiență în care t
 imposibil să nu faci față.- v •>

Este sentimentul cel mai liber pe care îl pop' avea. în fiecare zi a
 vieții mele este o adevărată provocare să știu că la moartea mea voi

: cu bucurie.

Un sentiment de urgență

„Un sentiment de ugență" este o expresie care revine
 tot timpul când vorbesc cu oamenii care au avut o NDE. O
 folosesc foarte des în legătură cu scurtimea și fragilitatea
 existenței. Dar exprimă deseori un sentiment de urgență în
 fața unei lumi unde niște simpli oameni dețin niște puteri
 enorme de distrugere. .

.. Nu- știu de ce au acest sentiment, dar se pare că asta îi :
 menține într-o stare de apreciere profundă a vieții. DupFo ."

sc petrecuse într-o zi în care găsisese o fetiță răătăcită într-un
 mare magazin. Copilul plângea. O ridicase de subsuori și o
 așezase pe o tejghea, apoi îi vorbise până la sosirea mamei
 sale.

În trecerea în revistă la care asistase acea femeie, acest
 gen de lucruri, micile lucruri pe care le faci fără să te
 gândești, avuseseră cea mai mare importanță.

Ființa pune multor oameni întrebarea: „Ce simțeai în
 inima ta când se întâmpla asta?" Era ca și cum le-ar fi spus
 că gesturile simple de bunătate care vin din inimă sunt cele
 mai importante pentru ca sunt cele mai sincere.

revedea fiecare din faptele mele și că voi
 simți în sfârșit tot ce am, ~ **viată**
spirituală mai intensă
 provocat celorlalți. Este sigur că asta mă
 oprește și mă face săf

reflectez-. Nu cu teamă, ci cu bucurie

O NDE provoacă aproape totdeauna un interes pentru spiritualitate. Cei mai mulți oameni care au avut o NDE studiază și acceptă învățătura spirituală a marilor maestri.

Asta nu înseamnă că devin niște stâlpi ai bisericii locale. Dimpotrivă. Tendința lor este de a abandona doctrinele religioase în sine."

Un bărbat care fusese la seminar înainte de, a avea o NDE mi-a descris această atitudine într-un mod succint, dar care da de-gândit.

Medicul meu mi-a spus că „murisem" în timp ce eram operat. Dar eu i-am spus că mă întorsesem la viață. Am văzut, în această viziune, ce prost fusem, cu toată teologia mea, privindu-i de sus pe ■ toți cei care nu erau de aceeași religie cu mine sau nu acceptau convingerile mele teologice..-! " : . . . . :

Mulți oameni pe care îi cunosc vor fi surprinși când vor afla că Domnul nu se interesează de teologie. După toate aparențele, o considera mai "curând amuzantă, pentru că nu-l interesa deloc ;apartenența mea religioasă. Voia să știe ce am în inimă, nu în cap." *

ca î,,« -i . * ocl U1^i iare ca via
Ua^pă» ?1 «—** -ești

NDE oamenii au tendința să* declare că viața e prețioasă, O

femeie mi-a spus că, contrar

crede, viziunea nc^uZ^T" * "": * ce S1^ putea J
Mi-a precizat c« v^^^?" manlc ^enimente j
** d* incidentele !ttS^ Do ?■**Â
venea toarte puternic în minte'i

">">-<<<., Î., hllm,a nC.0a),.,
y ■

««indmmuS«r. aU " ""^ read»P^« ** lumea eoncrctP? TM f T ^ ""f ""^ J* ^^^ lor do
NDF în^reerir. De ce un subiect care
-<■•» putea să aibă ri;n,,.,i^.- - ' .

I In mod cat se poate de uimitor, oamenii care au avut o
fiata ?la familie cand vor să vorbească despre asta.
dVlt peseori, schimbările radicale ale personalității.care decurg

j . 7 " un s upliciu pentru oricine"
acBrf JIA* cu P este două

Pfeamem care șj-au reprimai emoțiile de am de zile în ca-
,F^{ul} cuplului lor devin deodată foarte comunicativi. Asta

h^Z,r_c d o ri coamenii sum i'-t' p STdf ,a» - p rntu - Tv dm T- s e ca și cum înr un fel se

A.«^ i • o"*J "" irtiitu-ri și tinuui ru f, ■ i • • /
lundul grotei, astfel încât să nu 2 v"» ^ ZkUf dln*
d ceea ce trece prin fata focului an - at umbr M " când ">^TM ^tow", nime

»du! grote, '^MU"""" ?l^""c cu
4« Ia zidulXf^TM^ casatonta

Să presupunem zice Pî f^{hbln} spatele lor.
zonieri este "desfăcut H^ I ,î Gaunul dinTre acești pri-f^{ibarle încordat} V irascibil. E

leu mine. în perioada aceea cât cu o alta persoană.
i ni>no,,,. <.. ■ . ^"
nu poată vfrf/>a ri^,-,, i

r- 7 .. «^wcut Clin laifnri c- n,,.....ir' > r" Li,^,....., ,i,.....>^,..... i,,> _____:i.:1

umerii nu știa prea bine cum să se poarte
■A când am avut criza cardiaca eram un tip

Zonjieri este'desfăcut "din *1 "T"* ^ UnUl dinTre acești pri4 foarte încordat V irascibil. Dacă afacerile nu mergeau așa cum
ar 'fi ahUarat i ca D*ca făceam un scandal care îi strica toată seara, pu ea să ^ dQ * țumc umbrelor, n-ar
în W ca D*ca făceam un scandal care îi strica toată seara, pu ea să ^ dQ * țumc umbrelor, n-ar
descoperă frumusr* n - nevasa nca PM ca gata la ora cand trebuia sa ma duc la treaba
«Cos din grota pentru J doream, deveneam imposibil. Asta atât acasă cât și la birou. Dacă
>>I li opinat după aceea să revină

Nu știu de ce a suportat asta. Presupun că până la urmă se
obișnuise pentru că, după NDE, i-a venit cumplit de greu să-mi
lor de viața, pentru a-șf putea împărtăși reciproc
cu care se poate trăi cel mai ușor și această schimbare a fost aproape
imposibil de suportat pentru ea. Mi-a trebuit multă răbdare ceva care
îmi lipsea cu desăvârșire înainte - ca să împiedic destrămarea căsniciei
noastre. îmi spunea întruna: .. Te-ai schimbat foarte mult de când ai

lui rară să fie ridiculizat
niciodată grota. Pe lângă ridicolul pe care ar trebui să-l
suporté, el ar avea dificultăți să se conformeze dogmelor
unei lumi restrictive

">!*- în 1985, când mi^m eh,
*n oamenii care au exp^{TM} ? TM * i ,T ? Căima[mulf
" Dcc«nL în a St^{mCgra} în 4a lor de toate zii" t⁰TM" 1
x _: ' "P^u, mulți oameni ,,,, ... ,, . . . Zlitic -

Pentru a p,amrea acestor tenslmi_ am adu nat uneori un
grup de oameni care au avut o NDE, împreună cu par

«a-s, povestească propria-NDE'''_--^ Când Cneva ^a

ToldTne'f-^ăa'u'ubk'pe "cuTl? dCra,JeaZa -l ereCte,e pe oare ^^ accas,* Np asura Y etiii

foan!:-m^l!.. .-«^ll<.-ml l .:..x:-l n ades,a ca ^m _^

Portant, ceva care Z , Z V , p M esle un,^3 pr

&W *-&-l asculte cu simpatie T*,' via*a: lar ecflafli!' ac

sa: ? îmelea_gâ.și să-l ascX. ^ ^ *9n^e ca ^9 ->

mi Au descoperit în fclul ades,a ca ^m _^

;-« .....: , J . L Ct,u -un lucru J probleme ca ei și au încercat să învețe să trăiască cu această nouă persoană care a devenit tovarășul lor de vi ață. '..Li-se mai întâmplă, de asemenea, să aibă aproape o nostalgie după starea de .beatitudine descoperită în cursul

experienți uvulc. Când revin la această lume, simt lipsa celorlalte lumi, și trebuie să învețe să trăiască cu această nostalgie.

În 1983 am ținut o conferință* despre modul în care trebuie să te porți cu o persoană care a avut o NDE, în sală se aflau tot felul de cadre medicale obișnuite cu NDK-urile. În cursul acestui seminar, care a durat trei zile, au fost elaborate mai multe protocoale, de comportare cu pacienții confrunțați cu aceste crize spirituale. Amintesc câteva pentru ca cititorul să-și poată da seama de o parte din dificultățile de reintegrare a persoanelor care au avut o NDE.

- *Lăsați persoana să vorbească liber despre experiența ei.* Ascultați cu înțelegere și lăsați persoana "să vorbească de experiența prin care a trecut cât de mult dorește ea. Nu profilați de ocazie pentru a vă potoli propriile neliniști despre lumea de apoi sau încercând să dovediti propriile teze în această privință. Subiectul a "Mit o NDE intensă și arc nevoie să poată povesti ce s-a întâmplat, așa cum s-a întâmplat, unei persoane care să-l asculte cu atenție.

- *Liniștiți -persoana asigurând-o că experiența ei nu este unică.* Trebuie să-i spuneți că acest tip de experiență este foarte răspândit. Trebuie să-i mai spuneți că nu se știe foarte bine de ce se întâmplă asta, dar că numeroase persoane care au trăit o astfel de experiență au devenit mai puternice.

- *Spuneți-i despre ce este vorba.* Milioane de oameni au avut o NDE, dar numai puțini dintre ei știți cum se numește. Trebuie să le explicați că au avut o experiență de moarte apropiată; Când pot să-și denumească într-un fel

experiența, oamenii au un cadru în care pot gândi această aventură tulburătoare și neașteptată. ' -, ' **

- *Nu trebuie să lăsați de-o parte familia.* Evoluția pe care o provoacă o NDE la subiecți este deseori greu de suportat pentru anturajul -lor. Un tată de familie care, înainte de NDE era un „dur” devine brusc mai „calm”. Familia, cunoscându-l exigent și inflexibil, s-ar putea să-i vină greu să se obișnuiască cu el.

Este important să încurajați dialogul în interiorul familiei. În felul acesta vor ieși la lumină reacțiile fiecăruia și vor putea să fie discutate înainte de a provoca o fisură în structura familială.

- *Întâlnirea cu alte persoane care au avut o 'NDE.* Atunci când întâlnesc un nou caz de NDE, mi se întâmplă foarte frecvent să organizez o întâlnire a persoanei respective cu „veteranele” în materie. În cursul anilor am organizat câteva ședințe de terapie în grup cu subiecții care au avut o NDE. Oamenii sunt trimiși de medicul lor. În cazul ideal, un grup este format din patru persoane care vorbesc pur și simplu de dificultățile provocate de experiența prin care au trecut.

Aceste ședințe de grup numără printre ele unele dintre cele mai uimitoare la care am asistat vreodată. Participanții vorbesc cu cuvinte obișnuite ale un eveniment banal, nu de o halucinație, de o fantasmă sau de un vis. Ca și cum ar fi făcut împreună o călătorie în altă țară. '-

Invit deseori pe soții sau pe soțiile lor la aceste ședințe de grup căci întâlnirea cu alte cupluri aflate în aceeași situație îi liniștește; Studiile efectuate arată că deseori survin divorțul, căi djiuuii -dintre soți a avut -cANDE, din cauza transformărilor -personalității, sale. - Cei care sunt pentru „prima” dată confrunțați mi o astfel de situație, pot,, .

întâlnind alte cupluri, să afle cum au reușit acestea să asimileze în viața lor familială experiența prin care. A trecut unul dintre ei.

Bineînțeles, în unele cazuri, partenerul de viață este încântat că celălalt s-a „îmblânzit”, dar nu e totdeauna adevărat. Chiar dacă repetă de ani de zile că le-ar plăcea să-l vadă pe celălalt căimându-se, în ziua în care acest lucru se întâmplă, ei nu-l apreciază deloc. Uneori interpretează această evoluție ca fiind, dovada unei maladii mentale sau a unei pierderi de energie.

-*International Association for Near-Death Studies* (TA.NDS) finanțează grupuri de susținere a NDE-urilor pe întreg teritoriul Statelor Unite și în mod regulat în vreo treizeci de orașe. Pentru orice informație, puteți să scrieți la: „Friends of IANDS”, Department of Psychiatry, University of Connecticut- Health Center, Farmington, CT 06032.

- *"Indemnați-i pe oameni să citească despre NDE-uri.* Acest tip de terapie poartă numele de „biblioterapie”. În general, psihiatrii și psihologii nu o recomandă pentru că majoritatea pacienților nu consideră liniștitor să citească ce se scrie despre dificultățile lor psihologice. În fond, un schizofren n-ar găsi deloc alinător-să-și vadă simptomele proprii sale boli descrise negru pe alb. Numai că în cazul NDE-urilor ne aflăm într-o situație foarte diferită, deoarece, o NDE nu e considerată o boală ci o experiență spirituală..

-Am descoperit că, după ce au fost lăsați să-și asimileze experiența,- este important ca oamenii care au avut o NDE să-fie trimiși la câteva cărți bune-pe această temă. Astfel au posibilitatea să studieze varietatea experiențelor și să gândească la asta în liniște. /;

Scopul este de a ajuta persoana să asimileze în viața zilnică experiența trăită și să folosească schimbările într-un sens pozitiv și constructiv.

Oricât de limitate sunt cercetările efectuate asupra acestui subiect, ele arată foarte clar că aceste schimbări sunt pozitive. Indiferent că e o incursiune în lumea de apoi sau ceva mult mai modest, o NDE are consecințe profunde pentru oameni. După cum a spus un sociolog: „Lucrurile sunt reale când au consecințe reale.”

ni

MDE-URILE ȘI COPIII
ÎNTÎLNIREA CU ÎNGERUL
PĂZITOR

NDE-urile. capătă im deosebit la copii. Când chestionează unul din acești copii fără idei preconcepute, cercetătorii au norocul să aibă de-a face cu -cineva care încă nu s-a gândit prea mult la viață, la moarte, la lumea de dincolo. Copilul încă nu este blazat de lumea din jur și nu are habar de ce poate să fie o NDE.

Mărturiile lor întăresc validitatea descrierii de bază a experienței deoarece copiii sunt mai puțin infuțențați din' punct de vedere cultural decât aciuții.

Chiar și în cazul în care sunt mici de tot - chiar la șase luni după cum vom vedea - copiii descriu aceleași simptome ea și adulții, asia fiind valabil pentru orice cultură. Toți vorbesc de senzația de a-și vedea propriul corp dintr-un punct ridicat și exterior corpului fizic; de vizionarea tu tuturor evenimentelor vieții lor; de intrarea într-un tunel; de întâlnirea, cu alte ființe, inclusiv rude vii și decedate;' întâl nirea cu o ființă de lumină; conștientizarea unei prezențe' divine; reîntoarcerea în corp. ■■'..-,

Așa cum spune un vechi proverb, adevărul se află din gura'copiilor. Lucrul acesta s-a verificat de multe ori în yiață și cu."atât mai mult când e vorba de o NDE.

Primul caz infantil de NDE

L-am descoperit din întâmplare pe când eram intern la un spital din Georgia. Făceam un consult de rutină asupra lui Sam*, un bolnav de nouă ani care, din cauza unei boli a glandelor, suprarenale, cu un an în urmă făcuse un stop cardiac și fusese gata să moară.

Vorbeam cu el despre boala lui. Deodată mi-a spus brusc cu glas scăzut: „Anul trecut am murit.”

X-am luat încetișor și l-am făcut să-mi povestească ce se întâmplase. Mi-a explicat că, după ce murise, plutise în afara corpului său. Vedea, dedesubtul lui, medicul care îl apăsa pe piept pentru a-i reactiva inima. Sam, aflat în această stare de conștiință modificată, a încercat să-l împiedice pe medic de a-l mai lovi, dar nu a putut să-i atragă atenția.

În acel moment, Sam s-a simțit urcând foarte repede în aer, în timp ce Pământul se îndepărta sub picioarele sale.

După aceea a traversat un tunel întunecos. La capătul tunelului a fost întâmpinat de un grup de „îngeri”. L-am întrebat dacă acești îngeri aveau aripi și mi-a răspuns că nu.

* „Străluceau”, mi-a spus el, Erau luminoși și toți îl iubeau foarte, mult.

Mi-a spus că acolo* totul era plin de lumină. Totuși reușea să zărească niște peisaje campestre de o mare frumusețe. Locul acela ceresc era înconjurat de o barieră. „Îngeri” i-au explicat că, dacă trecea de barieră, nu se mai putea întoarce la viață. O ființă de lumină (Sam o numea Dumnezeu) i-a spus atunci că trebuia să plece înapoi și să reintre în corpul lui.

* Toate numele au fost schimbate.

„Nu-voiam să plec înapoi dar m-a forțat”, a adăugat Sam.

^Această conversație m-a pasionat. La oamenii care au avut o NDE foarte tineri, experiența pare integrată personalității. E ceva care îi urmărește toată viața și îi transformă. Moartea nu le mai provoacă teamă ca celorlalți. Dimpotrivă, privesc totul ca cineva care a văzut cum arată viitoarea noastră existență.

„Cunoașterea acestui lucru îi face foarte sensibili și foarte responsabili, permițându-le să privească viața cu o maturitate puțin obișnuită. Foarte des exprimă o oarecare nostalgie după experiența lor, chiar și după mai mulți ani. Și când au greutăți, găsesc în ea -un sprijin căci, așa cum mi-a spus unul dintre ei, au fost „de cealaltă parte”.

Un bărbat care avusese p NDE în copilărie mira povestit că, de atunci, fusese gata să moară de încă două ori.

O dată în timpul războiului. A doua oară fusese forțat să stea lungit pe pardoseală într-o băcănie de cineva care jefuia magazinul și care amenința că îl vor omorî, pentru a servi de exemplu celorlalți ostateci, „

Mi-a spus că în nici una din aceste ocazii nu-i fusese frică. Frica pe care ar fi putut să o aibă fusese înlocuită de amintirile întâlnirii sale cu Ființa de Lumină;

„O lumină'foarte puternică”

//Câteva studii aii ajuns la concluzia că NDE-urile sunt produsul unui mecanism de-apărare al minții împotriva fricii de moarte. NDE-urile copiilor combat categoric această teorie, întrucât copiii au o percepție a morții foarte diferită de cea a adulților.

f înainte a vârstei de șapte ani, copiii au tendința să se
 | ; ■ gândească la moarte ca fiind ceva temporar, poate cam ca
 • o perioadă de vacanță. Pentru ei moartea este ceva de unde
 te întorci. între șapte și aproximativ zece arii, moartea este
 un concept magic care în anii următori este înlocuit de
 cunoștințe despre-descompunerea organică pe care o im
 plică moartea. Pe la șaptesprezece ani, copilul personifică
 • moartea. O vede ca pe un fel de monstru sau de personaj
 fantastic care îl va devora. Personificarea este împinsă
 I i.; până acolo încât crede că monstrul se ascunde în întuneric
 :: și că va putea să fugă dacă acest monstru își va face
 ;' apariția.

Felul în care copilul percepe moartea se deosebește din
 i".-!" toate punctele de vedere de cel al adultului. De exemplu,
 ■ mulți' adulți se tem.de dispariția conștiinței, în timp ce
 ■ altora le e frică de suferința despre care își închipuie că
 însoțește procesul morții. Alții "se tem să fie singuri, despărțiți
 de rude și prieteni; altora le e frică de iad, de , foc, de chinurie
 cumplite. Sunt unii care se tem de pierderea controlului
 implicat de moarte, de imposibilitatea de a se mai putea ocupa
 de afacerile lor, de familie, de 'interesele lor. Ba există unii
 dominați de teama primitivă a dezmembrării.

Copiii încă nu au această „influență culturală". Iar
 oamenii care au avut o NDE în copilărie, în general nu
 mai suferă de această influență când ajung la vârsta adultă.
 ! • 'Se tem prea puțin de moarte și vorbesc deseori cu plăcere
 . ... de. experiența lor. Câțiva dintre copiii cu care am stat ;de,
 ' ■ '■ vorba. și-âU exprimat dorința de' a'se „reîntoarce in "iu? ;.
 .". . mină": "-,:; "... 'L-'- " - ■>"

Unul. din acești copii este o fetiță, Nina. Ea, aa>mt,o,:.:
 NDE în timp'ce era .operată de apendicită. Chirurgii- au j
 ;: ,. început imediat sa o reanimeze. Fetița,a dcsdperit deodată'■/

această scenă dintr-un punct de sus, situat în exteriorul
 corpului său.

I-am auzit spunând că mi s-a oprit inima, dar eu eram la tavan și
 mă uitam la tot ce făceau. De acolo de sus puteam să văd tot ce se
 petrecea. Plute'am foarte aproape de tavan. De aceea, când mi-am
 văzut corpul, nu-mi-am dat seama că era al meu. Am ieșit pe culoar și
 am văzut-o pe mama plângând. Am întrebat-o de ce plângea dar nu
 putea să ma'audă. Doctorii credeau că murisem.

Atunci a venit o doamnă frumoasă să mă ajute pentru că știa că îmi
 era frică. M-a dus printr-un tunel și am ajuns în cer, în cer sunt flori
 minunate. Eram cu Dumnezeu și cu Iisus. Mi-au spus că trebuia să plec
 înapoi la mama pentru că era tare tulburată. Mi-au spus că trebuia"*să-
 mi sfârșesc de trăit viața. Atunci m-am întors și m-am trezit.

Tunelul prin care am trecut era foarte lung și foarte întunecos,
 înaintam foarte repede. La capăt se vedea lumină. Când am văzut,
 lumina am fost foarte mulțumită. Multă vreme am vrut să mă întorc
 acolo. Și acum vreau să mă întorc la lumina aceea când voi muri.

...Lumina era foarte strălucitoare.

Un alt copil, care a vorbit de experiența lui cu nostalgie,
 este un băiețel pe nume Jason. Mergea cu bicicleta când
 a.fost răsturnat de un camion. Și atunci a avut o NDE.
 Relatarea lui descrie o experiență interesantă și „completă",
 în sensul că ea cuprinde multe simptome ale experienței tip.
 Dar. este și o experiență deosebit de intensă.

L-am întâlnit când avea paisprezece ani, deci la trei ani
 după eveniment. Cu toate că accidentul lui a fost foarte
 grav, examenele*au_ arătat că nu suferise nici'o leziune
 cerebrală. Și, după cum cititorul va putea să-și dea seama,
 răspunsurile lui sunt clare și inteligente.

•VJason: Asta mi s-a întâmplat când aveam unsprezece ani. De ziua"
 mea primisem- cadou o .bicicletă nouă. A doua zi după

care sângera. îmi amintesc că m-am uitat la ochi și am văzut că..j erau închiși. Eu mă aflam deasupra.

Pluteam la aproximativ doi metri deasupra corpului meu. De jur împrejur se strânsese multă lume. Un bărbat încerca să-mi vină în ajutor. Apoi a venit o ambulanță. Mă întrebam de ce se nelinișteau oamenii atât de tare, pentru că eu mă simțeam foarte bine. I-am privit cum îmi puneau corpul în' ambulanță. încercam să le spun că mă simt bine, dar nimeni nu mă auzea. îmi aduc aminte ce spuneau, n

Unul spunea: „Trebuie să facem ceva.” Altul a spus:- „Cred că a murit dar o să încercăm.” ♦

Ambulanța a pornit și am încercat să mă țin după ea. Eram deasupra ei și o urmam. Mi-am spus că murisem. Am privit în jurul meu și am văzut, tunelul cu o lumină foarte puternică la capăt.

Tunelul dădea impresia că urcă și coboară. Am ieșit pe la celălalt capăt.

În' lumină erau o mulțime de "oameni, dar nu cunoșteam pe nimeni. Le-arh spus că avusesem un accident și mi-au răspuns că trebuie să plec înapoi, Mi-au spus că încă nu era momentul să mor și că trebuia să mă întorc la teta. la mama și la sora mea.

Am rămas o vreme în lumină. Simțeam că toți oamenii care erau acolo mă iubeau. Toată lumea era fericită. îmi dau seama că lumina era" Dumnezeu. Tunelul se rotea spre lumină ca un vârtej. Nu știam de ce mă aflam în acel tunel nici încotro mă duceam. Voiam să merg spre lumină. Când am ajuns în lumină nu mai voiam să plec înapoi, st Aproape că uitasem de corpul meu. *

Când mă aflam în tunel, eram ajutat de două persoane. Le-am văzut când am ieșit în lumină. Au fost cu mine tot drumul.

După aceea mi-au spus că trebuia să plec înapoi. Am trecut din nou prin tunel, în sens invers, și m-am pomenit la spital, unde doi medici încercau să mă reanimeze. Spuneau: „Jason, Jason”. Mi-am văzut corpul pe masă: era vânăt. Știam că mă voi întoarce pentru ca așa îmi spusese ră cei'din lumină. . *■●●- «

Medicii erau preocupați, dar încercam să le spun ca mă simțeam bine. Unul dintre ei a pus electrozii pe pieptul meu și corpu] meu -a ' tresăritfoartetare. " •~ .";' ■ "' , ' ; ;' " -■-';■;■- i

nimeni nu voia să mă asculte. într-o zi i-am spus profesoarei mele și ca v-a spus dumneavoastră.

Moody: Jason, ce crezi despre toate astea? Ți s-a întâmplat acum trei ani. Asta te-a schimbat într-un fel oarecare? în ce sens, după părerea ta?

Jason: Firește, m-am gândit mult la asta. Eu cred că am fost mort. Am văzut locul unde ne ducem după ce murim. Nu mi-e teamă de moarte. Acolo sus am învățat că lucrul cel mai important este să iubești atâta vreme cât ești în viață. i

Anul trecut a murit un băiat din clasa mea. A avut leucemie. Nimeni nu voia să vorbească de asta, dar eu am spus că Don era foarte bine unde era, că moartea nu e ceva chiar atât de grav. Le-am povestit ce s-a întâmplat când am fost mort și de aceea v-a vorbit profesoara mea.

Moody: Jason, ai remarcat ceva în legătură cu oamenii care se aflau cu tine în tunel?

Jason: Cele două persoane care erau cu mine în tunel m-au ajutat imediat ce-am sosit acolo. Nu știam exact unde mă aflam, dar voiam să merg până la lumina pe care o vedeam la capăt. Ele mi-au spus că totul va fi foarte bine și că mă vor duce la lumină. Le simțeam radiind de iubire. Nu lc-am văzut fețele, erau doar niște forme în tunel. Dar am putut să le văd fața când am ieșit în lumină. Este foarte greu de explicat pentru că este foarte diferit de viața de pe pământ. Nu găsesc cuvinte cu care să mă exprim. Era de parcă ar fi purtat niște rochii foarte albe. Totul era luminos. .

Moody: Ai spus că ți-au vorbit. Ce ți-au spus?

Jason: Nu. Puteam să spun ce gândeau și ele puteau să spună ce gândesc.

Moody: La un moment dat ai spus că erai mort? Poți să-mi vorbești despre asta?

Jason: Vreți să spuneți când pluteam deasupra ambulanței? Priveam în jos de deasupra ambulanței. Știam că corpul meu.se află în ambulanță, dar eu eram deasupra. Unul dintre bărbații care se găseau în ambulanță a spus că, după părerea lui, murisem. Iar când' le-am vorbit nu m-a auzit nimeni. Atunci, am. înțeles că murisem. Imediat ce am înțeles asta, tunelul acela s-a deschis în sus și am

văzut lumina la capăt. Când mă aflu înăuntru am auzit un soi de ;
șuierat. Era foarte amuzant să fii acolo înăuntru. ■

Faptul că copiii își amintesc de experiența lor cu o
plăcere evidentă este un semn de om sănătos. Foarte des.. |
încearcă sentimente de afecțiune, față de cei pe care l-au. s
întâlnit „de cealaltă parte”. Când se întorc la viață, copiii |
vorbesc de doamna frumoasă care s-a ocupat de ei când au J
fost morți. *

I

Pentru mine asta reprezintă un indiciu suplimentar al j
efectelor bune ale NDE-urilor, chiar și asupra unui ele- ; ment
„fără condiționare culturală” a societății noastre, In ; î loc să fie
însămânțati de experiența lor sau să o trăiască ea pe o
maladie mentală, copiii prezintă foarte des o formă ; de
atașament față de această experiență. Această „nos- ■' țalgie
după lumina, minunată”, cum a numit-o unul din' micii' mei
pacienți, îi fac în general pe copiii care au . cunoscut-o mai
buni decât marea majoritate atunci când cresc. Și în acest caz
este vorba de accesul avut la o : cunoaștere deosebită care i-a'-
făcut mai afectuoși și mai răbdători.

Un pacient adult, care a avut o NDE în copilărie, mi-a
povestit: •

Nu m-am lăsat niciodată antrenat în certurile familiale precum'
frații și surorile mele. Mama spunea că asta se datora faptului că |
aveam „cea mai mare înțelepciune”. Presupun că era adevărat. -[

Pur și simplu știam că în aceste discuții nu era nimic cu adevărat- |
important.' După întâlnirea mea cu Ființa de Lumină, am știut că/ \
toate aceste dispute nu aveau nici un sens. Așa că, imediat ce se ivea", ""
ceva de genul ăsta în familia mea, mă duceam în colțul meu cu o'i'i
carte și îi lăsam pe ceilalți să-și rezolve problemele. Ale mele l
fuseseră rezolvate. Și astăzi mă comport în același fel... după treizeci- i
de ani de la experiența grin care am trecut. ■*•-!.*§,£

" " " ' ■ .

■|

Concluziile celorlalți cercetători

În cercetarea medicală curentă, studiile despre copii și
NDE-uri sunt destul de puține. Cele care există merită totuși
să.fie examinate de aproape, pentru că cercetătorii și-au
expus propriile concluzii despre semnificația NDE-urilor la
copii.

Printre acești cercetători se numără și' doctorul David
Herzog de la spitalul general din Boston, Massachusetts.
Într-un raport de caz intitulat *NDE-urile la copiii de vârste
mici*, doctorul Herzog expune cazul unei fete de șase luni
care fusese internată pentru o boală gravă care necesita
îngrijiri intensive. Imediat i se aplicase terapia potrivită,
inclusiv administrarea de oxigen pentru a o stabiliza. S-a
vindecat destul de repede. ■

Totuși, câteva luni mai târziu, fetița a fost curpinsă de
panică când frații și surorile ei au pus-o să se târască printr-
un tunel dintr-un mare magazin. Doctorul 'Herzog, care
numește asta „frica tunelului”, spune că problema s-a mai
repetat apoi de câteva ori.

„După afirmațiile mamei, spune raportul, în cursul
acestor incidente, bolnava începea să vorbească repede,
manifestând o spaimă nejustificată și imposibil de stăpânit,
în același timp dădea impresia că cunoaște foarte bine
tunelul.'La trei ani și jumătate, când mama ei îi vorbea
despre moartea, iminentă a bunicii ei, copilul a întreat:
„Bunicuța va trebui să treacă prin tunelul magazinului ca să
ajungă la Dumnezeu?” •

Herzog'semnaleză faptul că reprezentarea tunelului
■ este aceeași ca și la adulți, dar se abține să interpreteze
episodul. In schimb insistă asupra necesității ca medicii și

părinții unui copil care a avut o NDE să-i arate o înțelegere imediată, să-l consoleze și să-l liniștească.-

„Ajutând un copil să-și exprime emoțiile și să-și înțeleagă reacțiile la niște evenimente traumatice trecute, îi

permiți să-și rezolve mai repede spaimile și traumatismele | vechi."

Studiul unui alt caz aparține doctorului Melvin Morse de la Spitalul ortopedic pentru copii și centrul medical din Seattle, E voba de un copil de șapte ani care fusese gata să se înece în piscina municipală.

Morse a văzut fetița pentru prima dată în momentul în care era dusă în sala de urgențe. I-a acordat îngrijirile necesare și a pus-o sub ventilație timp de trei zile. După o săptămână de ședere în spital, copilul a putut merge acasă.

Cam la două săptămâni după aceea, în timpul unei vizite de control, fetița a vorbit de o NDE. Medicul a întrebat-o ce și amintea din experiența ei și ea i-a spus că / nu-și amintea decât că „vorbișe cu Tatăl cerului". Apoi s-a simțit prea jenată ca să spună mai mult.

- O săptămână mai târziu, fetița a fost chestionată de Morse. Ea s-a arătat jenată prima dată când a amintit de experiența ei, apoi s-a hotărât să vorbească cu el despre asta pentru că „îți face bine să vorbești". Nu i-a dat voie să înregistreze convorbirea cu ea și nu a acceptat să vorbească despre experiența ei decât după ce a făcut niște desene legate de ceea ce i s-a întâmplat. Iată relatarea. i retrarîscrisă de Morse:

Pacienta spune că primul lucru pe care și-l amintea din accidentul ei era că „se afla în apă". A spus: „Eram moartă. Și pe urmă eram în tunel. Era întuneric rău de tot și îmi era frică. Nu puteam să merg." A apărut o femeie pe nume Elisabeth și tunelul s-a

luminat puternic. Femeia era înaltă, cu un păr blond care strălucea. Au mers împreună până la cer. Spune că „în cer era grozav. Era plin de lumina și flori". Spune că în jurul cerului era o barieră și că nu putea să vadă dincolo de ea. Spune că a întâlnit mulți oameni, inclusiv pe bunicii ei, decedați, pe mătușa din partea mamei care decedase, cât și pe Heather și Melissa, doi adulți care așteptau să renască. După aceea i-a întâlnit pe „Tatăl ceresc și pe Iisus", care au întrebat-o dacă voia să se întoarcă pe pământ. Ea a răspuns „nu". După aceea Elisabeth a întrebat-o dacă voia să-și vadă mama. A spus da și s-a trezit la spital. În sfârșit, își mai amintea că mă văzuse în sala de urgențe, dar nu a putut să dea nici un detaliu despre perioada de trei zile în care rămăsese în comă.

Morse s-a informat despre educația religioasă a pacientei. Născută într-o familie de mormoni, fetița învățase că viața nu era decât o etapă pe drumul cerului. I se spusese că va putea să-și regăsească rudele moarte, inclusiv mătușa decedată cu doi ani înainte de accidentul ei.

Mama îi prezentase moartea ca un fel de „la revedere pe care ți-l dai de la oamenii aflați pe vapor. Poți doar să mergi până la mal și să le faci cu mâna". Sufletul i-a fost descris ca un fel de mână care se scoate de pe mână la moarte și pe care o regăsești când urci la cer.

Morse recunoaște că elementele acestei NDE - întâlnirea cu Iisus, cu rudele decedate - se potrivesc cu educația ei religioasă. Totuși, remarcă el, această experiență seamănă cu cea a multor persoane fără nici o religie care au avut o NDE. A luat și ea contact cu tunelul, s-a întâlnit cu ființe de lumină, a vorbit cu una din acestea și a văzut cerul.

Morse conchide, ca și alții înaintea lui, spunând că în interpretarea experienței intervine contextul religios, care ■ însă nu-i modifică structura. ■

Celelalte cercetări ale doctorului Morse

De la studiul cazului din 1983 amintit mai înainte, doctorul Morse- a întreprins un studiu sistematic al NDE-uri.lor la copii.

În 1985 a publicat o lucrare intitulată *Near-Death Experience in a Pediatric Population* (NDE-urile în pediatrie). El prezintă în această lucrare cazurile a șapte copii care s-au aflat în „stare critică”, adică copii care au supraviețuit unor situații cu un procent crescut de mortalitate, în majoritatea cazurilor e vorba de stopuri cardiace datorate unor accidente sau înecului. A mai fost chestionat și alt grup de pacienți din aceeași categorie de vârstă, 'care erau grav bolnavi fără' ca viața să le' fie amenințată. În acest ultim grup nu a fost semnalată nici o NDE. .

Acești copii au fost chestionați la cel puțin două luni de la ieșirea lor din spital. Erau însoțiți de părinții lor, care au fost întrebați cum înțelegeau trecutul medical al copiilor lor. Părinților cât și copiilor li s'-a pus o listă de întrebări deschise despre amintirile pe care copiii le aveau despre spitalizare. Existau întrebări de felul: „Ai avut vreun vis?”, „Îți amintești de momentul în care crai inconștient sau adormit?” Copiii au fost de asemenea încurajați să facă desene despre experiența lor.

Chiar înainte de sfârșitul convorbirii, copiilor li se punea o scrie de întrebări-de tipul da/nu despre simptomele experienței lor, precum: „Ați văzut un tunel?”, „Ați văzut o ființă de lumină?”

Patru din cei șapte copii care fuseseră gata să moară au relatat NDE-uri. Din aceștia patru, doi au declarat că experiența lor avusese un efect alinător; doi avuseseră experiențe în afara corpului: unul văzuse un tunel stră-

lucitor; altul văzuse o scară întunecoasă; Ființa de Lumină i-a întrebat pe doi dintre ei dacă doreau să rămână în locul acela ceresc și ei au hotărât să se întoarcă. ■ Uncie dintre aceste convorbiri sunt cu totul uimitoare. Unul dintre copiii care „murise” din cauza unui stop cardiac pe masa de operație le-a spus părinților lui: „Am un secret minunat să vă spun. Aproape că am fost în cer.” El a spus: „Eram pe o scară întunecoasă și urcam.” Cam pe la jumătatea drumului s-a hotărât să coboare pentru că avusese un frățior care murise, și s-a gândit că nu era momentul să moară și să-și lase părinții singuri.

Morse conchide în urma acestui studiu că toți copiii au NDE-uri foarte asemănătoare cu cele ale adulților. își exprimă de asemenea speranța că lucrarea lui va „alerta” și alți medici asupra faptului că „un număr important de copii în stare critică trăise acest tip de experiență”. O altă consecință a studiului său a fost și aceea că ne-a împins să explorăm și alte probleme interesante.

În următorul lui studiu, Morse s-a întrebat dacă poți avea o NDE fără să te aili în pragul morții. Investigatorii au selecționat, dintr-un total de două sute două dosare medicale, dosarele a unsprezece pacienți care supraviețuiseră „unei maladii critice”. Prin acest termen au fost denumite cazurile în care se înregistrează un -procent de mortalitate mai mare de zece la sută. Studiul a inclus și douăzeci și nouă de pacienți din aceeași categorie de vârstă care supraviețuiseră unor „maladii grave”, adică maladii cu un procent mic de mortalitate. . Nici unul din cazurile de „maladii grave” nu au avut NDE. Șapte din cele unsprezece cazuri de „maladii critice” fâmeseră cu amintiri despre: ieșirea din corp (șase pacienți), pătrunderea în întuneric (cinci), efecte alinătoare sau pozitive (trei), apariția unor oameni sau ființe îm-

brăcate în alb (trei), apariția unor colegi de clasă sau ; profesori (doi), o frontieră (unu), trecerea printr-un tunel (patru) și hotărârea de a se reîntoarce în corpurile lor (trei).

Convorbirile au respectat același protocol ca în cazul ; studiului precedent despre NDE-urile infantile, dar rezultatele au fost mult mai interesante. Iată, de exemplu, cazul | unui copil de unsprezece ani care făcuse un stop cardiac brusc pe culoarul spitalului.

Își amintește că era pe culoarul spitalului, apoi că a avut senzația \ .că se prăbușește „cam ca atunci când treci cu mașina peste o ; denivelare și simți cum ți se ridică stomacul în sus”. A auzit un I și uierat ciudat în urechi și oamenii care vorbeau. După aceea plutea la f tavanul încăperii și își privea corpul aflat sub el. încăperea era j întunecoasă și o lumină blândă îi lumina corpul. A auzit o infirmieră i care spunea: „Sper că nu va trebui s-o facem”. Apoi a asistat la toată | procedura de reanimare cardio-pulmonară. A văzut o infirmieră ! „punând un fel de unsoare pe corpul meu”, apoi „întingând electrozii f doctorului”. Electrozii au fost așvzați pe corpul său și „când doctorul . a apăsat pe buton, m-am pomenit dintf-o dată în corp; îl vedeam pe doctor deasupra mea”.

A simțit o durere foarte precisă în momentul în care șocul s-a repercutat în tot corpul. De altfel copilul a declarat că această tehnică dureroasă îi provoacă și acum coșmaruri.

Infirmierele .prezente în momentul când copilul a deschis ochii . au declarat că l-au auzit spunând: „Ce ciudat! Pluteam deasupra¹ corpului meu și apoi am fost aspirat în el”. El însuși nu-și amintea să: fî spus ceva.

Un alt subiect dintre cei chestionați își amintea de o ființă înaltă; \ de aproximativ doi metri, și patruzeci care îl dusesse într-un tunel.-. > „Nu era Cristos, i-a spus el lui Morse, dar poate că era un înger care: [mă ducea la Cristos.”

Morse a tras concluzia că o NDE tipică nu se mtâlnește' dec"ât l|f \ oamenii care au fost gata să moară, fie că e vorba de o maladie saxT [de un accident. •• . 'e?

Când m-am trezit, i-am spus doctorului că l-am văzut când mi-a pus electrozii pe piept. Am încercat sa-i spun asta și mamei mele, dar ' nimeni nu voia să mă asculte. într-o zi i-am spus profesoarei mele și ea v-a spus dumneavoastră.

Moody: Jason, ce crezi despre toate astea? Ți s-a întâmplat acum trei ani. Asta te-a schimbat într-un fel oarecare? în ce sens, după părerea ta?

Jason: Firește, m-am gândit mult la asta. Eu cred că am fost mort. Am văzut locul unde ne ducem după ce murim. Nu mi-e teama de moarte. Acolo sus am învățat că lucrul cel mai important este să iubești atâta vreme cât ești în viață.

Anul trecut a' murit un băiat din clasa mea. A avut leucemie. Nimeni nu voia să-vorbească de asta, dar eu am spus că Don era foarte bine unde .era, că moartea nu e ceva chiar atât de grav. Le-am • povestit ce s-a întâmplat când am fost mort și de aceea v-a vorbit profesoara mea.

Moody: Jason, ai remarcat ceva în legătură cu oamenii care se ■ aflau cu tine în tunel? • •

Jason: Cele două persoane care erau cu mine în tunel m-au ajutat' imediat ce-am sosit acolo. Nu știam exact unde mă aflam, dar voiam să merg până la lumina pe care o vedeam la capăt. Ele mi-au spus că totul va fi foarte bine și că mă vor duce la lumină. Le simțeam radiind de iubire. Nu le-am văzut fețele, erau doar niște forme în tunel. Dar am putut să le văd fața când am ieșit în lumină. Este foarte greu de explicat pentru că este foarte diferit de viața de pe pământ. Nu găsesc cuvinte cu care să mă exprim. Era de parcă ar fi purtat niște rochii foarte albe. Totul era luminos.

Moody: Ai spus că ți-au vorbit. Ce ți-au spus?

Jason: Nu. Puteam să spun ce gândeau și ele puteau să spună ce gândesc.

Moody: La un moment dat ai spus că erai mort?. Poți să-mi vorbești despre asta? ,

Jason: Vreți să spuneți când pluteam deasupra ambulanței?. • . Priveam în jos de deasupra ambulanței.' Știam că corpul meu se afla în ambulanță, dar eu .eram deasupra. Unul dintre bărbații care se găseau în ambulanță a spus că, după părerea lui, murisem. Iar când le-am vorbit nu m-a auzit nimeni. Atunci am înțeles că murisem." Imediat ce am înțeles asta, tunelul acela s-a deschis-în sus' și am

văzut lumina la capăt. Când mă aflam înăuntru am auzit un soi de I ■șuierat. Era foarte amuzant să fii acolo înăuntru, ■m

Faptul că copiii își amintesc de experiența lor cu o plăcere evidentă este un semn de om sănătos. Foarte des încearcă sentimente de afecțiune față de cei pe care i-au întâlnit „de cealaltă parte”. Când se întorc la viață, copiii „vorbesc de doamna frumoasă care s-a ocupat de ei când au fost morți. \ -'

Pentru mine asta reprezintă un indiciu suplimentar al efectelor bune ale NDE-urilor, chiar și asupra unui element „iară condiționare culturală” a societății noastre. În loc să fie înspăimântați de experiența lor săi să o trăiască ca pe o maladie mentală, copiii prezintă foarte des o formă de atașament față de această experiență. Această „nos-” talgie „după lumina minunată”, cum a numit-o imul din: micii mei pacienți/îi fac în general pe copiii care au; cunoscut-o mai buni decât marea majoritate atunci când cresc. Și în acest caz este vorba de accesul avut la o cunoaștere deosebită care i-a făcut mai afectuoși și mai răbdători.

Un pacient adult, care a avut o NDE în copilărie, mi-a povestit: -

Nu m-am însădat niciodată antrenat în certurile familiale precum; frații și surorile mele. Mama spunea că asta se datora faptului că; aveam „cea mai mare înțelepciune”. Presupun că era adevărat. ■ Pur și simplu știam că în aceste discuții nu era nimic cu adevărat important. După întâlnirea mea cu Ființa de Lumină, am știut că; toate aceste dispute nu aveau nici un sens. Așa că, imediat ce se ivea ceva de genul ăsta în familia mea, mă duceam în colțul meu cu c?; \ carte și îi lăsam pe ceilalți să-și rezolve problemele. Ale mele I fuseseră rezolvate. Și astăzi mă comport în același fel...după treizeci! i de ani de la experiența prin care am trecut. . . . - "i .

Concluziile celorlalți cercetători

În cercetarea medicală curentă, studiile despre copii și NDE-uri sunt destul de puține. Cele care există merită totuși să fie examinate de aproape, pentru că cercetătorii și-au expus propriile concluzii despre semnificația NDB-urilor la copii.

Printre acești cercetători se numără și doctorul Dayid Herzog de la spitalul general din Boston, Massachusetts. Într-un raport de caz intitulat *NDE-urile la copiii de vârste mici*, doctorul Herzog expune cazul unei fetițe de șase luni care fusese internată pentru o boală gravă care necesita îngrijiri intensive. Imediat i se aplicase terapia potrivită, inclusiv administrarea de oxigen, pentru a o stabili. S-a vindecat destul de repede. ~ » ■ .

Totuși, câteva luni mai târziu, fetița a fost curpinsă de panică când frații și surorile ei au pus-o să se târască printr-un tunel dintr-un mare magazin. Doctorul Herzog, care numește asta „frica tunelului”, spune că problema s-a mai repetat” apoi de câteva ori.

„După afirmațiile mamei, spune raportul, în cursul acestor incidente, bolnava începea să vorbească repede, manifestând o spaimă nejustificată și imposibil de stăpânit, în același timp dădea impresia că cunoaște foarte bine tunelul. La trei ani și jumătate, când mama ei îi vorbea despre moartea iminentă a bunicii ei, copilul a întrebat: „Bunica va trebui să treacă prin tunelul magazinului, ca să ajungă la Dumnezeu?”

Herzog semnaleză faptul că reprezentarea tunelului este aceeași ca și la adulți, dar se abține să interpreteze episodul în schimb -insistă asupra necesității ca medicii și

părinții unui copil care a avut o NDE să-i arate o înțelegere imediată, să-l consoleze și să-l liniștească.

„Ajutând un copil să-și exprime emoțiile și să-și înțeleagă reacțiile la niște evenimente traumatice trecute, îi permiți să-și rezolve mai repede spaimile și traumatismele vechi.”

Studiul unui alt caz aparține doctorului Melvin Morse, de la Spitalul ortopedic pentru copii și centrul medical din Seattie. E vorba de un copil de șapte ani care fusese gata să se înece în piscina municipală.

Morse a văzut fetița pentru prima dată în momentul în care era dusă în sala de urgențe. I-a acordat îngrijirile necesare și a pus-o sub ventilație timp de trei zile. După o săptămână de ședere în spital, copilul a putut merge acasă.-Cam la două săptămâni după aceea, în timpul unei vizite de control, fetița a vorbit de o NDE. Medicul a întrebat-o ce-și amintea din experiența ei și ea i-a spus că nu-și amintea decât că „vorbișe cu Tatăl cerului”. Apoi s-a simțit prea jenată ca să spună mai mult,

O săptămână mai târziu, fetița a fost chestionată de Morse. Ea s-a arătat jenată prima dată când a amintit de experiența ei, apoi s-a hotărât să vorbească cu el despre asta pentru că „îți face bine să vorbești”. Nu i-a dat voie să înregistreze convorbirea cu ea și nu a acceptat să vorbească despre experiența ei decât după ce a făcut niște desene legate de ceea ce i s-a întâmplat. Iată relatarea retranscrisă de Morse:

Pacienta spune că primul lucru pe care și-l amintea, din accidentul ei era că „se afla în apă”. A spus: „Eram moartă. Și pe urmă eram în tunel. Era întuneric xău de tot și îmi era frică. Nu puteam să merg.” A apărut o femeie pe nume Elisabeth și tunelul s-a y

laminat puternic. Femeia era înaltă, cu un păr blond care strălucea. Au mers împreună până la cer. Spune că „în cer era grozav. Era plin de lumină și flori”. Spune că în jurul cerului era o barieră și că nu putea să vadă dincolo de ea. Spune că a întâlnit mulți oameni, inclusiv pe bunicii ei decedați, pe mătușa din partea mamei care decedase, cât și pe Heather și Melissa, doi adulți care așteptau să renască. După aceea i-a întâlnit pe „Tatăl ceresc și pe Iisus”, care au întrebat-o dacă voia să se întoarcă pe pământ. Ea a răspuns „nu”. După aceea Elisabeth a întrebat-o dacă voia să-și vadă mama. A spus da și s-a trezit la spital. În sfârșit, își mai amintea că mă văzuse în sala de urgențe, dar nu a putut să dea nici un detaliu despre perioada de trei zile în care rămăsese în comă.

Morse s-a informat despre educația religioasă a pacientei. Născută într-o familie de mormoni, fetița învățase că viața nu era decât o etapă pe drumul cerului. I se spusese că va putea să-și regăsească rudele moarte, inclusiv mătușa decedată cu doi ani înainte de accidentul ei;

Mama îi prezentase moartea ca un fel de „la revedere pe care ți-l iei de la oamenii aflați pe vapor. Poți doar să mergi până la mal și să le faci cu mâna”. Sufletul i-a fost descris ca un fel de mânășă care se scoate de pe mână la moarte și pe care o regăsești când urci la cer.

Morse recunoaște că elementele acestei NDE - întâlnirea cu Iisus, cu rudele decedate - se potrivesc cu educația ei religioasă. Totuși, remarcă el, această experiență seamănă cu cea a multor persoane fără nici o religie care au avut o NDE. A luat și ea contact cu tunelul, s-a întâlnit cu ființe de lumină, a vorbit cu una din acestea și a văzut cerul.

Morse conchide, că și alții înaintea lui, spunând că în interpretarea experienței intervine contextul religios, care însă îi modifică structura.

Celelalte cercetări ale doctorului Morse

De la studiul cazului din 1983 amintit mai înainte, doctorul Morse a întreprins un studiu sistematic al NDE-urilor la copii. -

În 1985 a publicat o lucrare intitulată *Near-Death Experience in a Pediatric Populație* (NDE-urile în pediatrie). El prezintă în această lucrare cazurile a șapte copii care s-au aflat în „stare critică”, adică copii care au supraviețuit unor situații cu un procent-crescut de mortalitate. În majoritatea cazurilor e vorba de stopuri cardiace datorate unor accidente sau înecului. A mai fost chestionat și alt grup de pacienți din aceeași categorie de vârstă, care erau grav bolnavi fără ca viața să le fie amenințată. În acest ultim grup nu a fost semnalată nici o NDE.

Acești copii au fost chestionați la cel puțin două luni de la ieșirea lor din spital. Erau însoțiți de părinții lor, care au fost întrebați cum înțelegeau trecutul medical al copiilor lor. Părinților cât și copiilor li s-a pus o listă de întrebări deschise despre amintirile pe care copiii le aveau despre spitalizare. Existau întrebări de felul: „Ai avut vreun vis?”, „Îți amintești de momentul în care crai înconștient sau adormit?” Copiii au fost de asemenea încurajați să facă desene despre experiența lor.

Chiar înainte de sfârșitul convorbirii, copiilor li se puneau o serie de întrebări de tipul da/nu despre simptomele experienței lor, precum: „Ați văzut un tunel?”, „Ați văzut o fișă de lumină?”

Patru din cei șapte copii care fuseseră gata să moară au relatat NDE-uri. Din aceștia patru, doi au declarat că experiența lor avusese un efect aînător; doi avuseseră experiențe în afara corpului: unul văzuse un tunel stră-

lucitor; altul văzuse o scară întunecoasă; Ființa de Lumină i-a întrebat pe doi dintre ei dacă doreau să rămână în locul acela ceresc și ei au hotărât să se întoarcă.

Unele dintre aceste convorbiri sunt cu totul uimitoare. Unul dintre copiii care „murise” din cauza unui stop cardiac pe masa de operație le-a spus părinților lui: „Am un secret minunat să vă spun. Aproape că am fost în cer.” El a spus: „Eram pe o scară întunecoasă și urcam.” Cam pe la jumătatea drumului s-a hotărât să coboare pentru că avusese un frățior care murise, și s-a gândit că nu era m'ormentul să moară și să-și lase părinții singuri.

Morse conchide în urma acestui studiu că toți copiii au NDE-uri foarte asemănătoare cu cele ale - adulților. Își exprimă de asemenea speranța că lucrarea lui va „alerta” și alți medici asupra faptului că „un număr important de copii în stare critică trăise acest tip de experiență”. O altă consecință a studiului său a fost și aceea că ne-a împins să explorăm și alte probleme interesante.

În următorul lui studiu, Morse s-a întrebat dacă poți avea o NDE tară să te afli în pragul morții. Investigatorii au selecționat, dintr-un total de două sute două dosare medicale, dosarele a unsprezece pacienți care supraviețuiseră „unei maladii critice”. Prin acest termen au fost denumite cazurile în care se înregistrează un procent de mortalitate mai mare de zece la sută. Studiul a inclus și douăzeci și nouă de pacienți din aceeași categorie de vârstă care supraviețuiseră unor „maladii grave”, adică maladii cu un procent mic de mortalitate.

Nici unul din cazurile de „maladii grave” nu au avut NDE. Șapte din cele unsprezece cazuri de „maladii critice” rămăseseră cu amintiri despre: ieșirea din corp (șase pacienți), pătrunderea în întuneric (cinci), efecte alinătoare sau pozitive (trei), apariția unor oameni sau ființe. În-

brăcate în alb (trei), apariția unor colegi ale clasei sau profesori (doi), o frontieră (unu), trecerea printr-un tunel (patru) și hotărârea de a se întoarce în corpurile lor (trei).

Convorbirile au respectat același protocol ca în cazul studiului precedent despre NDE-urile infantile, dar rezultatele au fost mult mai interesante. Iată, de exemplu, cazul unui copil de unsprezece ani care făcuse un stop cardiac brusc pe culoarul spitalului.

Î.

și amintește că era pe culoarul spitalului, apoi că a avut senzația că se prăbușește „cam ca atunci când treci cu mașina peste o denivelare și simți cum îți se ridică stomacul în sus”. A auzit un șuierat ciudat în urechi și oamenii care vorbeau. După aceea plutea la tavanul încăperii și își privea corpul aflat sub el. Încăperea era întunecoasă și o lumină blândă îi lumina corpul. A auzit o infirmieră care spunea: „Sper că nu va trebui să-o facem”. Apoi a asistat la toată procedura de reanimare cardiopulmonară. A văzut o infirmieră „punând un fel de unsoare pe corpul meu”, apoi „înfinzând electrozii doctorului”. Electrozii au fost așezați pe corpul său și „când doctorul a apăsat pe buton, m-am pomenit dintr-o dată în corp; îl vedeam pe doctor deasupra mea”.

A simțit o durere foarte precisă în momentul în care șocul s-a repercutat în tot corpul. De altfel copilul a declarat că această tehnică dureroasă îi provoacă și acum coșmaruri.

Infirmierele prezente în momentul când copilul a deschis ochii „au declarat că l-au auzit spunând: „Ce ciudat! Pluteam deasupra corpului meu și apoi am fost aspirat în el”. El însuși nu-și amintea să fi spus ceva.

Un alt subiect dintre cei chestionați își amintea de o ființă înaltă de aproximativ doi metri și patruzeci care îl dusesese într-un tunel. „Nu era Cristos, i-a spus el lui Morse, dar poate că era un înger care mă ducea la Cristos.”

Morse a tras concluzia că o NDE tipică nu se întâlnește decât la 3 oameni care au fost gata să moară, fie că e vorba de o maladie sau de un accident.

M-am văzut adult

În ultimii ani am început să-i întreb pe copii ce vârstă aveau în timpul experienței. Cu alte cuvinte, dacă corpul lor spiritual era cel al unui copil sau al unui adult? Mi-au răspuns, într-o proporție impresionantă, că în timpul experienței erau adulți. Nu pot însă să spun cum de știu asta.

Dacă ne gândim că, în timpul unei NDE, spiritul părăsește corpul, asta ar putea să însemne că spiritul însuși este o entitate fără vârstă care sălășluiește. Într-un corp aflat într-o continuă schimbare. După ce îl uzează, spiritul pleacă într-o alta lume.

O altă explicație ar putea fi și aceea că acești copii sunt tăcuți să se simtă atât de în largul lor față de ființele de lumină încât au impresia că sunt asernnea lor. Asta ar putea să-i facă să creadă că au aceeași vârstă cu ființele întâlnite.

O femeie mi-a vorbit de o NDE de acest tip pe care o avusese în copilărie.

r-S-a întâmplat într-o zi, pe la prânz, pe când aveam șapte ani. Mă întorceam acasă să iau masa. În mijlocul străzii era o porțiune de gheață și am alergat să mă dau pe ghețuș așa cum Tac copiii. Când am ajuns la gheață am alunecat atât de tare încât am căzut și m-am lovit la cap. M-am ridicat și m-am întors în mine acasă, până unde nu mai aveam prea mult, dar nu mă simțeam deloc în apele mele.

Mama m-a întrebat ce am și i-am povestit că am alunecat și că am căzut lovindu-mă la cap. Mi-a dat o aspirină, dar când am vrut să o înghit nu mai reușeam să nimeresc gura.

Văzând asta, mama, m-a lungit repede în pat și a chemat doctorul. În momentul acela am „murit”. Am rămas inconștientă douăsprezece ore, timp în care nimeni nu știa dacă aveam să trăiesc sau să mor.

Firește, nu-mi amintesc nimic din toate astea. Dar îmi amintesc că mergeam printr-o grădină cu flori mari: Dacă ar trebui să le descriu, așa zice că semănau cu niște dalii cu niște flori foarte mari și

era ^ Jf P?n toat* ^dina și am văzut acea Ființă. Grădini
era extraordinar de frumoasă, dar totuși de znea
ÎS TM cr ?plei iubte și hrănită de Λ* *• *Λ
Λ? 3
s auTniZr ^^ CUnosus^ vreodată. Deși toate aștea s au întâmplat cu mulți
ani în urmă, tot mai simt această impresie. I
Iar euTImT *** ***, ***** "Haide, trebuie să pleci .Înapoi.^

Din punct de vedere clinic, aspectul cel mai important *
a a l unei NDE infantile este întrezărirea „vieții viitoare” pe .
care o au în acest fel și felul în care asta le influențează tot
restul vieții. Sunt mai veseli și mai optimiști decât cei din
jurul lor. Ei furnizează .o dovadă și mai puternică a
transformărilor pozitive pe care le determină o NDE în viața
oamenilor.

dispărut compilam S " " ^ ^ *! Când *!j
raa Ir TM ^ ^ m ram Uitaî în jwnl meu și am zis: „Bună ziua,
• eram totStf d t^ ?T ■* '^^ <<* * * & îmi dau seama că eram complet
adulta când mă aflam în prezența acelei Ființe Dună c<<m v-am spus, nu
aveam decât șapte ani!, dar șL că eram aTuli' !

Pe măsură ce cercetările avansează, descoperim'că
^t;;T într - adevăr muu TM <<- decât

I

Concluzie

Pentru mulți oameni, cazurile de NDE-uri la copii
constituie o dovadă mult mai bună a vieții de după viață decât
NDE~uriîe adulților. Motivul acestei afirmații - este ușor de
înțeles. Oamenii mai în vârstă au avut mai mult timp la
dispoziție pentru a-fi influențați și înodclăți de evenimentele
vieții'și de o mulțime de credințe religioase.' ".Copiii înșă
abordează această experiență cu o oarecare prospețime. Jii
încă nu sunt profund marcați de mediul cultural în care vor fi
cufundați cu rapiditate.

r*

IV

DE-CE NE PUNE PE GINDURI O NDE?

.

În Până acum ne-am ocupat de consecințele NDE-urilor asupra vieții oamenilor care trăiesc acest gen de experiență. Trebuie să ne punem întrebări și în privința consecințelor asupra vieții anturajului lor. Și de asemenea să ne întrebăm de ce publicul este atât de interesat de acest lucru. Sincer vorbind, când am scris *Viața după viață*, nu mi-aș fi închipuit că interesul publicului se poate menține atât de multă vreme și poate să fie atât de puternic. Credeam că acest subiect va fi unul din acele subiecte de

studiu care dispar în laboratoarele de cercetare și în sălile de curs ale facultăților de medicină, și că nu va ieși cu putere la lumină decât dacă un pacient care a trăit o NDE va avea nevoie de explicații și sfaturi.

În realitate, chiar dacă nu totdeauna s-a găsit o explicație foarte categorică, interesul publicului nu s-a dezmințit nici măcar un singur moment. La conferințele și reuniunile publice la care iau parte, oamenii continuă să pună unele întrebări fundamentale despre NDE:

- 1. - Oamenii care au avut o NDE au murit cu adevărat?
- 2. - Există mărturii despre NDE-uri în literatură?
- 3. - Cum își consideră corpul?
- 4. - O NDE funcționează ca o confirmare a credințelor religioase?

- Cum se pot explica „NDE-urile de război“?

• - C) NDE poate să aducă o mângâiere celor necăjiți?

~ Cum acționează asupra celor care au încercat să se sinucidă?

- S-ar modifica știința dacă s-ar dovedi realitatea-NDE-urilor?

- Nu cumva NDE-urile intrigă doar pentru că sunt ceva nou și sunt la modă? „>

În acest capitol voi încerca să răspund cum voi putea mai bine acestor întrebări. Mai întâi vreau să demonstrez de ce faptul de a trece foarte aproape de moarte poate să fie mai deranjant pentru cei vii decât moartea însăși.

În urmă cu mai mulți ani, un psihiatru mi-a povestit un incident care s-a produs în avionul cu care se întorcea în Statele Unite după o călătorie în India.

În timp ce se servea cina, un pasager s-a simțit rău. La bord se aflau câțiva medici și ei au încercat tot ce le-a stat în putință. În ciuda eforturilor de a-l readuce la viață, pasagerul bolnav a murit.

Corpul lui a fost lăsat pe intervalul central și l-au acoperit cu cuverturi. Curiozitatea celorlalți pasageri s-a risipit destul de repede și, oricât ar putea să pară de incredibil, au reînceput să mănânce.

După câteva minute, pasagerii așezați lângă cadavru au băgat de seamă că cuverturile erau agitate de tresăriri și de iremurături. I-au chemat din nou pe medicii care s-au grăbit să vină. De data aceasta au putut să reanimeze „mortul” ■ care a supraviețuit crizei.

Psihiatru a fost frapat de faptul că nimeni nu a mai năvălit să mănânce după „înviere”. Când și-a înțeles că trebuia să termine masa, și-a dat ■; seama că pasagerii erau mai tulburați de acea întoarcere -

dintre morți decât de moartea însăși, aparent mult mai bine acceptată.

Mesajul e clar. Ființa omenească își-petrece viața punând limite. Suntem mult mai bine pregătiți să înfruntăm moartea decât o aparentă întoarcere din regatul umbrelor. Clasăm diferitele fenomene ale existenței de o parte și de alta a acestor limite mentale. De exemplu, în copilărie, învățăm diferența dintre băieți și fete. Ajunși la vârsta adultă, faptul că anumiți oameni traversează această linie de demarcație dintre sexe ne umple de confuzie, fie că e vorba de cei care își schimbă sexul sau de homosexuali care se îmbracă în femeie.

Credem că există o lege naturală conform căreia ar fi „fiecare corp cu personalitatea lui”. Când descoperim că pot să existe mai multe personalități - ca celebrii „Eva” și „Sybil” - limitele noastre mentale sar din țâțâni la ideea ca un corp poate adăposti mai mult de o personalitate.

Învățăm că o ființa omenească și un animal nu sunt același lucru. Când se descoperă copii crescuți de lupi sau de maimuțe, frontierele noastre mentale sunt date peste cap în același fel. În această „deranjare” a obișnuințelor noastre mentale își are sursa și fascinația exercitată de fenomene precum gemenii siamezi sau Omul Elefant. Ei sfidează clasificările noastre și ne obligă să repunem în discuție valorile pe care le-am acceptat din totdeauna fără discuție.

’ Cu aceste câteva remarci sper că am reușit să arăt de ce NDE-urile ne intrigă atât de mult. • • • ,-

Linia de scara dintre viață și moarte este mai ieșită de stabilă în copilărie învățăm că viața trebuie protejată, ca trebuie să evităm moartea înainte de termen, încercăm să alungăm din mintea noastră ideile de moarte și, în general, nu învățăm decât treptat semnificația morții.

Ceea ce deranjează la NDE-uri este această linie^ de demarcație dintre viață și moarte, în cursul ultimilor | douăzeci de ani, cu ocazia conferințelor mele, am putut de ' multe ori să observ fascinația exercitată asupra oamenilor'. de cineva- care își povestea experiența. Se pare că mulți | oameni nu se. pot obișnui cu ideea ca persoana care U vorbește nu e numai un „revenit dintre morți”, era fost și. Jș martorul unui, /eveniment spiritual pe care mulți îl consideră ca fiind viața de apoi.

Oamenii |care au avut o NDE au murit cu adevărat?

Într-o zi, după una din conferințe a venit la mine, o ' femeie în vârstă. Mi-a spus că își pierduse soțul cu un an în urmă. Murise din cauza unei crize cardiace, în ciuda eforturilor depuse de medici pentru a-l reanima. După ce auzise de, oamenii care avuseseră o NDE în urma unei crize cardiace și fuseseră reanimați, femeia nu se mai putea gândi decât la două lucruri. .Să fi renunțat medicii prea repede la reanimarea soțului ei? Cât de mult se apropiiau de moarte oamenii care aveau o NDE?

Am abordat prima întrebare cu precauție. I-am spus că nefiind de față, nu puteam să spun dacă se făcuse sau nu tot ce putea, fi făcut.

La a doua întrebare era foarte greu de răspuns. Foarte des se oprește orice tentativă de reanimare pentru ca medicii nu. înregistrează nici un semn de viață. în anumite, cazuri, electroencefalograma e plată, ceea ce înseamnă că nu există nici un "semn înregistrabil de activitate cerebrală. • Totuși, oamenii pot uneori să .se trezească și în acest stadiu, Și nici un medic nu a putut să spună vreodată pentru ce.-. -: ■ ^Gu.o-definiție clasică, numim, moarte' starea din care, nu .se^rnâi. jeyine, o stare - ireversibilă.' Deci, din', moment ce'''!':

oamenii care au avut o NDE au revenit la viață, ei nu au murit în sensul strict al cuvântului. Pur și simplu fuseseră îndeplinite toate condițiile morții. De exemplu, inima lor încetase să mai bată un anumit timp, respirația se oprise, etc. Se cunosc și cazuri în care activitatea cerebrală' a dispărut pentru ca după aceea să se reia brusc. In cazurile de hipotermie (scăderea spectaculoasă a temperaturii), se întâmplă să nu mai fie nici o urmă de undă cerebrală până când corpul începe să se reîncălzească.

Toți acești oameni se găsesc foarte aproape de moarte dar, prin definiție, încă nu au murit. Aceste situații pun în discuție regula celor cinci minute conform căreia, în caz de stop cardiac cu o durată mai mare de cinci minute, nu mai există nici un motiv de a CQntinua.reanimarea întrucât creierul ar fi. serios deteriorat din lipsa de oxigen. Telim-* cile.modeme.de reanimare ar trebui să determine medicii ' să revadă această regulă. '

Un bărbat pe care îl cunosc a fost grav rănit într-un accident de mașină. A fost dus la serviciul de urgențe al unui spital și,-de la sosire, a fost declarat mort.

I-au pus corpul pe o targa pe care au împins-o în spatele perdelelor sălii de urgențe. A rămas acolo în timp ce medicii se ocupau de alți răniți. Câteva ore mai târziu au venit să-l ia și să-l ducă în altă parte a spitalului. în momentul în care targa pe'roți s-a pus în mișcare, corpul a tresărit!.

În ciuda absenței oricărui semn vital, precum bătăile inimii sau reflexul pupilar, acest bărbat era viu... și e încă și astăzi.

Mai cunosc încă un bărbat care a fost dus la. spital, declarat mort și transportat la morgă acoperit cu un cearceaf. Câteva ore mai târziu își recăpăta cunoștința.

Trebuie să învățăm ceva din toate aceste cazuri,, și anume faptul că nu cunoaștem mare lucru din fiziologia

Dr. RAYMOND MOODY ?
oamenii care au o
INLIJI este ca nu au murit, dar că s-au aflat mai aproape de
moarte decât majoritatea dintre noi

Cum îți consideri corpul după o NDE?

După o NDE, oamenii își văd deseori corpul în alt fel. Majoritatea celor cu care am vorbit se gândesc la corpul lor ca la un receptacul al propriului spirit. Această concepție are ca rezultat faptul că se tem mai puțin de lumea exterioară și de părerea celorlalți despre felul cum arată.

O femeie care a devenit una dintre cele mai bune prietene ale mele a dus o viață cât se poate de normală până în ziua în care a „murit” din cauza unui stop cardiac în cursul unei operații de vezică biliară. Chirurgul încercase totul vreme de douăzeci de minute pentru a-i pune din nou inima. Apoi renunțase. Medicul le spusese deja asis- lenților să completeze certificatul de deces când o scânteie de viață îl împinsese să reia reanimarea. Și în cele din urmă inima pacientei a reînceput să bată.

În cursul acestui episod, prietena mea s-a simțit separată de corpul ei și i-a văzut pe medic și pe infirmiere. Încercând să o salveze. S-a ridicat printr-un tunel înainte de a ajunge într-un loc splendid, plin de lumină și de iubire, unde și-a revăzut toate evenimentele vieții în cele mai mici detalii. Și-a văzut rude și prieteni morți de câțiva ani; i s-a oferit chiar și posibilitatea de a pleca înapoi sau de a rămâne. Chiar dacă hotărârea era foarte greu de luat, prietena mea a preferat să se întoarcă la viața de pe pământ din cauza fetei și a soțului ei. De la această experiență, care datează de zece ani, sănătatea ei s-a îmbunătățit tot timpul. Este bolnavă de dia-

bet și suferă de tulburări cronice ale coloanei vertebrale. Și a fost deja operată de câteva ori.

Totuși nu am auzit-o niciodată plângându-se de dureri. Și, în ciuda vieții, uneori inconfortabile din cauza durerilor, ea nu și-a părăsit niciodată atitudinea de seninătate. Recent am aflat că a refuzat să admită limitele impuse de slăbiciunea propriului său corp și s-a duș într-un parc de distracții unde nu i-a scăpat nimic din tot ce i se oferea publicului. Pentru mine asta e simbolul însuși al credinței într-o viață de după moarte.

Mulți oameni, care au o experiență în afara corpului în timpul unei NDE, nici măcar nu-și mai recunosc ca fiind al lor corpul pe care abia l-au părăsit. Am întâlnit mulți oameni care mi-au spus că, înaintea experienței, se obișnuiseră cu imaginea lor văzându-se în oglinzi sau în fotografii. Experiența prin care au trecut i-a făcut să-și vadă corpul în alt fel. Unul din exemplele cele mai frapante ale acestui fenomen este cel al unui psihiatru care a avut o NDE. El spune: „în viață, crezi că știi cum arăți. Dar când ieși din corpul tău fizic și când vezi acest corp, este foarte greu să vezi care din toate aceste corpuri care există în lume este al tău.”

Acest medic, după ce a ieșit din corp, a făcut turul spitalului militar unde se afla, examinând toate corpurile întinse în paturi, iară să poată să spună care era al lui. Când ieșise din corp, părăsise spitalul pentru a încerca să se întoarcă la el acasă. Încercase de mai multe ori să intre în contact cu oamenii dar își dăduse seama că nimeni nu îl putea vedea sau auzi. Atunci se întorsese la spital ca să se regăsească.

Lucrul acesta îi pusese mari probleme, până când re- marcuse un corp care purta un inel al fraternității Phi, Gamma, Delta, ceea ce i-a permis să-și dea seama că acela trebuia să fie propriul lui corp.

Un alt bărbat pe care îl cunosc a căzut de pe un panou de afișaj pe o linie de înaltă tensiune. În urma arsurilor și-a pierdut picioarele și un braț. În timp ce era operat, acest bărbat a avut o experiență în afara corpului. În vreme ce își privea corpul de sus, primul gând care i-a trecut prin minte a fost: „Uită-te la bietul om!” Nu și-a dat seama că corpul întins pe masa de operație era propriul lui Corp; Când, în sfârșit, a înțeles că acel corp atât de mutilat era al lui, a remarcat un alt detaliu curios. Corpul lui spiritual era întreg.

! - j - J !
 Persoanele handicapate care au o NDE descoperă foarte des că, în această stare, handicapul lor dispare. În dimensiunea spirituală sunt întregi și extrem de mobili. Ex-

periența profesională mi-a oferit posibilitatea să știu, că NDE-urile le permit acestor oameni să-și accepte mai ușor

■ i; ■ handicapul.

I !
 [.. "Când spun că NDE-urile îi fac deseori" pe oameni să-și considere corpurile ca fiind habitacul propriului spirit,

asta nu înseamnă că ei devin niște imprudenți. Nu am

j constatat niciodată la ei o atitudine de genul „ce-o fi o ii”, așa cum întâlnești deseori; la adepții săriturii în cădere

I liberă sau ai escaladărilor. Dimpotrivă, dacă o NDE are un

1 efect în această direcție, acesta îi face pe oameni mai atenți la corpul lor. ■•

/NDE-urile ca dovadă religioasă

Unii cercetători au lansat o teorie, conform căreia o credință profundă în Dumnezeu și în lumea de apoi declanșează o NDE.

Numai că faptele arată că aceasta se produce cu aceeași frecvență la credincioși. ca • și la

necredincioși;- ■-.-■!...-.*,-:-■!:-. . _.^; y": "5; / ^ . II?

în "cursul tuturor anilor pe care i-am petrecut stând de vorbă cu oamenii, am descoperit cazuri de NDE în toate contextele religioase. Unii oameni mi-au spus că nu credeau în Dumnezeu înaintea experienței prin care trecuseră, alții că erau foarte credincioși.

Lucrul cel mai interesant este că efectul NDE-urilor pare să fi fost același în ambele cazuri. Atât credincioșii cât și necredincioșii spun că după experiența trăită cred cu adevărat în Dumnezeu și caută adevărul spiritual suprem.

în ambele cazuri, oamenii au rămas de pe urma experienței lor cu o concepție despre religie diferită de definiția îngustă pe care o dau majoritatea bisericilor oficiale. Experiența prin care au trecut i-a făcut să înțeleagă că religia nu poate să fie manifestarea unui grup de „buni” împotriva unor mai multe grupuri de „răi”. Ei spun că religia se refera la facultatea de a iubi, nu la niște doctrine și la niște denumiri. Pe scurt, ei cred că Dumnezeu este infinit mai generos decât credeau înainte și că denumirile nu au nici o importanță.

Un bun exemplu al acestei stări de spirit îl constituie relatarea pe care a făcut-o o doamnă în vârstă din New Hampshire, care a avut o NDE după un stop cardiac. încă. - din copilărie practicase ritul luteran cu multă pietate și rigoare. După experiența avută, ea a devenit mai puțin doctrinară și mai veselă. Când membrii familiei sale au întrebat-o despre cauza noului său comportament, ea le-a răspuns pur și simplu că, de la experiența pe care a avut-o, .. îl înțelegea pe Dumnezeu și de asemenea faptul că lui nu-i păsa absolut deloc ele doctrină.

Multe religii din lume consideră NDE-urile ca fiind poarta lumii: spiritului. Biserica cea mai importantă din lumea occidentală care a acceptat această atitudine este „Biserica lui Iisus Cristos al sfinților din ultima zi”, -ai

cărei adepți sunt mai bine cunoscuți sub denumirea de mormoni.

Doctrina mormonilor prezintă NDE-urile ca o ocazie de a întrezări lumea spiritului. Ei cred că această lume este o dimensiune pe care cei în viață nu o pot percepe, dar care e locuită de cei care și-au părăsit deja corpul fizic.

Journal of Discourses, un comentariu al credințelor, mormonilor scris de bătrânii bisericii, spune că corpul; spiritului păstrează cele cinci simțuri ale corpului fizic (văzul, auzul, mirosul, gustul și pipăitul), dar cu „niște capacități mult mai importante”, având facultatea de a considera mai multe idei diferite în același timp. El poate de asemenea să se deplaseze cu viteza fulgerului, să vadă în mai multe direcții odată și să comunice în mult mai multe moduri decât doar prin cuvinte. În sfârșit, nu știe ce e boala sau incapacitatea.

Doctrina mormonă "spune că spiritul intră în corp ia naștere și îl părăsește la moarte. Ba consideră moartea ca „o simplă schimbare de statut sau de sferă de existență”.

Ne vom întoarce capul și o vom privi (valea morții), și ne vom spune că am traversat-o, și acesta este cel mai mare privilegiu al întregii mele existențe, căci am trecut de la o stare de tristețe, de tânguiri, de mizerie, de suferințe, de angoasă și de decepție, ia o stare de existență în care mă pot bucura de viață pe deplin, având în vedere că asta se poate face fără corp.

Șefii mormonilor descriu câteva din elementele unei NDE, Unul dintre ei spune că „luminozitatea și spjen-, doarea locuinței următoare ■ surit inexprimabilul”, ceea ce-în^-amiiâ aceiași lucru cu a ii absorbit de-lumina alină'-* Unire. Un altul spune că „acolo ca și. aici, toate lucrurile S vor fi naturale, și le veți înțelege așa cum înțelegeți acum H lucrurile naturale". Cele afirmate sunt foarte, apropiate de:

sentimentul de înțelegere universală despre care vorbesc numeroși subiecți după ce au trăit o NDE. | *Journal of Discourses* vorbește și de întâlnirea după moarte cu rudele și prietenii decedați.

Avem mult mai mulți prieteni de partea cealaltă decât de partea aceasta, și ei ne vor primi mai bucuroși decât ați fost vreodată primiți de rudele și de prietenii voștri în această lume, și vă veți bucura de întâlnirea cu ei mult mai mult decât v-ați bucurat vreodată de" întâlnirea cu un prieten în această viață.

Unii șefi mormoni spun că „câteva spirite care au trecut deja prin moarte sunt rechemate pentru a reveni să sălășluiască în corpurile lor fizice. Aceste persoane trec de două ori prin moartea naturală sau temporală."

Una dintre cele mai faimoase NDE-uri mormone este fără îndoială cea pe care a cunoscut-6 Jedediah Grant.. Șeful mormon Heber Kimball a relatat-o în *Journal of Discourses*:

Mi-a spus, frate Heber, am fost în lumea spiritelor două nopți la rând, și din toate spaimile pe care le-am avut vreodată, cea mai rea a fost aceea ca trebuia să mă reîntorc în corpii! meu; și totuși a trebuit s-o fac.

Spaima lui Grant a fost rezultatul unei întâlniri cu nevasta, și cu fiica lui care erau decedate, cât și cu mulți prieteni, în timp ce se afla în lumea spiritelor.

Și-a văzut nevasta; ea a fost prima persoană care a venit spre el. A văzut multă lume pe care o cunoștea, dar nu a" vorbit decât cu nevasta lui Caroline. Ea a venit spre el și el spune că era foarte frumoasă și că o ținea în brațe pe fetița-lor, care murise în regiunea câmpiilor, și ea a spus „Domnule Grant, iat-o. pe mica Margaret. Știi. că lupii au devorat-o, dar asta nu i-a făcut nici un rău, aici se simte foarte bine."

Viața de după moarte este menționată și în Biblie, unde; Pavel descrie corpul pe care îl vom avea în cealaltă lume. A

întâia epistolă a lui Pavel către corintieni, XV, 35-52

Dar va zice cineva: „Cum înviază morții? Și cu ce trup se vor! întoarce?” Nebun ce ești!... când semeni, nu semeni trupul care va fi, ci doar un grăunte... Iar Dumnezeu dă... fiecărei semințe un trup al ei... Sunt trupuri cerești și trupuri pământești, dar alta este strălucirea trupurilor cerești și alta a trupurilor pământești... Tot așa este și cu: învierea morților. Trupul este* semănat în putrezire și înviază în; neputrezire; este semănat în ocară și înviază în slavă; este semănat în j neputința și înviază în putere; este semănat trup obișnuit și înviază trup spiritual. Dacă există un trup obișnuit există și un trup spiritual... Am să vă spun o taină. Nu vom adormi toți, dar toți vom fi schimbați într-o clipă, cât ai clipi din ochi, la cea din urmă trâmbiță, căci ea va • suna și morții vor învia nesupuși putrezirii.

NBE-uri în literatură

Trebuie să semnalăm că există o întreagă literatură și s-au făcut o sumedenie de filme despre învierea morților. Din nefericire, aceste opere se înscriu cel mai frecvent în categoria „groază”, cu morți care nu se întorc printre cei vii decât cu cele mai rele intenții.

-Cu toate că NDE-urile implică în general o formă de întoarcere din țara morților, rezultatele lor sunt foarte diferite de cele din povestea lui Frankenstein sau a altora cu vampiri. NDE-urile nu sunt evenimente care tulbură, ci evenimente binefăcătoare, cel puțin.. în majoritatea cazurilor. Ele aduc speranță și pace, nu teroare și agitație. %

Găsim mai multe exemple de NDE în marile opere literare, ■ în povestirea *Un cântec de Crăciun* de Charles Dickens, Ebenezer Scrooge, un vădov cinic și avar, se ;\

transformă printr-un fel de NDE într-un „prieten, stăpân și om cum nu se poate mai bun”.

fi în această poveste celebră, Scrooge" întâlnește trei fantome: Crăciunul Trecut, Prezent și Viitor. Aceste fantome îl fac să-și revadă întreaga viață, iar viziunea se termină în fața propriului mormânt.

Această viziune, în care este însoțit de cele trei' ființe luminoase, îl transformă pe Scrooge. El regretă tare mult că nu a avut mai multă iubire 'pentru., semenii 4ui. La sfârșitul episodului, personajul este un om transformat, gata să arate față de ceilalți toată compasiunea posibilă pentru a câștiga timpul pierdut..

§ Referințe despre NDE există și în *Mizerabilii*, remarcabilul roman scris de Victor Hugo. Jean Valjan este urmărit toată viața de un polițist. Jean Valjan evadase de la ocnă unde fusese trimis deoarece furase o pâine pentru copilul înfometat al surorii sale.

De a lungul cărții el face fapte izvorâte din cea mai mare bunătate. Se ocupă în mod deosebit de o femeie însărcinată, îngrozitor de săracă și înfometată, Fantine, care până la urmă moare. Hugo scrie:

Jean Valjan a apucat cu amândouă mâinile capul tinerei femei și l-a așezat frumos pe pernă, așa cum ar fi făcut o mamă cu copilul ei... După care i-a închis ochii.

Fantine avea în momentul acela o față ciudat de luminată.

Moartea însemna intrarea în lumina cea mare.

Când vine rândul lui Jean Valjan să moară, citim:

Jean Valjan pierdea ușor cu fiecare clipă... în ochii lui se putea deja zări lumina lumii necunoscute.

Și aceste ultime cuvinte:

• ' Iubiți-vă totdeauna. Iubirea e singurul •lucru important din lume... văd lumina... Mor fericit.

Datorită unei gripe care era gata să-i fie fatală, Katherine Ann Porter a scris *Pale Horse, Pale Rider*, o poveste disperată care se petrece la sfârșitul primului război mondial

În capitolul I am citat câteva extrase dintr-un interviu al ei despre întâlnirea cu lumea de dincolo. Iată un pasaj din *Pale Horse, Pale Rider*, unde Miranda; unul din personajele carpi, își vede rude moarte de multă vreme:

Unjntreg grup de persoane venea agale spre ea, ca niște nori, în aerul strălucitor, și Miranda a văzut cu o bucurie plină de uimire că toți erau oameni pe care ea îi cunoscuse în viață. Fețele lor erau transfigurate, fiecare avea frumusețea lui proprie, mai presus de ee-și amintea ea. ochii lor erau luminoși și pașnici ca o zi Inimoasa și nu aveau umbră. Erau niște entități pure, și ea le cunoștea Iară să fie nevoie să le pronunțe numele și fără să caute în memorie ce o legau de ea. Au înconjurat-o liniștiți; fără să facă vreun zgomot, apoi s-au întors din nou spre mare și ea s-a mișcat printre ei la fel de lesne ca un val printre valuri.

Mai există multe alto exemple de NDB-uri în literatură, de îa scrisorile lui Ernest Hemingway până la poveștile lui T.Jiorntor> Wilder, Dar am vrut să subliniez că NDB-urîte își au locul lor în literatură și nu ar trebui să fie amestecate cu acea categorie, firește excitantă, dar. nepotrivită, de romane de groază.

NDE-urile de război

Se întâmplă uneori ca anumiți oameni să cunoască stări. de conștiință elevate fără să fi suferit nici im accident fizic, in schimb, aceste persoane se află în acel moment într-o'situație extrem de periculoasă"— războiul fiind cel. mai bun exemplu - și- își dau seama brusc că percepțiile lor-sunt total modificate.

Unele persoane au confundat această experiență cu o NDE și pun deci o întrebare logică. Cum poate să survină o NDE cuiva care nu este nici bolnav, nici accidentat?

Răspunsul meu este că, în realitate, subiectul *nu a avut o NDE*. De altfel, aceste experienței oricât de intense ar fi ele, nu prezintă caracteristicile unei NDE. Relatările pretinselor „NDE-uri de război” nu menționează nici tunelul, nici ajungerea într-un ținut splendid invadat de lumină. În majoritatea cazurilor se semnalează o scurtă viziune a evenimentelor trăite de subiect în cursul vieții sale, precum și o impresie subită că totul se derulează foarte încet. Unele dintre aceste experiențe, după cum vom vedea în exemplul următor, implică faptul „de a merge în altă parte”, probabil pentru a scăpa de situația penibilă a momentului prezent. Nu se regăsește starea de beatitudine pe care oamenii o au în cazul unei NDE. Totuși NDE-urile de război sunt cu siguranță pe linia NDE-urilor pro-priu-zise.

Iată o *UDE* de război, așa cum mi-a fost povestită de un fost combatant în cel de al doilea război mondial:

Asta mi s-a întâmplat în Sicilia, în cursul invadării Italiei. Grupa mea traversa un câmp când am fost pironiți la pământ de un cuib de -mitralieră germană, instalat chiar în fața noastră. Cum eu eram sergentul grupei, am considerat că era datoria me'a să curăț cuibul pentru ca pozițiile noastre să continue să avanseze.

Am făcut deci o mișcare largă de învăluire, folosindu-mă de pomii unei livezi pentru a mă ascunde. După vreo treizeci de minute dădusem ocol și îl depășisem, astfel încât mă aflam în spatele ger manilor. Eram. în al nouălea cer de bucurie. Erau trei în gaura aceea, săpată chiar de partea cealaltă a unui pod. Germanii erau atât de ocupați să-i țină la pământ pe oamenii mei încât nici unul nu se gândea să supravegheze spatele.

Fără îndoială că aș fi putut să mă apropiu până la cel puțin doi metri să fiu văzut.*M-am gândit eu să fac așa dar, în loc de asta, am aruncat cu mâna d'gr^{ena}dă când am ajuns în dreptul podului.

lini amintesc că am tras siguranța grenadei și că m-am pregătit să ' o arunc la vreo douăzeci de metri. Am ridicat brațul și, înainte de a o g arunca peste ei, am strigat: „Salut, voi ăia de colo!” Pe urmă m-am aruncat la pământ și am așteptat...

∴. Am așteptat, am așteptat. Grenada n-a făcut explozie. Era ' proastă, la fel de eficientă ca o piatră!

Mai înainte să fi putut să fac ceva, germanii au răsucit mitraliera ■'■ spre mine și au început să tragă. M-am făcut ghem și am așteptat să / ' fiu atins de gloanțe, dar nu s-a întâmplat nimic. Poate ca am fost §, protejat de curbura podului,-poate de steaua mea norocoasă, dar nici un proiectil nu m-a nimerit

Totuși în momentul ăla mi s-a întâmplat o chestie ciudată. Eram . lipit de pământ și, brusc, mi-am părăsit corpul și am părăsit chiar și ' Sicilia cu aceeași ocazie. Am „călătorit” până la o uzină de muniții . _ din New Jersey, și am plutit deasupra unei linii de montaj unde niște femei asamblau -grenade de mână. Am încercat să le vorbesc și să le spun să aibă grijă cum lucrează, dar nu mă -auzeau. Flecăreau mai departe .în timp ce lucrau. ■ J

Am impresia că am stat acolo preț de cincispezece-douăzeci de ∴. minute. După care m-am trezit brusc în Italia, pe jos, la capătul. "" , acelu pod, viu și nevătămat. Germanii credeau că. am murit și își întorseseră mitraliera spre oamenii mei. M-am ridicat, am tras , siguranța altei grenade și am aruncat-o în gaura germanilor. De data asta grenada a explodat.

-Oamenii din grupă văzuseră -totul și credeau că murisem. Așa ca au fost foarte surprinși când m-au văzut întorcându-mă la ei. Eram foarte calm în ciuda a tot ce se întâmplase, atât de calm -încât. ∴. comandantul companiei m-a trimis să consult un psihiatru. I-am povestit ce mi s-a întâmplat. Doctorul a considerat că sunt în plină z formă și m-a trimis înapoi la luptă. I:

Mi-a spus că mai auzise de câteva ori de acest gen de experiență ț de la alții, și că era mai bine să păstrez pentru mine asta, ca .să nu fiu ∴. din nou trimis la el! I-am urmat întocmai sfatul. - i

După cum se vede foarte bine din această relatare, ex- f; periența sergentului diferă radical de o NDE. Așa că nu ;§ | trebuie confundate. Totuși trebuie să le studiem mai de ;r; aproape, căci acest gen de experiență se. întâmplă des ■ } \

soldăților pe câmpul de bătălie și chiar și altora în situații foarte stresante.

O speranță pentru îndurerați

Cel mai mare necaz care ni se poate întâmpla este moartea unei ființe dragi. Mulți oameni găsesc o ușurare a durerii lor în relatările de NDE-uri.

La foarte scurt timp după publicarea cărții *Viață după viață*, am primit scrisoarea unui cuplu a cărui fată fusese asasinată. Această tânără femeie, profesoară strălucită, fusese omorâtă de un spărgător pe care îl surprinsese la ca în casă. Fata era singură la părinți și aceștia trăiau un adevărat infern de la moartea ei.'

îmi scriau că, de când citiseră relatări de NDE-uri, durerea lor li se păruse mai suportabilă. Toți cei care fac cercetări asupra NDE-urilor pot să citeze astfel de cazuri în care oamenii s-au putut împăca cu moartea unei ființe dragi auzind de NDE. Cred că asta permite multor oameni îndoliați să înțeleagă că moartea nu este decât o trecere, că, chiar dacă împrejurările morții sunt înspăimântătoare, odată ce ai părăsit corpul nu mai suferi de nimic și că, în realitate, încerci un sentiment profund de ușurare. în "fine, conform multor mărturii, în lumea spirituală am fi laolaltă" cu cei pe care îi iubim. Acest singur element este de ajuns ca să mai aline durerea majorității oamenilor.

Efectele NDE-urilor asupra sinucigașilor

Cel mai bun mod de a trata acest punct este să căutăm efectele pe care le poate avea o NDE atunci când se produce în urma unei tentative de sinucidere.

Doctorul Bruce Grayson a făcut un studiu despre sinucigași și a descoperit că nu numai faptul de a fi avut o NDE, dar și simplul fapt de a ști că așa ceva există duce aproape în toate cazurile la dispariția dorinței de sinucidere.

Doctorul Grayson lucrează în cadrul serviciului de urgențe psihiatrice de la universitatea din Connecticut și are - ocazia să vadă zilnic sosind oameni care au încercat să se sinucidă. El a făcut constatarea că, dacă se compară un grup de sinucigași care au trăit o NDE în urma unei tentative cu un grup de sinucigași care nu au trăit o astfel de experiență, aproape toți cei din primul grup nu-și vor mai repeta niciodată tentativa. În schimb, un mare număr dintre cei din al doilea grup încearcă din nou să se omoare. O NDE pare să facă să dispară tendințele sinucigașe ale celor care au trăit-o.

Un cercetător din New York a oferit niște studii de cazuri de NDE-uri unor oameni care au încercat să se sinucidă. Și a constatat că această lectură îi "făcea să abandoneze ideea că sinuciderea-ar fi o soluție. Această experiență a fost repetată de mai multe ori cu același rezultat: primirea unor informații despre NDE îi împiedică pe oameni să atenteze la zilele lor.

Aceste concluzii nu mă miră deloc. Deseori oamenii încearcă să se sinucidă pentru că și-au pierdut speranța. Se simt striviți de povara vieții și de lipsa credinței spirituale. O NDE răspunde acestei lipse. Oamenii credeau că- viața nu duce nicăieri, și iată că încep să simtă că în lumea de dincolo îi așteaptă o viață bogată și satisfăcătoare. Cu noșterea le oferă mijlocul de a-și ostoi suferința, le dă sentimentul că viața merită să fie trăită.

Unul dintre prietenii mei a asistat la această transfer-; ■■ marc la o vecină de-a lui care se lăsa să piară neglijând să

se mai ocupe de ea. Într-o zi, pe la începutul după-amiezii, a băgat de seamă că nu-i mai funcționa telefonul. Cum ceilalți vecini erau la lucru, prietenul meu a mers până la capătul străzii pentru a o întreba pe o doamnă bătrână care trăia retrasă dacă "putea să telefoneze de la ea pentru a semnala deranjamentul la compania de telefoane,

A bătut la ușa bucătăriei și a auzit venind din altă încăpăre un târșăit greoi de picioare. Fernea'1-a primit înăuntru și, epuizată de efort, s-a așezat la masa din bucătărie, după care a început să respire oxigen dintr-un rezervor enorm de culoare verde.

După ce a telefonat, prietenul meu a stat de vorbă cu ea și a aflat că din punct de vedere medical nu avea nimic. I-a spus că era pur și simplu bătrână și deprimată și, pentru că nu făcea mișcare, devenise așa slăbită încât doctorul îi "prescrisese o butelie de oxigen pentru a-i ușura deplasările oricât de mici ar fi acestea.

Prietenul meu a refuzat să accepte această explicație. El considera că murea numai din lipsă de mișcare. De aceea s-a hotărât sa-i dea ceva care să-i schimbe starea de spirit. S-a întors la el acasă și a revenit cu un exemplar al cărții *Viață după viață* sfătuind-o să citească.

După câteva zile a văzut-o venind pe stradă cu cartea în "mână. Femeia i-a mulțumit din toată inima. Era prima dată când ieșea din casă de un an de zile, pentru că .era prima dată când avusese această dorință. Nu se mai simțea chiar ; așa de dezavantajată de vârstă și de sfârșitul inevitabil. Speranța într-o altă viață a ajutat-o să o accepte mai bine • \ pe cea de acum și de aici.-

Dar prietenul meu mi-a spus că această femeie a început să se ocupe foarte activ cu grădinăritul și nu mai are nevoie' de compania constantă a acelor mari butelii de oxigen/

S-ar modifica știința dacă s-ar dovedi realitatea.;
NDE-urii?

Lumea, spun oamenii de știință, este guvernată de un ansamblu de legi naturale. De exemplu* noțiunea conform, căreia greutatea ne menține picioarele pe suprafața planetei este o simplificare a legilor gravitației. O altă lege > spune că toate formele de viață terestră au la bază car-f bonul. Știința se sprijină, printre altele, pe aceste aserțiuni, '!' și multe progrese. au fost posibile prin cunoașterea și \ --.respectarea acestor legi.

Dacă deschidem o nouă perspectivă dovedind realitatea ' vieții de după moarte, aceasta va .revoluționa știința pro- , punând cercetării științifice alte dimensiuni decât cele cu- > noscute de noi. *

De exemplu, dacă s-ar demonstra că un anume individ poate să-și părăsească corpul și să treacă prin pereți numai . prin intervenția gândului, asta ar obliga știința să-și revizuiască modul de a gândi comunicațiile și deplasările, ca sa nu mai vorbim de proprietățile corpurilor vii.

A dovedi realitatea unei NDE ar însemna să se recunoască existența unui univers total diferit, cu siguranță mult mai evoluat decât cel în care trăim noi acum. Implicațiile unei astfel de descoperiri ar sfida orice descriere, j Oare ne putem închipui ce ar însemna să poți pătrunde , într-o altă dimensiune și să poți vorbi cu reprezentanții ; unei civilizații dispărute de secole? Oare ne putem ima gina consecințele pe care le-ar putea avea dovedirea exis- / teritei unei lumi a spiritelor asupra științei militare? Cred '■ că aceasta-ar deveni practic depășită. • ' -

Dacă'am fi .siguri că există o lume spirituală jundej singurele valori sunt iubirea și cunoașterea, și că lucrurile... pentru care ne războirii -,bani, teritorii,- putere "politică - •

nu au importanță decât pe acest pământ, asta ne-ar face cu siguranță să ne schimbăm atitudinea față de popoarele pe care le considerăm dușmane.

Asta ne-ar face să le vedem pe aceste popoare într-o altă lumină. În fond, existența unei lumi spirituale ar însemna că suntem destinați să trăim veșnic alături de aceste popoare. Asta ar implica și faptul că, în cealaltă viață a noastră, vom putea afla ce gândesc despre viața pe pământ și despre noi. Dacă'am cunoaște existența unei astfel de dimensiuni ar fi cu siguranță de ajuns pentru a deveni mai toleranți unii față de alții.

NDE-uriile constituie o problemă.. Deocamdată nu dispunem decât de mărturii anecdotice. Încă nu a fost posibilă reproducerea lor sistematică, sau studierea lor la un nivel mai elaborat decât ceea ce am putea numi mărturia orală. Atâta vreme cât acest fenomen ai NDE-urilor nu poate fi reprodus științific, știința nu poate să accepte aceste relatări cu titlul de dovadă a existenței unui lucru care se întâmplă atunci când treci foarte aproape de moarte.

Chiar dacă aceste relatări au putut să pară, pentru mine și pentru mulți alți medici, extrem de convingătoare, atâta vreme cât nu le vom putea reproduce, orice NDE rămâne îndoielnică.

Interesul pentru NDE poate fi asociat fenomenului de modă?

. Unele persoane cred că NDE-urile interesează publicul pentru că e. vorba de ceva nou. Cartea mea *Viață după viață* este prezentată, uneori ca fiind prima lucrare despre NDE-uri. Ținând cont de noutatea subiectului, interesul

suscitat ar fi trebuit să scadă și NDE-urile să cadă în uitare așa cum s-a întâmplat cu hula-hoop sau yoyo.

În realitate lucrurile nu s-au petrecut așa. NDE-urile sunt tot timpul prezente de-a lungul secolelor trecute. Există referințe chiar și în *Republica* lui Platon, care datează de câteva secole înaintea erei noastre.

Este adevărat ca acum există mult mai multe rapoarte despre NDE-uri decât în urmă cu vreo douăzeci de ani, datorită tehnicilor de reanimare cardio-pulmonară. Ele permit salvarea de la moarte a unui număr mult mai mare de oameni decât înainte.

Majoritatea celor pe care i-am chestionat despre NDE-urile lor nu ar fi putut fi reanimați dacă episodul care i-a dus în pragul morții s-ar fi petrecut acum treizeci-patruzeci de ani. De aceea, în loc să vedem NDE-urile apărând numai la rubrica de curiozități pitorești din publicații medicale așa cum se întâmpla până acum, dispunem astăzi ele mii de cazuri foarte bine documentate.

O altă diferență este și faptul că oamenii acceptă mult mai ușor să vorbească despre experiența lor. Se tem mai puțin de posibilitatea de a fi considerați țicniți de către medic. Nu le mai e frică că vor fi închiși într-un azil de nebuni așa cum s-ar fi putut întâmpla în urmă cu treizeci de ani. ' •

Acum oamenii își povestesc mult mai ușor experiența ieșită din comun. Și pe lângă asta, atunci când o fac, pot să primească un ajutor din partea unor persoane care, ca și ele, au trăit o NDE și au trebuit să o accepte în mod conștient. - ■ -

- Pentru că e vorba de referințe istorice, pot să spun că prima relatare a unei NDE pe care o cunosc se află în *Dialogurile* lui Grigore cel Mare, un papă din secolul al

VI-lea, ale cărui scrieri spirituale au fost strânse sub acest titlu. »

În ultimul volum al *Dialogurilor*, se pot citi patruzeci și două de anecdote care aduc „dovada” nemuririi sufletului. Găsim aici toată gama de povești cu viziuni ale muribunzilor, cu fantome și relatările unor oameni care au fost gata să moară. Cele* mai multe dintre aceste istorioare au fost înfrumusețate de Grigore cel Mare pentru a putea insista asupra moralei fiecăreia dintre ele»

În pasajul reprodus mai jos un soldat „moare” și revine la viață cu o relatare impresionantă despre lumea de dincolo și destinul unui om de afaceri din Constantinopol numit Ștefan.

Un anume soldat dintr-una din cetățile noastre a fost doborât (de ciură). A ieșit în exteriorul corpului său pe când zăcea tară viață, clar s-a reîntors în curând printre cei vii și a povestit ce i se întâmplase. În vremea aceea mulți oameni trăiau acest gen de lucruri. A spus că a văzut un pod, pe sub care trecea un râu întunecos cu ape tulburi care degaja un miros insuportabil. Dar de cealaltă parte a podului se afla o câmpie splendidă acoperită cu o iarbă verde și flori cu un parfum plăcut. Această câmpie părea a fi locul de întâlnire al unor oameni îmbrăcați în alb. Agerul era plin de o mireasmă atât de plăcută încât acest miros era prin el însuși suficient pentru a satisface (toate nevoile) locuitorilor care se plimbau pe acolo. În locul acela, fiecare avea locuința lui proprie, plină de o lumină splendidă. Se construia acolo o casă de dimensiuni uimitoare, după toate aparențele din cărămizi de aur, dar nu a putut să afle cui îi era destinată. Pe malul râului existau niște locuințe dintre care unele erau contaminate de aburul fetid care venea dinspre râu dar altele nu erau deloc atinse.

Pe pod treceai printr-o încercare. Dacă o ființă nedreaptă voia să treacă dincolo, aluneca și cădea în apele negre și urât mirositoare. Dar cel drept, care nu era paralizat de păcate, înainta cu ușurință și liber spre regiunea deliciilor. Soldatul a spus că îl văzuse pe Petru, un bătrân din familia ecleziastică, care murise în urmă cu patra ani. Respectivul zăcea în mocirlă oribilă de sub punte, purtând un lanț

enorm de fier. Când a întrebat care era motivul aceluia tratament, i s-a dat un răspuns care ne reamintește exact de ceea ce știam despre! crimele acestui om. I s-a spus: „Sufereți acest chin pentru că, de fiecare dată când a primit ordin să pedepsească pe cineva, avea obiceiul să lovească mai mult din cruzime decât din dorința de a executa ordinul.” Toți cei care l-au cunoscut știu foarte bine că așa se comporta. -

Soldatul a mai văzut și un anumit preot pelerin apropiindu-se de pod și traversându-l cu tot atâta sânge rece pe cât de sinceră fusese viața lui. Pe același pod zice că l-a recunoscut și pe Ștefan despre care am vorbit mai înainte. Încercând să treacă podul, Ștefan alunecat cu partea inferioară a corpului și s-a pomenit atârând în exteriorul podului. Niște oameni hidoși au ieșit din apă și l-au apucat de picioare ca să-l tragă în apă. În același timp, alți oameni de o mare frumusețe, îmbrăcați în alb, au început să-l tragă de brațe. În timp ce se desfășura această luptă, cu spiritele bune care trăgeau în sus și spiritele rele care trăgeau în jos, cel care asista la toate acestea a fost trimis înapoi în corpul lui. Așa că nu a putut să afle rezultatul luptei. •

Totuși,¹ ceea ce i s-a întâmplat lui Ștefan se poate explica prin viața lui: Căci în el se luptau demonii ispitei cu activitatea cuminte; plină de cantate. Pentru că era tras în jos de picioare și în sus de mâini, este ușor să se înțeleagă că îi plăcea să fie milostiv dar că, totuși, nu a știut să se ferească complet de viciile trupești care îl trăgeau în jos. Nu știm care tabără a ieșit victorioasă, lucrul acesta rămânând neclar la fel ca și celui care a văzut toate acestea și s-a reîntors la viață. Cu toate acestea, e sigur că Ștefan, chiar dacă a fost în iad și s-a întors de acolo, după cum am spus mai sus, el tot nu și-a schimbat complet viața. În consecință, când și-a părăsit corpul, mulți ani mai târziu, a trebuit din nou să înfrunte o luptă pe viață și pe moarte.

Concluzie

De la apariția cărții *Viață după viață*, ținând cont de popularitatea incredibilă a subiectului, mi s-a părut evident; că viața mea nu va mai fi niciodată aceeași. Mi-am dat'!

seama că moartea este cel mai mare mister cu care omul este confruntat și că toată lumea dorește să înțeleagă acest mister.

NDE-urile ne interesează pentru că ele" constituie dovada cea mai tangibilă pe care o putem găsi despre existența spiritului. Ele sunt cu adevărat lumina de la capătul tunelului.

v

V

NDE-URILE NU SUNT O MALADIE
MENTALA

La sfârșitul uneia din conferințele doctorului Michael Sabom despre NDE-uri, un cardiolog cuprins de furie s-a ridicat în picioare și s-a luat de celebrul cercetător, Res-pectivul a declarat că era medic de treizeci de ani și că adusese la viață sute de oameni.

„De ani de zile mă ocup de reanimare, a spus el cu violență, și niciodată n-am întâlnit nici măcar un caz de NDE la pacienții mei!”

Chiar mai înainte ca Sabom să poată răspunde, în spatele cardiologului- s-a ridicat un bărbat care a spus: „Eu sunt unul dintre acei bolnavi cărora i-ați salvat viața și vă garantez că sunteți ultima persoană căreia i-aș vorbi de experiența mea.”

Mesajul era clar. Mulți medici și membri ai personalului medical sunt prost văzuți de oamenii care au o NDE, pe de o parte pentru că nu sunt receptivi, pe de altă parte pentru că nu știu cum să reacționeze. Mulți oameni pe care i-am chestionat în toți acești ani mi-au spus .că medicii lor i-au sfătuit pur și simplu să se comporte de parcă nu s-ar fi întâmplat nimic. In cel mai bun caz, acești medici explicau' NDE-urile ca fiind un vis urât, ceva pe care era mai bine să-1 uiți. în cei mai rău caz, respectivii lăsau să se. înțeleagă că era vorba de o formă de maladie

mentală care se tratează pe divanul psihanalistului sau în spitalul psihiatric. Nici măcar nu voiau ca pacienții să le vorbească de NDE-urile lor ca de o experiență pozitivă, o experiență de înălțare spirituală. Adevărul este că membrii corpului medical interpretează deseori NDE-urile ca un semn de deranjament mental,...

În general, subiecții cu care am stat de vorbă nici macara nu au de gând să le vorbească despre experiența prin care au trecut medicilor lor, nici familiei și nici prietenilor, și asta pentru același motiv. Imediat ce revin la viață, ei își dau seama că dacă ar vorbi cuiva de „tunel” și de „ființe, de lumină” ar fi considerați nebuni. Păstrează deci pentru ei această experiență unică și nu împărtășesc nimănui evenimentul care i-a transformat atât de profund. Uneori, simpla evocare a propriei NDE declanșează un val de necazuri.

Așa s-a întâmplat eu Martha' Todd, o profesoară de engleză cu o reputație excelentă. În urmă cu câțiva ani Martha Todd a trăit o NDE foarte intensă în cursul unei operații chirurgicale minore, scoaterea unui chist.

Aproape imediat după ce fusese anesteziată, profesoara a avut o reacție alergică care a provocat un stop cardiac! Martha își amintește că l-a auzit pe chirurg strigând să fie adus „căruciorul de urgențe”, echipamentul necesar pentru o reanimare urgentă. Și-a dat seama că avea „necazuri” dar, în același timp, se simțea „atât de relaxată și de liniștită încât asta nu avea nici o importanță”. A auzit pe cineva care spunea „stop cardiac”, apoi i s-a întâmplat ceea ce urmează:

M-am pomenit plutind spre tavan. Vedeam perfect toate persoanele din jurul patului meu, cât și propriul corp. Mi se părea foarte ciudat că se nelinișteau atât de tare pentru corpul meu. Mă simțeam [-

foarte bine și voiam să le-o spun dar, după toate aparențele, nu puteam face asta în nici un chip. Ai fi zis că între mine și ei se afla un paravan, un voal.

Apoi am devenit conștientă de o deschizătură, dacă poate fi numită așa. Era ceva lung și întunecat și începeam să pătrund în el. Eram intrigată dar încântată. Am ieșit din acest tunel într-un loc plin de iubire blândă și strălucitoare și de lumină. Iubirea era peste tot. Mă înconjura și îmi dădea impresia că mă pătrunde până în străfundul ființei mele. La un moment dat mi s-a arătat, sau am văzut, evenimentele vieții mele. Se prezentau ca o vastă panoramă. /Toate aceste lucruri sunt imposibil de descris. Oamenii pe care îi cunoscusem și care muriseră erau cu mine în lumină. Erau acolo, printre alții, unul din prietenii mei care murise la colegiu, bunicul și mătușa mea. Toți radiau de fericire.

Nu voiam să plec înapoi, dar un bărbat care era în lumina mi-a spus că trebuia să mă întorc, că nu-mi încheiasem sarcina pe pământ.

Am revenit în corpul meu cu o tresărire.

Aproape imediat după experiența ei, Martha a știut că viața i se schimbese, că noi realități îi deveniseră accesibile și nu va mai fi niciodată aceeași. Voia să le vorbească despre ceea ce trăise celor din familie, prietenilor și chiar medicului ei. Dar, în timp ce își căuta cuvintele potrivite pentru a reda acest episod, Martha și-a dat seama cu uimire de ceea ce declanșase. Pe fața celor de la căpătâiul ei nu se citea nici interes, nici bucurie, ci îngrijorare și chiar teamă!

„Credeau că mi-am pierdut mințile, spune Martha. Mama era foarte îngrijorată. Mama a încercat, mai întâi să mă dăscălească, că era ușor să te lași dus. de „Biblic și că trebuia să-mi recapăt sângele rece.” Am încercat să-i explic că nu vorbeam de ceva citit sau auzit la biserică. Dimpotrivă, am insistat că era ceva care mi se întâmplase.”

„Părinții ei au reacționat negativ, dar și mai rău a reacționat medicul. „...!”

„I-a spus familiei mele că deliram, că aveam halucinații. Voia să mă trimită direct la psihiatru. Toată lumea credea că înnebunisem. Așa că m-au trimis să fiu tratată într-un spital psihiatric. N-aș fi crezut că asta ar fi putut să mi se întâmple tocmai mie.”

Mi-ar plăcea să cred ca lucrurile s-ar petrece cu totul altfel dacă Martha Todd ar avea azi o NDE. Măcar pentru faptul că psihiatrii și psihologii știu ce este aceea o NDE, persoanele care vorbesc despre asta n-ar mai trebui să se pomenească internate în spitalul psihiatric. Totuși, din păcate, mulți medici și membri ai personalului medical nu cunosc mare lucru despre acest subiect. Pentru ei, frontiera dintre o NDE și o maladie mentală nu este prea clară. Or, atitudinea lor este foarte importantă. Ele fiind primele persoane pe care bolnavul le vede după o NDE, în funcție de felul în care îl vor asculta pacientul se va simți rușinat sau fericit de acest episod minunat.

Este vorba de o situație foarte regretabilă deoarece, contrar maladiei mentale, o NDE provoacă cel mai adesea o repunere în discuție intelectuală și o stare plăcută datorită căreia persoana se simte mai bine în noua sa ipostază. Maladia mentală duce însă la tristețe, la disperare, la depresiune.

Cu toate acestea, mai sunt încă membri ai corpului medical care afirmă că NDE-urile sunt o formă de maladie mentală. Fac acest lucru întrucât, într-un mod totuși foarte superficial, o NDE tipică amintește de anumite tulburări mentale. Insist asupra faptului că nu este vorba decât de un mod foarte superficial. Când o examinezi mai de aproape, după cum vom face noi, se vede bine că o NDE nu seamănă cu nebunia, după cum nu seamănă mielul cu

Formele de tulburări mentale cel mai des invocate în legătură cu NDE-urile sunt: 1) psihoze grave precum schizofrenia și paranoia, 2) unele tulburări organice cerebrale precum delirul, demența, și o stare cunoscută sub numele de „epilepsia lobului temporal”. Vom vedea cum au putut fi confundate aceste tulburări cu o NDE și - lucru mult mai important - că se deosebesc radical de ea.

Schizofrenia și alte psihoze

O psihoză - ca să vorbim pe înțelesul tuturor - este o stare în care oamenii sunt ruși de realitate. De exemplu au pierdut contactul cu lumea din jurul lor. Această dificultate se exprimă prin diferite simptome[^]

- *Halucinații*. Bolnavul vede oameni și lucruri care nu există.

- *Iluzii*. Bolnavul își face niște idei false pe care nu i le poți schimba. De exemplu se crede Napoleon.

- *Incoerență în gândire*. Bolnavul trece de la o idee la alta fără vreo legătură logică.

Există mai multe tipuri de psihoze, dar schizofrenia este cea mai cunoscută. Este o stare în care persoana „aude voci” (halucinații auditive), are un comportament bizar, o incoerență în vorbe care include deseori folosirea de cuvinte și de fraze bizare, fără vreo semnificație, și o apatie din ce în ce mai copleșitoare.

O persoană care trece printr-o perioadă schizofrenică se poate numi chinuită de voci și de gânduri haotice, fragmentare, care slăbesc atât de mult personalitatea încât, în

multe cazuri, boala nu face decât să se înrăutățească. De-... : seori schizofrenii! se izolează, fiind incapabil să stabi- m
 îească în mod rațional contactul cu" o altă persoană. Pe *|
 scurt, devine incapabil să funcționeze din punct de vedere |
 social. 'I

Imediat se poate vedea diferența dintre această maladie teribilă și o NDE care este aproape totdeauna o adevărată i I deschidere spre lume. Se poate obiecta că subiecții aud | I deseori voci în cursul experienței lor, dar aceste voci se î exprimă coerent și cu cuvinte care pot fi înțelese. Suntem departe de un delir indescifrabil. j
 Acolo unde schizofrenicii riscă să cedeze, neputând să ' facă față vieții lor sociale, subiecții care au trăit o NDE ; sunt în general mai bine inserați în mediul lor înconjurător decât erau înaintea experienței. Iar dacă pot vedea o „ființă -^ de lumină" în cursul unei NDE, asta nu-i face pe subiecți I să se creadă Napoleon sau Dumnezeu. O NDE este o | experiență coerentă care se înscrie într-un interval de timp definit, se termină clar și arc consecințe pozitive. Schizo- [frenia constă într-un șir de experiențe incoerente care pot ; continua lungi perioade de timp - uneori toată viața - Vi lăsându-î în general pe bolnav într-o stare foarte proastă. -;' . Experiența mea de psihiatru îmi permite să- afirm că y asemănarea dintre o NDE și schizofrenie este absolut su- ; ; perficială și dispare rapid dacă se studiază de aproape • ; cazurile individuale. Vom da mai jos, cu titlu ilustrativ, - îi extrase din două convorbiri. Prima a avut loc cu o bolnavă ș [de schizofrenie și a doua cu o femeie care a avut o NDE. â \ Fiecare dintre aceste două exemple este "tipic în genul lui. | \ Asta îl va ajuta pe cititor să hotărască singur dacă trebuie -2* [să considere NDE-urile drept o boală mentală. ' ... ' .

~i£

Convorbire cu o schizofrenică

i

Iată un fragment dintr-o convorbire realizată la.spitalul psihiatric cu o schizofrenică cronică în vârstă de cincizeci și opt de ani. Medicul încerca să afle ce- se petrecuse în viața ei și ce se petrecea în capul ei.-

Doctorul: Bună ziua, aș vrea să știu ce v-a adus la spital. De ce v-ați internat aici?

Helen: Nu știu de ce am fost adusă.

Doctorul: Bun. Ce fel de dificultăți aveți azi? Vă necăjește ceva?

Helen: Ei bine, știu că^oamenii âștia îmi bagă unde radio în cap... pe o frecvență care nu e din lumea noastră.

Doctorul: Cine sunt acești oameni?

Heîcn; Nu știu cine sunt. Sunt cel puțin la o mie de kilometri de-aici. Dar îmi trimit întrona mesaje în cap. Vă rog, sunați FBI-ul și spuneți-le să vină aici. Știu că au mijloace să ajungă până la sursa undelor radio și asta devine teribil. Emit în capul meu fără încetare.

Doctorul: Și în acest moment emit?

Heîcn: Da.

Doctorul: Îi auziți în acest moment? [

Helen:Da.

Doctorul: Deci auziți vocile în acest moment?

Heîcn: Da.

Doctorul: Puteți să-mi spuneți ce spun vocile?

Heîcn: Ei bine... nu pot să spun exact ce povestesc.

Doctorul: Sunt voci de bărbați sau de femei?

Hcicn: (După o pauză în care ascultă și reflectează): Nu, nu știu.

Acest scurt fragment dintr-o convorbire mult mai lungă este tipic pentru modul în care" schizofrenicii vorbesc de „vocale" lor. De cele mai multe ori nu pot să audă. ce. spun aceste voci. Sunt prea departe și bruiate. Uneori seamănă

chiar cu bubuitul îndepărtat al tunetului. Când pot să înțeleagă vocile, acestea spun în general vorbe ostile pacientului și anturajului său. »

Este clar, după comportamentul schizofrenicilor, că aceste halucinații sunt auditive. Câteodată întorc capul, când aud vocile, întorc privirea sau "urechea în direcția „conversației”:

Convorbire cu un subiect care a avut o NDE

Ca să putem face comparație, dată acum un fragment dintr-o convorbire cu Alice, o femeie de șaiszeci de ani care a avut o NDE clasică în cursul unei proceduri de reanimare întreprinsă în urma unui stop cardiac. Alice se descrie părăsind corpul și observând reanimarea dintr-un punct situat undeva sus. După aceea trece printr-un tunel și ajunge într-o lumină foarte puternică unde întâlnește trei membri ai familiei sale decedați: mama, tatăl și una din surori. Investigatorul a chestionat-6 pentru a obține detalii **despre** anumite aspecte ale experienței sale.

Doctorul: Spuneți că, atunci când vă aflați în exteriorul corpului dar încă în camera de spital, vedeți ce se făcea în încercarea de a vă porni din nou inima. Înțelegeți și ce anume se vorbea. 4

Alice: Da, înțelegeam. Dar nu reușeam să le atrag atenția. Pentru ei era de parcă n-aș fi fost acolo.

Doctorul: Bine. Aș vrea să știu cum puteați să știți ce se vorbea? Vreau să spun, auzeați niște voci sau mai curând...

Alice: Nu! Nu am auzit voci. Nu se aud vocile așa cum vă aud în acest moment. Nu-mi amintesc să fi auzit ceva de genul „asta cu urechile mele.” E cu totul altceva. Înțelegi fără să fie nevoie să pronunți cuvintele. Puteam să înțeleg ce gândea medicul meu. Simțeam

LUMINA VIEȚII DE DINCOLO

cât de îngrijorat era pentru mine; simțeam cum gândește că aveam să mor.

Se pregătea să spună: „Ar fi mai bine să anunțăm familia”. Știam ce urma să spună. Nu era ca și cum i-aș fi auzit vocea. Oricum, nu cred că aș fi putut să-l aud în acel moment. Eram moartă! Pur și simplu îi scotoceam printre gânduri.

Doctorul: Doctorul a cerut cuiva să telefoneze familiei? Știți cumva?

Alice: Da, asta a făcut. Am vorbit mult cu el despre asta; nu știa ce să creadă! Mi-a cerut, de câteva ori să-i repet și a dat tot timpul din cap. Mi-a confirmat că tot ce spusese despre ceea ce se petrecuse era exact, dar că nu reușea să înțeleagă cum de știam, pentru că după părerea lui în momentul acela eram moartă.

Doctorul: Prin urmare v-a anunțat familia? Sau a spus cuiva s-o facă?

... Alice: Da, mi-a spus că o făcuse, așa cum știam și eu. Și încă altceva despre care i-am vorbit, și mi-a spus că totul era adevărat.

Doctorul: Totuși spuneți că nu este ca atunci când auzi oamenii vorbind?

Alice: Întocmai. Era mai mult decât dacă i-aș fi citit gândurile. Le vedeam buzele mișcându-se când vorbeau, dar nu-mi amintesc să le fi auzit vocile. Era ca și cum înțelegeam ceea ce gândeau.

Investigatorul cere detalii și despre acea parte a experienței în care, după călătoria prin tunel, respectiva s-a pomenit în fața mamei sale, a tatălui și a surorii. Aceste persoane erau toate moarte de mai mulți ani.

Doctorul: Și tot în această lumină ați simțit că va aflați împreună cu membrii familiei dumneavoastră care muriseră de multă vreme.

Alice: Da. Tata, care murise în 1932, dacă nu greșesc. Mama, care a murit în 1949, era și ea acolo. Iar sora mea a murit în 1970.

Doctorul: Ați avut impresia că comunicați cu ei într-un fel oarecare?

Alice: Oh, da! Era multă iubire acolo. Era iubire de ambele părți. Le știam sentimentele. Mi-au spus că trebuie să plec înapoi. Știau că -n-ar fi trebuit să mă aflu acolo. Mi-au spus că trebuia să plec înapoi și să-mi termin viața.

Doctorul: Hmmm! Știți ce au vrut să spună prin asta?

Alice: Nu, nu am înțeles de ce nu aveam dreptul să rămân cu ei. Dar presupun că ei știau mai bine ce trebuia să fac! Nici acum nu știu de ce a trebuit să vin înapoi.

Doctorul: Deci, spuneți ca v-au anunțat că trebuia să plecați înapoi. Era ca și cum i-ați fi auzit?

I

Alice: Nu, doctore. Încă o dată îți spun că riu așa se petrec lucrurile. Când ești acolo, nu ai nevoie de cuvinte. Știi instantaneu ce se întâmplă și tot așa știi și ei în ceea ce te privește pe tine. Mai bine nu pot să mă exprim.

Se vede bine că există o diferență între un episod psi-botic și o NDE. După cum am spus și înainte, NDE-urile îi ajută pe oameni să se maturizeze, să atingă un anumit nivel de bucurie și de deschidere. Psihoza îi antrenează în direcția opusă, spre depresiune și disperare.

Apoi, nu se poate spune că oamenii care au o NDE au halucinații atunci când ies din corp, pentru că halucinațiile implică o pierdere a "contactului cu realitatea înconjurătoare.

4

Alice spune ca era cât se poate de conștientă de tot ce se petrecea în camera de spital în timpul „morții” sale. Cazul ei nu e izolat. Și alți cercetători au descoperit, ca și mine, că subiecții care au trăit o NDE și au avut experiență de călătorie în afara corpului pot foarte bine să relateze ce se petrecea în jurul lor chiar dacă „dăduseră ochii peste cap”. Trebuie să se mai știe că relatările subiecților care au avut o NDE au fost verificate de observatori independenți precum personalul medical sau membrii familiei pacientului. Acești martori au fost în mod sistematic

tematic impresionanți de exactitatea relatărilor despre ceea ce se întâmplase.

Tulburările mentale de **origine organică**

În majoritatea cazurilor, NDE-urile se produc în niște condiții în care creierul suferă de o lipsă de oxigen. Întrucât creierul poate să răspundă în moduri diferite la insuficiența acestui gaz vital, mulți oameni au sugerat că NDE-urile puteau să fie o reacție a creierului în situație de urgență, sau într-o stare cunoscută în mod obișnuit sub numele de „delir”.

Delirul însoțește în mod frecvent diferite maladii grave; el implică un important dezechilibru chimic al creierului, dezechilibru în general reversibil fără nici o sechelă pentru sănătatea mentală a persoanei.

Bolnavul care delirează este dezorientat de starea lui, are o percepție alterată a lumii înconjurătoare. Deseori are halucinații apropiate de coșmar, în care vede animale sau insecte. Ideile/sunt deseori dezlănate, dezordonate și imposibil de urmărit. E rar ca un bolnav cuprins de delir să fie capabil să se concentreze corect și, când nu i se vorbește, poate să cadă într-o stare de halucinații.

Cei care delirează își privesc halucinațiile în mod impersonal, de parcă s-ar derula la distanță pe un ecran de cinematograf. Un bolnav mi-a povestit că privea un anumit număr de cai traversând cu furie un pustiu mare. Aparent se afla în mijlocul cailor, dar totul se petrecea de parcă ar fi privit scena pe un ecran.

Când delirul lor ia sfârșit, bolnavii nu păstrează de cele mai multe ori decât niște amintiri imprecise și vorbesc

dezlânat, fragmentar. După spusele lor, delirul nu a avut în nici un moment o semnificație personală profundă; și nici nu vorbesc despre asta ca despre o transformare spirituală.

Am chestionat de-a lungul anilor zeci de bolnavi atinși de delir, atât în timpul orizelor cât și după aceea. Relatarea experienței lor este total diferită de' ceea ce se poate auzi după o NDE.

În descrierea unui episod delirant nu se regăsesc caracterele obișnuite ale unei NDE: ieșirea din corp, desfășurarea panoramică a memoriei, iubirea intensă și pătrunzătoare, și nici o alta din trăsăturile cunoscute. Cei atinși de delir vorbesc de episodul lor ca de un ghinion, de o aberație neplăcută pe care sunt fericiți că o văd terminându-se. Pentru ei asta nu constituie o cotitură spirituală a vieții lor, o viziune care va da un nou sens existenței lor și le va aduce bucurie. Nu spune, firește, că delirul le furnizează o referință morală. De fapt, rareori își califică delirul ca fiind altceva decât o „călătorie neplăcută”.

De exemplu, un-bărbat care se apropia de optzeci de ani a primit în caz accidental o doză prea mare dintr-un medicament. A fost adus la urgențe din cauza stării violente de agitație. Divaga și vorbea incoerent. Am, avut ocazia să-l chestionez în momentul în care îl legau pe o masă de consult pentru a-l împiedica să spargă totul în jur și să se rănească.

lijimp.ee eu ÎTvorbeam, el părea că privește o scenă în depărtare. A întins un deget drept în fața lui și mi-a spus să mă uit la câinii sașii care alergau pe malul-râului.

După două zile și-a recăpătat starea normală. Nu-și amintea nimic din ce i se întâmplase în sala de urgențe.,,

Am fost chemat în diferite ocazii la căpătâiul unor pacienți aflați în plină criză de delir sau de halucinații. Un bărbat care avea febră mare se plângea că vede pești înotând în jurul capului său. Un tânăr aflat sub tratament pentru arsuri grave era obsedat de viziunea unui copilaș pus la fiert într-un cazan. O femeie de aproximativ treizeci și cinci de ani, foarte bolnavă din cauza unei infecții contractate în urma unei intervenții chirurgicale minore, vedea sicrie pe un teren de fotbal de un verde intens. Nici una din persoanele persecutate de viziuni delirante cu care am stat de vorbă nu a folosit vreodată în această privință termenii extaziați pe care îi auzi când e vorba de o NDE.

Halucinațiile autoscopice

Există o mulțime de fenomene clinice fascinante despre care marele public nu aude niciodată. Dintre acestea fac parte și halucinațiile autoscopice. Le amintesc aici deoarece unii sceptici au afirmat că experiența ieșirii din corp descrisă în cazul NDE-urilor nu e nimic altceva decât o halucinație autoscopică.

În realitate există o mare diferență între aceste două fenomene. Halucinația autoscopică constă în proiectarea propriei "imagini a unui subiect în spațiul său vizual. Adică se „vede” așa cum ar vedea o altă persoană. Este un fenomen rar, legat de migrene și de epilepsie. După propria mea experiență"- căci nu am găsit nimic în această privință în literatura medicală - mai poate fi întâlnit și asociat cu atacurile de apoplexie.

În general, bolnavul nu vede decât partea de sus a corpului său. Se întâmplă totuși ca un pacient să spună că

și-a văzut tot corpul. Această imagine face foarte des mișcările pe care le face persoana, și în același timp cu ea. În general este descrisă ca o imagine transparentă și -detaliu care mi se pare foarte surprinzător - fenomenul se petrece în mod obișnuit în amurg.

Președintele Lincoln a povestit ca ar fi trăit o astfel de experiență la Casa Albă. Într-o seară stătea lungit pe o canapea. La un moment dat și-a văzut propria imagine din cap până în picioare, ca și cum s-ar fi privit într-o oglindă. E greu de imaginat cum ar" reacționa țara dacă cel care ocupă actualmente Casa Albă ar face o declarație de acest fel!

După cunoștința mea, primul care amintește de un caz de halucinație autoscopică este Aristotel. El vorbește de un bărbat care se vedea frecvent în mulțime când mergea pe străzile din'Atena,

Eu însumi am cules mărturia unui bărbat care a suferit de această tulburare. Tocmai avusese un atac și îl internasem la urgențe. Mi-a spus că primul semn al maladii se manifestase la un dîneu. Totul începuse eu o durere de cap. Nu-i dăduse prea multă atenție până în momentul în care, ridicând ochii, s-a văzut traversând sala de recepție. ■ Purta un costum cu o floare mică la rever. S-a îndreptat spre una din mese, s-a așezat și părea vizibil că se dis- ;
trează foarte bine. •

Acest bărbat și-a spus că ajunsese în faimoasa *Twilight X Zone*. Și într-un sens avea dreptate. Atacul lui declanșase f o halucinație autoscopică. ..-

Aceste fenomene -sunt bine documentate și nu au nimic -. | de-a face cu episoadele de ieșire din corp care se pot /j produce în cursul unei NDE.

În cazul experienței tipice a ieșirii din corp (sau OBE - *Oui of Body Experience*),' persoana, explică că vedea lucrurile dintr-un punct situat în exteriorul corpului său și că își vedea corpul la o anumită distanță. Nu-și vedea corpul de parcă ar fi fost transparent, ci la fel de compact ca în realitate. „ •

Subiectul care are o OBE semnalează faptul că conștiința lui se situează în exteriorul corpului său material.

Într-o halucinație autoscopică, conștiința este trăită ca fiind prezentă în interiorul corpului, exact cum o are în momentul acesta cititorul.

O OBE prezintă și alte diferențe. De exemplu, subiecții povestesc frecvent că se simt deplasându-se și pot să spună cu precizie ce se petrece și în alte locuri în afara celui în care se afla corpul lor fizic. Or, în cazul unei halucinații autoscopice, viziunea se face totdeauna de la corp, iar fenomenul nu permite persoanei respective să meargă și să vadă ce se petrece și în altă parte. . -

Mărturisesc că am fost absolut fascinat de faptul că creierul posedă niște funcții precum halucinația autosco-pică. Nu am habar la ce ar putea să servească. În schimb pot să vă spun că această halucinație nu are nimic de-a face cu o NDE!

„între dumneata și Dumnezeu"

Sper' că am reușit să demonstrez destul de bine că maladia mentală și NDE-urile nu au mare lucru în comun. Comunitatea psihiatrică începe să devină conștientă de lucrul acesta. -în-loc să invoce o tulburare mentală când sunt-puși în fața unei NDE, mulți psihiatri și psihologi

'devin capabili să-și ajute pacienții să-și integreze experiența -în-'propria lor viață. În cazul acesta ei pot să se folosească mult mai ușor în mod pozitiv, în loc să încerce să o uite. •

Un bărbat pe care l-am întâlnit după o conferință mi-a furnizat un exemplu excelent de intervenție utilă și inteligentă din partea unui psihiatru. Acest bărbat, Charlie Hill, se apropia de cincizeci de ani când a avut un stop: 'cardiac' imediat după ce fusese operat de urgență de un ulcer.

Avusese o NDE tipică. Toate acestea se petreceau pe la începutul anilor șaiszeci; când încă nu se vorbea prea mult de aceste experiențe. Când le-a vorbit nevastei și ohrurului despre 'experiența prin care trecuse, amândoi și-au zis că își pierduse mințile. Charlie a fost trimis imediat la un psihiatru. ■'■

Acest psihiatru l-a ascultat cu atenție pe Charlie descriindu-i viziunea minunată pe care o avusese în momentul în care era operat! La sfârșit, psihiatrul nu și-a 'putut ascunde emoția și a delarat: „Domnule Hill, nu ai nici o boală mintală. Ai avut o experiență spirituală așa? cum au avut unii oameni mari ai istoriei. Ceea ce ți s-a • întâmplat a fost ceva între dumneata și Dumnezeu.”

VI

CERCETĂRILE ASUPRA NDE-URILOR

Până la publicarea cărții *Viață după viață*, nu existaseră practic studii despre NDE-uri. De fapt, subiectul nu stârnea aproape nici un interes în mediile profesionale.

Cei mai mulți medici se făceau că nu aud dacă pacienții încercau să le vorbească despre experiența prin care trecu seră. Uneori vedeau în asta semnul unor tulburări mentale și recomandau un tratament psihiatric sau chiar o internare. Ca mulți dintre confracții lui de azi, medicul de acum zece ani nu auzise niciodată de experiențe ale „lumii de dincolo”. Chiar dacă s-ar fi străduit să caute literatură medicală despre acest subiect, practic n-ar fi găsit nimic. În perioada aceea nu existau decât câteva studii ale unor cazuri și, oricum, nici o informație despre ce trebuia să faci sau să spui.

Astăzi situația s-a schimbat. Datorită câtorva cercetători care s-au interesat de acest subiect după ce au citit cartea *Viață după viață*, medicii dispun de o documentație importantă -atât anecdotică cât și empirică - asupra acestui fenomen totuși foarte răspândit.

Citind rezultatele acestor cercetări putem nu numai să descoperim caracteristicile unei NDE, dar și să învățăm ca "nu trebuie vorbit pacienților care au avut o astfel de experiență minunată și în același timp tulburătoare? , "

Pentru mine nu era nici o îndoială, aveam să constat că are creierul serios atins. Numai că mă înșelam. Fetița și-a revenit" complet în trei zile.

Înainte de a continua această relatare, aş vrea să fac o precizare din practica mea. La şcoala de medicină am fost învăţat că totdeauna trebuie să pui întrebările deschis, să le eviţi pe acelea care nu permit să se răspundă decât prin da şi nu. Asta e marele meu handicap! Asociatul meu vede până la cincizeci de pacienţi pe zi, eu nu. Îmi este cu neputinţă, întrucât am nevoie să ştiu totul despre pacienţii mei, şi nu mă grăbesc deloc. J

În cazul fetei, am continuat să o urmăresc şi după ieşirea din spital. I-am cerut: „Spune-mi ce s-a întâmplat în piscină." Voiam să ştiu dacă a-avut o criză de epilepsie, dacă cineva o lovise în cap, pe scurt, de ce fusese gata să se înece. În loc de asta, fetiţa m-a întrebat: „Vreţi să spuneţi că m-am dus să mă aşez pe genunchii Tatălui ceresc?"

Ca să vezi! mi-am zis eu. Am încurajat-o să continue: „Irite-te, resant. Ia vorbeşte-mi puţin de asta." Cred că nu mai este nevoie să spun că eram năucit de ce auzeam.

Ceea ce mi-a povestit copila aceea de şapte ani era pe cât de precis, pe atât de uluitor. Mersese într-un loc foarte întunecos: nu ştia unde se afla şi nici cum ajunsese acolo. Nu putea să vorbească. Părea să lile un tunel. Apoi a întâmpinat-o o femeie. Avea părul lung şi aurii şi o chema Elisabclh. A luat-o de mână şi tunelul a devenit şi mai întunecos. Fetiţa şi-a dat atunci seama că putea să meargă. Au mers împreună până într-un loc care i s-a părut a fi cerul.

Fetiţa adaugă că în acelToc era o frontieră. Era ca un fel de cerc dincolo de care nu putea să vadă pentru că frontiera era plină de flori.

Pentru a-i testa simţul realităţii, am întrebat-o: „Ce înseamnă «a muri»?" Mi-a răspuns: „Veţi vedea. Era într-adevăr cerul." Nu" am uitat niciodată aceste cuvinte spuse cu atâta încredere! M-a privit drept în ochi şi mi-a spus: „Veţi vedea."

Totuşi am repetat întrebarea: „Ce înseamnă «a muri»?" De data asta mi-a răspuns: „Ştiţi, ceea ce mi s-a întâmplat nu este chiar 'L' moartea, pentru că atunci când mori eşti într-o cutie sub pământ."

Am întrebat-o dacă aventura ei era un vis. „Nu, a răspuns ea, -mi s-a întâmplat de-adevăratalea. Dar nu era moarte: Moartea e când te pune într-o cutie sub pământ."

J

Răspunsul era perfect, corespunderă cu percepţia pe care o au despre moarte copiii de această vârstă.

Apoi mi-a povestit că îl întâlnise pe Iisus, care o dusesse să-l vadă pe Tatăl ceresc. Tatăl ceresc îi spusese ceva în genul: „În mod normal tu n-ar trebui să fii-aici. Vrei să rămâi sau să pleci înapoi?" Ea a spus că voia să rămână. Atunci el a întrebat-o altfel: „Ţi-ar plăcea să fii cu mămica ta?" Ea a răspuns da şi s-a trezit.

Când s-a trezit, le-a întrebat pe infirmiere unde sunt prietenii ei. Primele ei cuvinte au fost: „Unde e cutare şi cutare?" Era vorba de cei pe care îi întâlnise în cer. Şi, bineînţeles, personalul spitalului nu a înţeles ce voia-să spună.

Am stat de vorbă cu infirmierele şi ele mi-au confirmat întocmai spusele fetei. Când s-a trezit, întrebuse într-adevăr de acele persoane care nu făceau parte nici din familia ei şi nici din cercul de prieteni, şi despresoare nimeni nu părea să ştie ceva. Apoi a recăzut în inconştienţă. De fapt, nu mai vorbise de acest episod până când venisem eu să o văd.

Era o experienţă atât de intensă încât eram foarte interesat. Am hotărât să fac o comunicare pentru a-mi informa confracţii, întrucât nu găseam nici o descriere a unei astfel de experienţe la un copil de această vârstă. I-am chestionat cu grijă anturajul despre credinţele religioase. Am întrebat ce i se spusese despre moarte. Am încercat să vadă dacă relatarea ei putea să fie de origine pur culturală.

Nurn-ai că nu era cazul, sunt foarte sigur de asta.. S-ar putea să pară de origine culturală la prima vedere, dar când îţi dădeai osteneala să investighezi felul în care îi fusese prezentată moartea şi lumea de apoi, atunci ipoteza nu mai rezista.

I se explicase că moartea era ca un vapor. Când mureai, te urcai într-un vaporeş cu pânze şi traversai marea ca să te duci în altă ţară. Nu i se pomenise deloc de înger păzitor sau de persoane care au sarcina să te ducă în cer, sau despre faptul că trebuia să te hotărâşti dacă vrei să rămâi sau să pleci înapoi. Nici unul din elementele experienţei sale nu coincidea cu ce o învăţase familia.

Totuşi, mulţi din colegii mei au insistat asupra faptului că con textul cultural trebuie să fi jucat un rol important, ţinând cont de pietatea profundă a familiei. Am hotărât să studiez mai bine acest lucru.

Lucram pentru o organizaţie dinldaho numită *Airlift Northwest*. Interveneam" atunci când apărea un bolnav" de dus la spital cu

transportul aerian. Asta îmi dădea ocazia "să fiu în contact cu zeci de copii în situația de reanimare.

Le-am cerut voie celor care conduceau Airlift să studiez NDE-urile neoficial. Și-au dat acordul. Astfel am putut să chestionez toți copiii care, vreme de zece ani, au supraviețuit unui stop cardiac și au trecut prin acel spital. După aceea am avut nevoie de-trei ani pentru a exploata datele, după ce am cercetat sute de dosare.

Această cercetare nu include nici un adolescent mai mare de opritzece ani. I-am chestionat pe toți cei care "supraviețui seră unui stop., cardiac, cei care nu mai aveau decât cel puțin patru puncte pe scara Glasgow de măsurare a comei (*Glasgow Coma Score*), și cei care erau atrași de o boală în principiu mortală. ■ •

În cursul acestei perioade am citit tot ce se putea găsi despre depersonalizarea temporară, teorie conform căreia creierul funcționează în mod aberant în fața unei situații critice. Am citit deci descrierea unor episoade de depersonalizare, dar nu le-am găsit vreo asemănare cu NDE-urile.

După aceea ani studiat efectele tuturor medicamentelor care ar fi putut fi administrate pacienților mei. Am citit rapoarte despre acest subiect, dar nici în acest caz nu am găsit asemănări cu NDE-urile. Voiam totuși să ma conving singur.

Aveam printre pacienții mei o întreagă serie de bolnavi care, dacă nu erau muribunzi, se aflau totuși într-o stare foarte gravă. Dacă cineva ar fi trebuit să aibă o NDE pentru unul sau altul din aceste motive - narcotice, droguri sau depersonalizare — atunci unul dintre ei ar fi fost cel mai îndreptățit să trăiască o astfel de experiență.

. Arn ales deliberat câteva cazuri .foarte grave, printre care și o femeie care era* paralizată de la cap până la picioare de patru luni. Avea dureri atât de mari încât se încercau toate narcoticele și. drogurile susceptibile să aibă o acțiune asupra creierului: Thirazină, Valium, Demerol, morfină, perfuzii cu morfină... Mai era tratată și prin hipnoză activă cu ajutorul căreia învăța să se vizualizeze în afara'corpului, Nu puteam imagina un caz de control'riiă bun. Dacă ea riu avea nici'un fel de NDE legată de un episod de depersonalizare, atunci nimerii n-ar mai fi. avut vreodată!

Ei bine, nu a avut nimic. Nici unul din subiecții grupului meu de control nu a avut vreodată o experiență de NDE. De altfel, nu au avut nici. un fel de experiență! Toți îmi spuneau același lucru: '„Visez"

medici care vin spre mine cu seringi în mână." Sau: „Am coșmaruri cu monștri." Dar nici unul nu a vorbit de ceea ce numim NDE.

Subiecții din celălalt grup - al celor care fuseseră gata să moară - avuseseră toți o NDE. Toți! Merseseră printr-un tunel, își văzuseră corpul dintr-un punct exterior acestui corp și întâlniseră niște ființe de lumină. Și experiențele lor prezentau toate asemănări tulburătoare.

Într-un fel sau altul, în toate aceste cazuri apărea o lumină. Cazul uneia dintre aceste persoane era și mai fascinant decât celelalte. După spusele tatălui ei, persoana strălucitoare, devenise ea însăși luminiscentă. Trebuise să coboare la doisprezece metri în scufundare liberă ca să o salveze. Nu o putuse găsi decât datorită luminii albe din jurul ei.

Un alt pacient mi-a spus că nu a văzut tunel sau lumină - ci propriul lui corp luminat de lumină. Era într-o lume a tenebrelor, în colțul tavanului-și își vedea de sus propriul corp scaldat într-o lumină albă. Apoi fusese aspirat în corpul lui când i se aplicaseră șocurile electrice de reanimare. Nu avusese nici o emoție deosebită. Nu era nici trist, nici fericit. I se întâmplase, și asta era tot.

Cei mai mulți copii pe care i-am chestionat nu considerau că era evenimentul cel mai tare din viața lor, ceea ce mi se părea cât se poate de realist. Îl bau ca pe un fapt cât se poate de simplu - exact ce se întâmplă și atunci când murim.

Din această cercetare asupra copiilor am tras câteva concluzii:

- Știu că asta poate să pară cât se poate de antiștiințific, dar sunt convins că aproape toți cei care sunt reanimați după un stop cardiac trăiesc un episod de tip NDE, fie că e vorba de o simplă ieșire din corp sau de o experiență completă. Dacă nu-și amintesc nimic, asta poate să însemne că medicamentele administrate provoacă o amnezie, așa cum provoacă Valium. Am ajuns la această concluzie pentru că cele mai puternice cazuri de NDE-uri pe care le-am întâlnit sunt cele ale pacienților care au luat cele mai puține medicamente. Și e de înțeles, dacă stai să te gândești. În fond, un pacient care se află în cețurile morfinei are cu siguranță mai puține șanse să-și amintească de o experiență decât cel a cărui memorie nu e alterată de medicamente.

- La școala de medicină 'suntem învățați să găsim problemelor medicale explicația cea mai simplă. După ce am studiat toate explicațiile propuse în mod curent, cred că explicația cea mai simplă

constă în a recunoaște că NDE-urile oferă într-adevăr posibilitatea întrezăririi lumii de dincolo. De ce nu? Am citit toate acele explicații psihologice și fiziologice atât de complicate, iară să le găsec satisfăcătoare.

Poate că sufletele oamenilor care trăiesc o NDE părăsesc într-adevăr corpul fizic pentru a călători spre un alt ținut.

Am cercetat mărturiile disponibile și nu văd de ce nu ar fi adevărat.

Doctorul Michael Sabom

Doctorul Michael Sabom a fost receptiv prima oară când a auzit de NDE. Apoi i s-a trezit interesul și a hotărât să facă un studiu care a devenit de referință pentru toate cercetările privind acest fenomen. Doctorul Sabom a studiat NDE-urile a o sută șazeci de persoane, împărțindu-le experiențele în trei categorii: autoscopice (ieșire din corp), transcendente (ajungerea până în „ținutul spiritual”) și experiențe combinate, care prezintă la un loc trăsăturile primelor două categorii.

Aspectul cel mai interesant al cercetării lui Sabom este poate studiul aprofundat al experienței de ieșire din corp. În cazul unei astfel de experiențe, subiectul afirmă că a ieșit din corp și a asistat la propria lui reanimare pe care o făceau medicii în sala de urgențe sau în cursul unei intervenții chirurgicale. Sabom avea patruzeci și doi de pacienți din această categorie.

El a comparat descrierile făcute de acești subiecți cu „deducțiile savante” a douăzeci și cinci de pacienți în principiu bine informați asupra desfășurării unei reanimări cardiace. Voia să afle ce știe pacientul mediu „bine în format în domeniul medical” și ce spune cel care a avut o experiență de ieșire din corp.

A descoperit că douăzeci și trei din cele douăzeci și cinci de persoane din grupul de control comiteau greșeli grave în descrierea procedurilor de reanimare. În schimb nici unul din subiecții care avuseseră o NDE nu comitea vreo greșală când descria ceea ce se întâmplase în timpul reanimării lui. Aceasta este o dovadă importantă că acești oameni se aflau cu adevărat în exteriorul corpului lor și îl priveau.

L-am întâlnit pe Sabom în Atlanta unde și-a deschis cabinetul de cardiologie. Mi-a spus: „Sunt profund creștin și, pentru mine, existența lumii de dincolo face parte din cerințele fundamentale ale creștinismului. Nu cred că trebuie făcută senzație, așa cum s-a întâmplat în unele cazuri. Dimpotrivă, ar trebui să se considere că asta face parte în mod normal din procesul vieții și procesul morții. Dacă oamenii vor privi astfel NDE-urile, atunci n-au să li se mai pară atât de ciudate.”

Iată, cu propriile lui cuvinte, cum a început să se intereseze de "NDE-uri și de, studierea lor. Toate acestea au fost povestite în cartea sa *Amintiri despre Moarte*.

În 1978 mă aflam la Gainesville, în Florida. Am auzit de cartea *Viață după viață* de la Sarah Kreutziger, o asistentă socială în psihiatric care prezenta cartea la un curs. La sfârșit m-a întrebat ce credeam despre asta. I-am răspuns că după părerea mea, era ridicol. Bolnavii mei nu-mi vorbiseră niciodată despre acest gen de experiențe. Când m-am întors la spital, i-am întrebat pe confrății mei dacă ei auziseră de așa ceva, și toți mi-au răspuns că nu.

Totuși Sarah îmi stărnise dorința de a citi această carte, ceea ce am și făcut. Am găsit-o foarte distractivă dar, dacă e să spun adevărul, nu credeam că în acele istorioare exista ceva real.

I s-a cerut aceleiași Sarah să prezinte cartea la biserică în fața credincioșilor. Ni s-a părut interesant să o facem împreună. Pentru asta, am decis să găsim câteva persoane care au avut această experiență. I-am întrebat pe câțiva din pacienții mei fără să am aerul că ac'ord vreo importanță problemei. Spre marea mea surprindere, am

descoperit că erau foarte mulți cei care trăiseră o NDE! Am fost și mai uluit că toate acestea se întâmplau chiar sub nasul nostru unor oameni pe care noi îi îngrijeam. Iar noi nu știam nimic!

Lucrul acesta ne-a intrigat atât de tare, pe Sarah și pe mine, încât ne-am hotărât să întreprindem un studiu asupra NDE-urilor. Am început să chestionăm oamenii care suferiseră stopuri cardiace sau se aflaseră în alte situații critice, pentru a afla care era frecvența NDE-urilor, categoriile de oameni care aveau o astfel de experiență, în ce împrejurări se producea, etc.

Investigația noastră a durat cinci ani și ne-am permis să chestionăm o sută douăzeci de persoane. Asta mi-a furnizat materialul de bază al cărții mele.

Trebuie săi se înțeleagă bine că am făcut cercetarea cu cel mai mare scepticism. Bagajul meu cultural era foarte tradițional. Era pentru prima dată când mă aflam implicat în ceva care ieșea din formația medicală tradițională.

Acest studiu despre NDE-uri mi-a oferit ocazia să rup cu anumite prejudecăți. Formația mea mă făcuse să mă concentrez asupra dimensiunilor fizice ale ființei umane, nu asupra dimensiunii spirituale.

NDE-urile m-au interesat cel mai mult prin aspectul experienței autoseopice, sau ieșirea din corp. Oamenii care trecuseră prin așa ceva păreau într-adevăr capabili să vadă cu precizie ce se petrecea, într-un mod paranormal.

Cazul determinant pentru mine a fost cel al unui veteran "din Vietnam care lucra la Spitalul Veteranilor din Atlanta, ca și mine. Respectivul trecuse prin această experiență după o luptă.

Fusese grav rănit și a avut o experiență de ieșire din corp chiar pe câmpul de luptă. Tocmai își privea corpul când și-au făcut apariția vietcongii și el i-a observat în timp ce ei îl „ușurau” de tot ce avea, de ceas, de armă și chiar de încălțări. ....

A asistat la toată scena de la o anumită înălțime. După aceea, i-a văzut la fel pe americani revenind spre seară, punându-i corpul într-un sac, înărcându-l într-un camion și ducându-l la morgă pentru a fi îmbălsămat.

L-a văzut pe cel care îmbălsăma făcând o incizie la nivelul venei femurale stângi pentru a injecta lichidul de îmbălsămare. Spre marea surprindere a îmbălsămătorului, sângele a început să țâșnească în cantitate prea mare pentru un mort.

I-a chemat pe medici care au declarat că era în viață. L-au examinat și l-au dus într-o sală de operație unde i-au amputat un braț.

Acest soldat a văzut tot ce s-a întâmplat!

Auzisem în spital că fusese rănit, dar nu că trăise o astfel de experiență. I-am vorbit pur și simplu de Vietnam și el mi-a povestit aventura lui din afara corpului.

Într-un sens îl credeam, dar ca om de știință aveam nevoie de probe! „Îmi dai voie să mă uit la piciorul stâng?” l-am întrebat. Și am descoperit o cicatrice mică la nivelul venei femurale. Am fost convins, că povestea lui fantastică era adevărată, că trecuse într-adevăr pe la morgă.

Câteva persoane crezuseră că e mort găsimdu-l pe câmpul de luptă. Totuși el era în continuare conștient, dar la un alt nivel de experiență. Tot timpul cât au durat toate cele întâmplate, soldatul nu s-a simțit înspăimântat, copleșit de dureri, ci cât se poate de calm. Găsesc totul foarte reconfortant. Mă gândesc la asta când mă ocup de pacienții aflați în comă. Oare nu sunt undeva și se uită la mine?

Oricum, acest soldat era convingător, dar nu pretind că am fost imediat cu desăvârșire sigur că tot ce îmi povestise chiar i se întâmplase cu adevărat. Trebuia să întâlnesc mulți oameni care avuseseră o NDE înainte de a-l crede complet. Și într-adevăr, când mi-am dat seama că toți îmi relatau aceeași poveste -- diferența fiind de câteva detalii - am vrut să aflu ce știau despre NDE-uri, din auzite, din citite sau din discuții cu alte persoane, după ce fuseseră reanimate.

Primul lucru care mi-a trecut prin minte a fost să-i întreb dacă citiseră *Viață după viață* de Moody. Nu, nu o citiseră. Cei mai mulți din pacienții mei erau din nordul Floridei. Ziarele de mare tiraj nu prea ajungeau până la ei. Din când în când deschideau un ziar și rareori li se întâmpla să citească o carte. Totuși relatările lor semănau atât de mult încât aveam impresia că îi aud povestindu-mi o experiență luată dintr-un film. - ;

În cursul cercetărilor mele, mi s-au citat câteva cazuri în care o persoană devenea conștientă de moartea altei persoane chiar în momentul acestei morți- Nu am inclus aceste cazuri în cartea mea pentru că nu credeam că aceste fenomene telepatice erau legate de NDE-uri. Azi sunt mai puțin sigur. Cu cât aud mai mult vorbindu-se despre asta, - cu atât mai mult mă întreb dacă nu cumva ar putea să fie vorba de un fel de experiență de ieșire din corp.

Un exemplu remarcabil dintre aceste fenomene s-a petrecut la moartea unui băiețel de șase ani. I s-a administrat morfină intravenoasă, dar după prima din cele trei viziuni ale sale nu a mai avut nevoie, nu-l mai durea nimic.

În cursul primei viziuni a văzut un cal alb și o sferă celestă unde s-a și dus. Acolo a vorbit cu Dumnezeu.

În cursul celei de a doua viziuni, băiatul a intrat în contact telepativ cu bunica lui, ținută la pat de mulți ani din cauza unei artrite grave. Știu că lucrul acesta s-a petrecut cu adevărat căci băiatul a avut viziunea la orele patru după-amiază, adică la ora la care se trezea bunica lui, și a insistat pe lângă infirmieră să o aducă la căpătâiul nepotului ei la spital. Când a sosit, băiatul avea cea de a treia viziune și era practic incoerent. A murit puțin după aceea.

Știu că toate-astea par scoase dintr-o revistă de senzație. Totuși, această întâmplare, ca și celelalte, a fost cu grijă verificată.

După un anumit timp faptele au devenit atât de zdrobitoare încât mi-a fost imposibil să mai neg realitatea NDE-urilor. Chiar și azi.

Când mă gândesc în cadrul gândirii obișnuite, îmi spun că am construit pe nimic! Atunci recitesc câteva din investigațiile mele și redevin conștient că în toate aceste cazuri există ceva.

Din nefericire, majoritatea celor care controlează lumea editărilor medicale nu împărtășesc această opinie. Afișează cel mai mare negativism față de NDE-uri pentru că e ceva puțin în afara cărărilor bătătorite.

Este foarte regretabil că editările medicale nu ne permit să luăm cunoștință de informațiile altor medici despre; NDE-uri, mai ales în această perioadă de înaltă tehnologie unde atâția oameni supraviețuiesc unor stări care în mod normal ar fi trebuit să-i ucidă. Ceea ce altădată era catalogat drept o „vedenie de muribund” a devenit o NDE la un pacient care are nevoie să fie sfătuit în legătură cu această experiență remarcabilă. Dacă medicii nu știu ce înseamnă asta, pacientul e păgubit!

Michael Grosso

Michael Grosso este un filozof, ceea ce îi conferă un loc aparte, printre cercetătorii din domeniul NDE-urilor. În loc să strângă date empirice, ca majoritatea confrăților săi

în ale științei, Grosso caută legăturile dintre NDE și marile adevăruri filozofice. Și le găsește. După cum vom citi mai departe, Michael Grosso a descoperit legături puternice între NDE-uri și învățăturile marilor filozofi, de la Platon la Cristos.

Dar nu s-a mulțumit numai cu asta. Când l-am întâlnit la el acasă, la Riverdale în statul New York» am fost intrigat. El crede că NDE-urile sunt legate de multe alte fenomene parapsihologice precum capacitățile de medium. Mi-a spus: „Există numeroase porți de acces la spiritualitate, iar cele mai multe dintre ele sunt mai ușor de trecut decât trecerea fo.arte aproape pe lângă moarte.”

Pentru Michael Grosso, o NDE constituie întrezărirea unei religii neconfesionale, „religia așa cum a conceput-o Dumnezeu”. Iată ce spune chiar el în această privință: •

Există în opera lui Platon un mit minunat numit „mitul adevărului Pământ”. El este povestit de Socrate, în închisoare, înainte de a bea otrava la care fusese condamnat pentru a fi „corupt” tineretului atenian.

Socrate vorbește discipolilor săi despre starea „adevărului Pământ” și despre spirit când acesta este eliberat din corp.

Iată ce spune în acest mit:

Dar cei care sunt judecați pentru că au avut o viață -extrem de curată, sunt cei care sunt liberi și eliberați de orice limită în aceste regiuni ale Pământului, urcând spre sălașul lor pur, făcându-și locuința* pe suprafața Pământului. Iar printre ei, cei care s-au purificat suficient prin filozofie trăiesc după aceea fără corp, și ajung în locuințe și mai frumoase, ceea ce nu este ușor ■•””””- de descris.

' Punctul cel mai interesant din această povestire relatată de Platon' este că, în această stare superioară pe adevăratul Pământ, ființele -omenești se "află în comunicare directă cu zeii.

Exact în același chip am trăit relatările de NDE-uri pe care le-am ascultat pentru cercetările mele. Cred că acești oameni au comunicat cu „zeii” cu ocazia NDE-urilor lor. Din această cauză avem multe de învățat de la ei.

Pe vremea când îmi pregăteam doctoratul în filozofie, mi s-au întâmplat câteva aventuri extraordinare. Am văzut un OZN, ceea ce, într-un fel, mi-a deschis imaginația.

După aceea am început să citesc lucrări de parapsihologic și, după câțiva ani, am dat peste NDE-uri. Și deodată m-am pomenit făcând cercetări asupra dovezilor vieții de după viață.

Ceea ce m-a fascinat în mod deosebit la NDE-uri, este faptul că acești oameni dau cu adevărat impresia că au dat o raită pe acel - Adevărat Pământ despre care vorbește Platon. Și pe urmă e vorba de experiențe trăite, nu simbolice. Deci oamenii fac în secolul XX experiențe care par să concorde cu viziunea lui Platon. Asta mă

■ stârnea rău de tot.

Am încercat deci să mă întâlnesc cu acești oameni. Credeam că cei mai tnuți vor refuza să vorbească, dar în curând am descoperit că, dimpotrivă, aveau p mare nevoie de cineva care să-i asculte cu atenție. Totdeauna începeau prin a-mi spune: „Știți, în general nu vorbesc despre asta.” Apoi îmi povesteau aventura lor extraordinară. De cele mai multe ori mă simțeam pasionat. Era ca și cum aș fi ascultat relatarea unei călătorii într-o 'altă țară, o țară de care îmi fusese frică știind în același timp că, într-o zi, va trebui și eu să ajung acolo.

De exemplu, femeia aceea care a suferit un stop cardiac în timpul unei nașteri foarte grele. Medicii s-au ocupat imediat să o reanimeze. În timp ce bărbatul ei - prezent în sala de naștere - se lăsase cuprins de panica. Era într-un asemenea hal încât echipa medicală s-a ocupat de el ca de al doilea pacient!

Inima femeii a reînceput să bată și copilul s-a născut prin cezariană.

•..- Seara târziu; femeia i-a povestit soțului ei că își părăsise corpul și că văzuse de la tavan tot ce se petrecuse în sala de naștere. Era încă grozgy, dar i-a spus ce a văzut, inclusiv cum el intrase în panică și se prăbușise într-un colț al încăperii!

"Un" alt' subiect mi-a "descrie îri-'termeni foarte 'sugestivi 6 experiență foarte intensă, care începuse cu ieșirea din'corp și ajunsese până în trecerea în revistă a întregii sale vieți.

Totuși, în acest caz, nu atât experiența prin care trecuse îi impresionase cât consecințele ei. Era uluit văzând cum i se dezvoltă sensibilitatea. Înainte avea o minte rigidă și făcea totdeauna caz de logică. Acum își descoperea o gândire mai suplă și o imaginație mai bogată.

În general reacționez în mod intelectual, în sensul că vedeam legături cu o sumedenie de alte lucruri, cu *Cartea tibetană a morților*, cu viziunea sfântului Pavel pe drumul Damascului, printre altele. Nu puteam să-i ascult pe oameni fără să nu-mi vină în minte mii de reminiscențe din studiile mele.

De exemplu, există o poveste minunată în legătură cu sfântul Toma d'Âquino, filozof și teolog din secolul al XI-lea. El a scris niște volume groase aproape până la sfârșitul vieții. Apoi, într-o zi, a avut o viziune a luminii după care a zis: „Tot ce am scris nu valorează nimic”. Prin urmare nu a mai scris și, la mai puțin de un an după aceea, a murit liniștit și în mod misterios.

După ce am auzit toate acele relatări, aveam senzația că acești oameni obișnuți, puțin instruiți, îmi comunicau o întrezărire a unei stări de a fi despre care până atunci nu auzisem decât din alte surse precum misticii, filozofii și poeții.

Uneori mă întreb dacă nu cumva e adevărat ceea ce a spus unul din marii înțelepți ai Indiei. După părerea lui, simplul fapt de a te afla în prezența unei ființe foarte evolute zguduie mintea unei ființe mai puțin evolute. Uneori mă întreb dacă nu primim din' forța acestor relatări, dacă nu cumva ascultându-i pe acești oameni, care au fost în contact, nu suntem și noi în contact cu un fel de flux energetic.

Mar cred că asta este într-adevăr o energie divină. Cred, ca mulți alții, că NDE-urile sunt o incursiune într-o dimensiune divină a ființei umane care există în stare latentă în fiecare dintre noi. Alți cercetători au sugerat că există și alte mijloace de a intra în contact cu această dimensiune a conștiinței. Dacă se folosește modelul cunoașterii elaborat de Platon - cunoașterea constă în a se aminti de lucrurile pe care le cunoaștem deja - atunci această conștientizare spirituală există deja în noi în stare latentă.

Mă întreb dacă nu cumva motivul acestui interes profund pentru NDE-uri nu vine din faptul că ascultându-i pe oameni, asta trezește în noi o amintire vârată adânc în memoria noastră. Este un fel de reîntoarcere la tine însuși; Relatările de NDE-uri sunt ca niște ecouri

care răsună undeva în interiorul nostru, în așa măsură încât dorim să ascultăm și mai multe relatări capabile să ne trezească și mai mult,

în timp ce-mi puneam aceste întrebări, în minte îmi veneau deja altele. Cum puteam analiza aceste experiențe? Sunt niște iluzii, niște fantasmе?

În ansamblu, NDE-urile sunt niște evenimente pozitive care transformă oamenii în mod pozitiv. Se cunosc totuși câteva cazuri de NDE-uri negative. Totdeauna am gândit că acestea din urma trebuie luate foarte în serios, întrebându-ne de ce nu sunt mai multe? În general ele au efecte pozitive asupra vieții oamenilor, precum NDE-urile „paradisice”, dar când se produc, ele pot fi înspăimântătoare.

Aș vrea să amintesc aici un caz foarte uimitor, cel al unui tânăr care încercase să se sinucidă. S-ar putea spune că nu era bun de nimic și că până atunci nu făcuse mare lucru. În urma unei supradoze, tânărul a făcut experiența de a se afla la două niveluri de conștiință diferite. La primul nivel a simțit suferința fizică, cu un sentiment de tulburare și oroare când a început să alunece spre moarte. A făcut un stop cardiac în prezența unor prieteni.

Prieteni au reușit, din fericire, să cheme o echipă de salvare care l-a reanimat. După ce a intrat în faza critică, tânărul a trăit o NDE dintre cele mai înspăimântătoare pe care le-am auzit vreodată.

Mi-a descris niște ființe oribile care se agățau de el și îl zgâriau. Era de parcă ar fi coborât în *Infernul lui Danie*. A avut o NDE claustrofobică, ostilă, îngrozitoare, fără cel mai mic clement pozitiv. Fără ieșire din corp, fără ființă de lumină, nimic frumos și înveselitor. ■

Totuși, această experiență l-a transformat total. Devenise altul și îmi dădeam foarte bine seama de asta. Era în el ceva limpede, curat, o senzație pe care și-o accepta. Nu era cineva excepțional de dotat sau ambițios, dar se simțea atât de sigur că știe încotro merge în viață încât devenea remarcabil.

La această relatare mai trebuie adăugat un detaliu curios. Eram foarte mulțumit că putusem să înregistrez relatarea detaliată a acestei NDE infernale. Dar când naratorul a tăcut, am tras banda la capăt ca să oreascult și... nimic! Totul era șters. Foloseam acel magnetofon de peste zece ani și niciodată nu se stricase. Și nici după aceea nu s-a

stricat vreodată. Fapt e că atunci când am vrut să reascult acea relatare precisă, totul era șters.

Nu am nici o explicație pentru acest incident. Fără îndoială o simplă coincidență. Și, cu siguranță, un aspect ciudat.

Studierea NDE-urilor m-a transformat în două feluri. Mai întâi mă simt mai aproape de viață, ceea ce e foarte eliberator. Apoi, NDE-urile îți permit să faci o incursiune în multe domenii asociate experienței religioase.

În chip curios, când mă satur de toate astea, îmi dau seama că sunt readus la ele întruna pentru că sunt legate de multe aspecte ale vieții mele.

Problemele religioase înseamnă de asemenea multe lucruri pentru cei care au avut o NDE. E paradoxal că cei mai mulți dintre acești oameni pot să spună că cel mai bun moment din viața lor a fost cel în care erau gata să moară. Asta îmi amintește de Euripide care spunea: „Cine vă spune că viii nu sunt morți și morții vii?” În ambele cazuri se constată o răsturnare a ceea ce este admis în mod curent. Găsesc asta foarte interesant, dar, în ansamblu, oamenii se simt tulburați și pierduți în fața acestui gen de situație. Văd în așa ceva suprarealist, iar eu am admirat totdeauna suprarealiștii. Într-un sens, aceste experiențe ne arată că modul în care percepem în mod obișnuit lumea poate să fie, într-o oarecare măsură, imperfect.

S-a încercat asimilarea unei NDE cu un mecanism biologic care s-ar declanșa la apropierea morții. Nu accept această explicație pentru că nu vad ce-ar putea câștiga organismul omenesc atunci când a început procesul morții. Mi-e greu să mi-o imaginez ca pe o funcție biologică pentru că e un paradox. Ce bine i-ar face corpului să evolueze în acest fel?

Evoluția spirituală este o altă poveste. Așa cum a spus un filozof: „Geniul e ceva care se produce atunci când ești eu spatele la perete!” Iar ca societate, suntem de netăgăduit cu spatele la perete - un perete nuclear. Dacă ne gândim la asta, ne dăm seama că, biologic, nu vom supraviețui multă vreme, dacă nu intervine evoluția spirituală. Cred că am început să ne întoarcem la cunoașterea spirituală care se aială •înnoi..... ,:!' ..... -- ..... - .....

„Ba chiar putem să credem că, în acest proces de evoluție, atât de dificil de înțeles, chiar dezvoltarea acestei tehnologii autodistru-

gatoare va stimula trezirea spirituală. Poate că evoluția spirituală este.. ceea ce se produce când, că specie, nu mai avem nici o ieșire.

După părerea mea, riscul autodistrugerii masive, făcută %posibiã prin armele noastre incredibil de sofisticate, impune generalizarea-actuală a fenomenului psihic.

O NDE este un fenomen dintre cele care s-au ivit pe măsură ce se accelera dezvoltarea noastră intelectuală și tehnologică.

Toate aceste fenomene spirituale prezintă trăsături comune. Este foarte interesant de comparat unele NDE-uri profunde de unele NDE-uri profetice (vezi capitolul I: premoniția), de exemplu. Există de asemenea apropieri tulburătoare între cazurile de contacte cu OZN-uri și acele cazuri uimitoare de viziuni colective ale apariției "" Fecioarei. În aceste apariții, Fecioara Măria devine vizibilă pe un zid saii alte suprafețe citadine.

Cred că există o corelație fundamentală între aceste fenomene, toate fiind manifestări ale unei transformări colective a conștiinței. Această transformare este un răspuns la posibilitatea de a fi anihilați de un război nuclear.

Este important să notăm că fenomenul OZN a apărut în 1947, la puțin-ani după utilizarea primei bombe atomice. În același timp, aparițiile Fecioarei s-au înmulțit în lumea întreagă.

i

Mai cred că fenomenul pe care îl reprezintă capacitățile unui medium, prin intermediul căruia oamenii vorbesc cu morții, este unul din aspectele procesului de deschidere. În fond, s-ar putea spune că folosirea capacităților unui medium este un mijloc de acces „blând” la o NDE, un mod de a te deschide fără a-ți risca viața spre același ■ nivel de conștiință ca în cazul unei NDE. Cred că oamenii care trăiesc aceste experiențe de toate felurile trec toți de aceeași poartă, dar fiecare în felul lui,

Acest mod de a gândi nu mi-a compromis reputația printre" colegii mei de la universitate, dar nici nu a îmbunătățit-o! Unii din profesorii de la Jersey City State College unde predau au vrut să discute- aceste fenomene, dar toți au arătat aceeași ostilitate. »

Universitarii au tendința de a considera studiul acestor eveni-i mente retrograd, superstițios și irațional. Cred că trebuie să fiu, recunoscător colegilor mei profesori pentru neutralitatea lor politicoasă. --.- ■ ! ■

;-■'- , - ••"■ :::' .., " . , * . , ... \- ... ir.~:::Z

Kenneth Ring

Am spus deseori că Kenneth Ring a *fost* cel care a legitimat munca mea. Pentru că prima mea carte se baza pe „povestirile” cu NDE-uri a câtorva zeci de oameni, povești care îmi permisese să desprind anumite modele, am fost copios criticat de comunitatea medicală. Se con- sidera că mă apropiasem de subiectul meu într-un mod prea jurnalistic și insuficient de științific. Din fericire, Ring a preluat ștafeta de la mine în același sens.

Întâlnise fenomenul în timpul studiilor de psihologie. Dar abia după ce a citit *Viață după viață*, în 1977, s-a simțit destul de interesat pentru a întreprinde un studiu sistematic.

Ring a examinat în amănunt- relatările a o sută doi subiecți și a arătat că apartenența religioasă și rasa nu aveau de ce să fie luate în seama în cadrul unei NDE. Același lucru era valabil în privința vârstei subiectului. Ring a confirmat ceea ce. scrisesem despre aspectul extrem de pozitiv al NDE-urilor, despre transformarea subiecților prin NDE-uri.

Oricine face o cercetare serioasă asupra NDE-urilor ține cont de studiul lui Ring. Așa cum am văzut în Capitolul I, metoda lui de investigare și chestionarul au fost adoptate de toți cercetătorii în domeniu. Rezultatele propriilor lui cercetări au fost consemnate în cartea *La frontiera vieții*. Iată povestea lui Kenneth Ring relatată de el însuși.

„ / - ' .

A fost de ajuns să aud o singură relatare a unei NDE ca să mă -simt „agățat” pentru tot restul vieții! Era în 1977, după ce citisem suficient despre această problemă pentru'a începe propria mea investigare. Numai că aveam nevoie de această primă relatare ca să mă hotărâsc; dar voiam să ascult și altele, multe altele...

Prima relatare pe care am auzit-o a fost aceea a unei femei care suferise o cădere bruscă de tensiune în timpul nașterii. În momentul; - acela, spune ea, totul a devenit brusc negru. Când și-a „recăpătat ■ cunoștința” se afla în aer, în colțul sălii de nașteri și îi privea pe medicii care se străduiau să o reanimeze și să aducă pe lume copilul.. ..

Nu a făcut cunoștință cu vreun tunel sau cu ființe de lumină, dar".!- niște gânduri s-au ivit în capul ei de parcă cineva i-ar fi vorbit. I s-a spus că totul va fi bine și că trebuia să se întoarcă în corpul ei. Vocea vg i-a măi spus: „Acum după ce ți-ai făcut o idee despre ce este, trebuie ? să pleci înapoi.”

Vocea i-a dezvăluit că micuțul ei se va numi Peter (deși ea și tt soțul ei se gândiseră să-i pună. numele Harold) și că va avea*’ probleme cardiace care vor fi tratate la timp. I

Și totul s-a întâmplat după cum i-a spus vocea.

Această poveste mă pasiona. Trebuie totuși să recunosc că nu ■; m-am interesat de stările de conștiință modificate; asta mă făcuse la’f început să citesc articolele din presa medicală despre acest subiect. , Experiențele relatate în aceste articole dezvăluiau ce se întâmplă =,■ oamenilor care ajung în pragul morții. După aceea am citit câteva v lucrări de parapsihologic, apoi *Viață după viață*. Și de atunci am devenit pasionat. îmi amintesc că- am simțit un fel de fior electric . citind această carte. Imediat am început să notez idei și proiecte de; , cercetare pemargine. Gândulcare mi-a venit imediat în minte a fost: ; „Iată ce vreau să fac.”

h

Am întocmit deci un proiect de cercetare susceptibil să răspundă ;, la întrebările pe care mi le puneam:

M

- Câți oameni cunosc cele cinci stadii obișnuite ale NDE-urilor ;, (sentimentul de pace, ieșirea din corp, pătrunderea în întuneric,"-;: lumina, intrarea în lumină)?

- Apartenența religioasă avea vreun efect asupra NDE-urilor? -2

- Care sunt consecințele NDE-urilor? Chiar îi fac ele pe oameni"; mai puțin temători în fața morții și mai entuziaști în fața vieții?

Voiam să răspund la aceste întrebări dar, pentru asta,-.trebuia mai £ întâi să găsesc subiecții, oamenii care trăiseră o NDE. M-am dus deci j în mai multe spitale din Connecticut și am prezentat proiectul meu în ■ fața unor diferite comisii pentru a familiariza personalul cu ceea ce

voiamsăfac. - .....: > .... "" ~-■- ;;^

A fost nevoie de multă vreme pentru a convinge de legitimitatea - cercetării mele elementele cele mai ostile din aceste echipe, ostileIn f

numele științei pure. Până la urmă însă ara obținut toate aprobările necesare. Spitalele mi-au furnizat chiar și adresele unor oameni care fuseseră gata să moară sau care, clinic, fuseseră declarați morți. M-am dus deci la doctorii acestor oameni pentru a obține aprobarea de a sta de vorbă cu ei.

Nu avea importanță dacă persoana avusese o NDE sau nu, pentru că una din axele mele de cercetare s,e referea la frecvența NDE-urilor. În realitate speram să întâlnesc mulți oameni care să fi trecut prin această experiență întrucât doream foarte mult să mi se vorbească din nou despre asta.

Nu am fost dezamăgit: a doua persoană pe care am întâlnit-o avusese o NDE.

Eram atât de tulburat de parcă aș fi stat pe dinamita. Și apoi această stare nu m-a mai părăsit, indiferent de numărul de oameni pe care îi ascultasem deja.

Iată cum se petreceau lucrurile în general. Mă duceam cu mașina într-un oraș pentru a mă întâlni cu un subiect care trecuse printr-o NDE. În momentul acela persoana nu mai era în spital. Mă așezam deci împreună cu ea în salon și o chestionam. Apoi mă întorceam la Hartford reascultând înregistrarea pe drumul de întoarcere. Eram atât de pasionat de aceste relatări încât le ascultam mereu fără să mă plictisesc.

N-am să merg până acolo încât să pretind că trăiam' o adevărată experiență religioasă ascultând aceste povești; aș zice mai curând că apropierea de acești oameni îți provoacă un fel de „șoc”. Este un sentiment destul de apropiat de cel pe care îl ai atunci când asculți un călător care se întoarce dintr-o țară îndepărtată unde totdeauna ai visat să te duci tu însuși. Sau ca senzația pe care o ai în preajma unui astronaut sau a unui explorator. Acesta o genul de senzație pe care îl ai când e vorba de o NDE, de parcă ai fi în contact direct cu un nivel spiritual mai ridicat.

•• -

Partea cea mai simpatică era că cei chestionați încercau tot atâta plăcere ca și mine! Cei mai mulți nu vorbiseră până atunci nimănui despre experiența lor sau nu o făcuseră decât cu multă reticență. De obicei ceilalți nu-i înțelegeau și uneori*erau luați în râs chiar în mod deschis.

■ Faptul că povesteau cuiva sincer interesat le ridica o mare piatră de pe inimă. Puteau în sfârșit să se destăinuie știind că îi înțelegeam. Deseori'aveau tot atâtea întrebări pentru mine pe cât voiam și eu să le pun.

Unele persoane voiau să știe dacă erau „speciale”. Altele voiau să afle dacă nu cumva sunt „fictive”. Acești oameni se mai întrebau și de ce se simțeau atât de diferiți după experiența lor și de ce familia nu putea să le împărtășească aventura. Aproape în toate cazurile cunoscute de mine, oamenii voiau pur și simplu să vorbească cuiva în mod deschis, fără să se grozăvească cu experiența lor.

Aproape totdeauna spuneau: „Este experiența spirituală cea mai profundă și cea mai tainică pe care am cunoscut-o vreodată.” Și îi credeam! Era destul să văd lumina din ochii lor ca să înțeleg că nici un cuvânt nu era în stare să exprime forța acestei experiențe. Aveau în mod vizibil sentimentul că erau părtași la ceva foarte intim și sacru.

Entuziasmul mă cam împiedica să mă mențin în cadrul chestionării pe care îl pregătisem. Uneori îmi reproșam că sunt atât de emotiv. Apoi mi-am dat seama că vorbind cu acești oameni mă aflam legat la o sursă de cunoaștere spirituală. Și ar fi trebuit să fiu de piatră ca să rămân insensibil. Un exemplu va arăta mai bine ce vreau să spun.

Iată relatarea unei NDE foarte intense trăită de o femeie care a fost gata să moară în cursul unei intervenții chirurgicale la abdomen:

- Îmi amintesc că m-am pomenit deasupra patului. Mă priveam de sus cum stăteam întinsă pe pat și îmi ziceam: „Nu vă zgârciți, faceți tot ce trebuie.” Știu că operația a durat câteva ore. Îmi amintesc mai întâi că m-am pomenit deasupra corpului meu. După aceea am mers, să zicem, printr-un fel de vale. Și valea aceea mă făcea să mă gândesc la imaginea pe care o văzusem despre valea morții. Îmi amintesc că era o vale foarte frumoasă. Foarte plăcută. Ma simțeam foarte calmă, această vale am întâlnit pe cineva. Această persoană mi-am dat seama după aceea - era bunicul meu (decedat), pe care nu-l cunoscusem niciodată. Îmi amintesc că bunicul îmi spunea: „Helen, nu abandona! Încă e nevoie de tine”. Nu sunt încă pregătit ca să primesc.” Cam în felul ăsta. Și apoi îmi amintesc că am auzit o muzică. Era un fel de muzică religioasă. Muzică spirituală. Care avea ceva trist în ea. Ceva foarte impresionant.

Ara ascultat mii de astfel de relatări, dar niciodată n-am reușit să mă opresc. Oamenii vin la mine și mi spun: „Știu că ați auzit deja!”

toate poveștile astea de care aveți nevoie, dar să vă spun una”. Și imediat resimt aceeași senzație de excitare. Nu elin drog, ci ceva de care nu te poți plictisi.

Mă simt atât de intim cu acești oameni încât fac ceva pe care psihologii n-ar trebui să-l facă cu clienții lor. Îi numesc „prieteni” mei. Adevărul e că am rămas în relații cu multe din persoanele pe care le-am chestionat în cadrul investigației mele.

Cred că s-a întâmplat așa pentru că am împărtășit împreună ceva ce puțini oameni înțeleg. În felul acesta s-a creat o legătură care transcede relația obișnuită dintre investigator și subiect. Pe lângă asta, frecventarea acestor oameni este foarte agreabilă și ar fi tare păcat să nu-i întâlnesc decât o singură dată. Îi întreb uneori dacă n-ar vrea să participe la unul din cursurile mele sau la o emisiune la radio sau la televizor.

Firește, dificultatea vine din faptul că e foarte greu să consideri un prieten ca un obiect de studiu. Studiarea NDE-urilor mi-a transformat viața în mai multe direcții. Mă interesează mult mai mult de spiritualitate. Nu de religie, insist asupra acestui lucru, ci de spiritualitate. Care este diferența? Un înțelept a spus: „Un individ religios urmează învățăturile bisericii sale, în timp ce o persoană care trăiește spiritualitatea ascultă vocea sufletului său.”

Cercetările m-au făcut să gândesc în acest fel. Dacă examinezi conținutul NDE-urilor, îți dai seama că le regăsești la baza tuturor marilor religii. Care este mesajul pe care îl transmite pacientul după o NDE? Că iubirea și cunoașterea sunt lucrurile cele mai importante din viață. Formalismul religiilor a adăugat dogmele și doctrina.

Faptul că mă ocup de NDE-uri a transformat și felul în care consider problema vieții de după moarte. În realitate nu mai folosesc niciodată această formulă. Cred că există doar viață. Când corpul fizic nu mai funcționează, spiritul îl părăsește și își continuă viața, NDE-urile mi-au arătat cam ce poate să fie despărțirea spiritului de corp. Studiarea NDE-urilor m-a convins că nu există decât viață, și că moartea nu ne apare ca atare decât din exterior.

Și am mai învățat să nu mă mai tem de sfârșit așa cum arată el. Sunt nerăbdător să trăiesc aventura din momentul acela, oricare ar fi ea.

Robert Sullivan

„Lucrez în industria materialelor plastice pentru a-mi câștiga viața, spune Robert Sullivan. Dar acela nu sunt eu," Robert Sullivan locuiește în Pennsylvania și se ocupă de mai multe lucruri, printre care cercetarea asupra NDE-urilor. Are chiar o specialitate în acest domeniu: NDE-urile de război.

Sullivan s-a interesat de NDE-uri pe la sfârșitul anilor șaptezeci, după o conferință a lui Kenneth Ring.

„Subiectul mă intrigă, spune el. M-am dus deci la Ring și l-am întrebat dacă există studii despre ceea ce li se întâmplă oamenilor pe câmpul de luptă. Mi-a spus că nu și mi-a sugerat să fac eu însumi acest studiu. Și imediat-m-am hotărât să-l fac."

Sullivan, prezenta toate calitățile necesare pentru a-și duce studiul la bun sfârșit. În afară de curiozitate, Sullivan avea și un trecut militar. Fusese militar de carieră în cursul anilor șaptezeci apoi rezervist vreme de mai mulți ani. Făcuse și studii de psihologie dar adoptase o viziune reducționistă în acest domeniu. După cum spune chiar el: „Pentru mine nu era decât o chestiune de reacții chimice și de impulsuri electrice." Sullivan era consilier în psihologie la spitalul local, serviciul tentative de sinucidere.

„Timpul pe care l-am petrecut ca consilier m-a ajutat să mă port în mod adecvat în această investigație despre NDE-uri, spune Sullivan. Am descoperit cazuri cu adevărat năucitoare. Pentru a obține detaliile pe care le doream, trebuia să știu cum să pun întrebările."

Sullivan și-a reluat locul în lumea afacerilor ca președinte al unei societăți de obiecte din plastic. În timpul liber - puținul pe care reușește să-l fure - continuă să țină conferințe despre NDE-uri.

Cercetarea mea asupra NDE-urilor a durat trei ani, timp în care am stat de vorbă cu vreo patruzeci de foști combatanți care avuseseră o NDE, Episoadele lor mergeau de la experiența completă la un sentiment de pace.

În ansamblu, conținutul experienței lor este același cu al experienței produse în împrejurări „civile". Această descoperire aduce o dovadă suplimentară a caracterului necultural al NDE-urilor.

Iată o NDE a unui om pe care îl voi numi Tom. A călcat pe o mină în Vietnam și s-a ales cu piciorul practic smuls. A trăit o experiență completă. Și-a părăsit corpul, a urcat cu repeziciune printr-un tunel, a văzut o ființă de lumină și și-a văzut viața. Apoi s-a trezit pe câmpul de luptă sângerând din abundență.

Membrii echipei medicale care i-au venit în ajutor au fost uimiți peste măsură. Iată un om care tocmai își pierduse un picior, și care nu găsea altceva de spus, pe când i se puneau un garou, decât despre o călătorie printr-un tunel!

Subiecții mei erau cu adevărat uimitori dar, spre deosebire de subiecții „civili", unii avuseseră niște experiențe, neobișnuite legate de război,

De exemplu, doi dintre ei mi-au spus că vedeau gloanțele venind destul de încet pentru a le putea evita. Le vedeau aproape ca pe niște mingi de base-ball, niște obiecte atât de vizibile încât puteau să se ferească de ele ca un jucător de base-ball care se lasă în jos ca să evite o minge.

Un fost combatant din al-doilea război mondial spune că avea un câmp vizual de 360 de grade la un moment dat când alerga, sub focul unei mitraliere germane. Nu numai că vedea în față în timp ce alerga, dar îi vedea și pe trăgătorii din spate care încercau să-l doboare. Altul mi-a spus că, înaintea unei bătălii, putea să precizeze cu o precizie de sută la sută cine va fi ucis, sau rănit. După ce s-a răspândit vestea capacităților lui de precizie, soldații au început să facă coadă în fiecare dimineață ca să afle cine o va „zbârci" în ziua aceea.

Ca și civilii care au avut o NDE, acești soldați mi ceruseră să aibă astfel de puteri. Se treziseră pur și simplu că le aveau. Și lucrul acesta e inexplicabil atât pentru ei cât și pentru cercetătorii care se interesează astăzi de subiect.

Toate astea mă fac să spun că, de fiecare dată când credem că am făcut un pas spre înțelegerea NDE-urilor, descoperim că înșelăm mai

sunt multe de făcut. Când studiezi NDE-urile, te lovești și de alte probleme care țin de parapsihologic. Pentru aceste probleme și pentru NDE-uri nu aveam nici o explicație, numai supoziții.

Aproape toată lumea îmi cere părerea despre natura NDE-urilor. Și eu îmi pun această întrebare. Să fie oare într-adevăr vorba de o întrezărire a unei alte lumi sau numai de o serie de reacții chimice? Și răspunsul meu este: nu știu!

Prima dată când am auzit despre asta, am crezut că NDE-urile sunt poarta deschisă spre lumea de dincolo. Am pus cap la cap tot ce putusem să învăț în materie de psihologie, chimie, filozofie și religie, apoi am început să studiez problema mai de aproape. Numai că fiecare întrebare stârnea alte zece. Absența sistematică a răspunsurilor a reprezentat partea cea mai frustrantă a studiului meu.

Astăzi am ajuns la concluzia că adevărata semnificație a NDE-urilor nu poate fi determinată. Cred într-adevăr că o NDE este o incursiune într-un plan al realității. Dar chiar este vorba de viața de după viață? Nu știu.

Mai cred că NDE-urile ne oferă un pretext bun pentru a vorbi de moarte, un subiect care ne privește pe toți, chiar dacă nu suntem totdeauna conștienți de asta! D'pă cunoștința mea, acesta este mijlocul cel mai pozitiv de a aborda subiectul.

Iată un exemplu ilustrativ pentru aceste afirmații. Persoana căreia i-am vândut afacerea mea, în urmă cu-mai mulți ani, era un om de afaceri eficace, logic și cu un spirit „materialist”.

După semnarea contractului, m-a invitat la cină și m-a întrebat ce-am să fac de acum înainte când aveam tot timpul liber. Mi-am spus că o să mă creadă nebun dacă am să-i declar că aveam să mă consacru studierii NDE-urilor. Totuși i-am spus și am început să-i explic interesul meu pentru acest subiect.

A fost pur și simplu fascinat. Mi-a vorbit de mătușa lui care, avusese o NDE și am petrecut seara discutând însuflețit despre mărte. Mai târziu, mii-am spus că, văzuți de la celelalte mese, ; probabil că arătam ca doi pasionați de sport care discutau de un meci frumos, sau ceva în genul ăsta. Numai că noi vorbeam de moarte! .",'

Am ajuns la câteva concluzii în privința oamenilor care au o NDE, concluzii de care sunt sigur. ■.!. Mai întâi cred că într-adevăr acești oameni radiază o energie debsebită.-Este" de ajuns să-i frecventezi pentru a-ți da seama de asta.

într-o seară, în timpul unei furtuni de zăpadă, trebuia să mă duc cu mașina într-un loc unde urma să țin o conferință despre NDE, Mă gândeam că timpul îi va descuraja pe oameni și 'că nu voi avea auditoriu. Dar, când am ajuns, am găsit cincizeci de persoane care mă așteptau.

Am spus ce aveam de spus și apoi am vrut să aflu dacă sunt , întrebări. Câțiva dintre cei din sală avuseseră o NDE și au început să-și povestească experiențele. Totul a durat mai mult de două ore!

Trebuie să mai spun- că, după aceea, mă simțeam într-adevăr plutind. Ca și- cum aș fi luat stupefiante. Energia pe care o răspândeau acei oameni m-a ținut în picioare aproape toată noaptea!

De atunci numesc asta „experiența aurei de grup”. Am cunoscut câteva persoane cărora li s-a întâmplat așa ceva. Cu siguranță că energia acestor oameni îi face pe cercetătorii care studiază NDE-urile aproape dependenți de subiecții lor.

O altă concluzie pe care am tras-o se referă la aspectul total pozitiv al NDE-urilor, inclusiv la soldații traumatizați de război. E un fapt care trebuie subliniat atunci când cunoști stresul post-traumatic al multor veterani. Mulți dintre subiecții mei au suferit acest stres, dar au învățat să-și înțeleagă NDE-urile în lumina celorlalte experiențe prin care trecuseră, iar rezultații la fost că au devenit mai buni.

VII

X-/ Ai X-yXVw'.-c \. JL XX

:-;

.

„!

Au fost propuse multe ipoteze pentru a explica că o NDE este cu totul altceva decât o experiență spirituală sau o întârziere a lumii de dincolo. În acest capitol am adunat câte teorii de acest fel am putut și expun diferite puncte de vedere în legătura cu ele, inclusiv părerea mea. Dar mai întâi vreau să explic pentru ce consider o NDE ca fiind o experiență spirituală.

După cum vom vedea în acest capitol, există mai multe teorii - teologice, medicale, psihologice - care tind să explice NDE-urile ca fiind niște fenomene fizice sau mentale, care ar avea mult mai mult legătură cu proasta funcționare a creierului decât aventura spirituală.

Există totuși câteva detalii care reprezintă dificultăți enorme pentru acești cercetători. Cum pot pacienții să facă descrieri atât de elaborate imediat ce își recapătă cunoștința? De unde pot să știe ce le-au făcut medicii pentru a-i readuce la viață? Cum poate o parte din acești pacienți să povestească..ce s-a întâmplat în alte părți-ale spitalului decât în sala în care zăcea corpul lor neînsuflețit?

Pentru mine acestea sunt aspectele cele mai problematice ale unei NDE. Și până acum nimeni nu a putut să le explice. Nu s-a putut decât constata realitatea lor; pur și simplu se întâmplă.

Înainte de a examina teoriile propuse, iată câteva exemple de astfel de evenimente inexplicabile.

Un om de patruzeci și nouă de ani avea o criză cardiacă atât de gravă încât, după treizeci și cinci de minute de reanimare energetică, medicul a renunțat și a început să completeze certificatul de deces. În acel moment cineva a crezut că descoperă o scânteie de viață. S-a apelat din nou la electrozii de defibrilație și s-a pornit din nou aparatul de ventilație pulmonară.* Inima a reînceput să "bată.

A doua zi, după ce' își revenise în fire, bolnavul a început să descrie în cele mai mici detalii ce se petrecuse în sala de urgențe. Medicul a fost foarte surprins. Dar cel mai mult l-a uimit descrierea precisă pe care a făcut-o acest om infirmierei de la urgențe care se repezise să-l ajute pe medic.

Bolnavul a descris-o perfect, de la coafura deosebită până la numele de familie, Hawkes. A spus că împinsese de-a lungul culoarului acel cărucior pe care era o mașină cu un fel de rachete de ping-pong. (E vorba de electrozii cu care se fac electroșocurile, acesta fiind echipamentul de bază în reanimare.)

Când medicul "l-a întrebat de unde cunoștea numele infirmierei și lot ce făcuse, bolnavul i-a spus că își părăsise corpul și că - deplasându-se pe culoar să-și vadă nevasta - trecuse prin infirmiera Hawkes. Când a trecut prin ea, i-a citit numele pe ecuson și l-a ținut minte ca să-i mulțumească mai târziu.

Am stat mult de vorbă cu medicul despre acest caz. Era tare uluit. Mi-a spus că singurul mod prin care acel om ar fi putut să facă .o descriere atât de precisă a evenimentelor era să fi asistat la ele!

La Long Island, o femeie de șaptezeci de ani care își pierduse vederea la optsprezece ani a putut să descrie în detaliu tot ce s-a petrecut în timp ce era reanimată după o criză cardiacă.'

Nu numai că a 'descriș instrumentele folosite, ci le-a precizat și culoarea.

Pentru mine, unul din aspectele cele mai surprinzătoare ale acestei povești este că majoritatea instrumentelor pe care le-a descris nu existau pe vremea când încă mai vedea, adică în urmă cu cincizeci de ani. Nici măcar nu și le imaginase cineva. Și femeia a mai adăugat că medicul purta o bluză albastră în timp ce o reanima, lucru cât se poate de exact.

Un alt caz uimitor, care arată foarte bine că o NDE reprezintă mult mai mult decât o simplă disfuncțiune a creierului, mi-a fost oferit de un medic din Dakota de Sud.

Într-o dimineață, pe când sosea cu mașina la spital, ciocnise spatele unei alte mașini. Asta îl tulburase foarte tare. Se temea să nu i se ceară o sumă mare de bani. - Acest accident l-a tulburat profund și l-a obsadat toată dimineața. Tot îl mai avea în minte când a fost chemat la urgențe pentru a reanima o persoană care suferise un stop cardiac.

A doua zi, bărbatul pe care îl reanimase i-a spus: „în timp ce vă ocupați de mine, am ieșit din corp și m-am uitat cum lucrați."

Medicul a început să-i pună întrebări despre ceea ce a văzut și a fost uluit de precizia descrierii. Bolnavul lui i-a explicat cu meticulozitate cum arătau instrumentele folosite și chiar și ordinea în care se servise de ele. A indicat cu precizie-culoarea aparatelor, forma și chiar diferitele cadrane ale acestor aparate.

Dar ceea ce l-a convins cu adevărat pe acest cardiolog de autenticitatea experienței pacientului său a fost faptul că acesta a adăugat: „Doctore, știu bine că ești supărat din cauza acelui accident. Dar n-ar trebui să-ți faci sânge rău pentru acest gen de lucruri. Dumneata îți consacri timpul altora. Nimeni nu-ți va face rău.”

Bărbatul acela nu numai că observase detaliile concrete a ceea ce se afla în jurul lui-în timp ce era inconștient,- dar citise și gândurile medicului!

" După o Conferință ținută în fața unor medici de la baza armatei americane de la Fort Dix, în New Jersey, un bărbat a venit la mine și mi-a povestit incredibila lui experiență:

. Mai târziu am primit confirmarea relatării sale. de la medicii care îl îngrijiseră.

Eram foarte bolnav, aveam probleme cu inima. În același timp, sora mea se lupta cu moartea într-un alt serviciu-al aceluiași spital, în urma unei come diabetice. Am ieșit din corpul meu și m-am dus în colțul încăperii ca să-i privesc de sus pe medicii care se ocupau de mine.

Deodată m-am pomenit stând de vorba cu sora mea. Plutea în aer împreună cu mine. Țineam mult la ea. Tocmai aveam o discuție despre ceea ce se petrecea jos când a început să se îndepărteze de mine.

Am încercat s-o urmez, dar îmi spunea întruna să rămân unde eram. „Ceasultău n-a venit, îmi spunea ea. Nu poți veni cu mine pentru că nu ți-a venit ceasul.” Apoi a dispărut într-un tunel în timp ce eu am rămas singur în urma ei.

Când m-am trezit, i-am spus medicului că sora mea murise. La început a negat dar, văzându-mi insistența, a trimis o infirmieră ca să verifice. Sora mea murise într-adevăr, după cum spusese.

' Acestea sunt doar câteva din cazurile care îmi dovedesc "ca J5pE-urile sunt mai mult decât o simplă halucinație sau'

un „vis urât”. Nu există nici o explicație logică a experienței acestor oameni., Chiar, dacă experiența tunelului și întâlnirea cu niște ființe de lumină pot fi considerate un simplu „joc al minții”, episoadele ieșirii lor din corp îi pun în încurcătură chiar și pe membrii cei mai sceptici ai corpului medical.

Acum să Vedem câteva din aceste teorii care se presupun că ar explica NDE-urile. Vom studia în același timp și motivele pentru care nu pot fi acceptate.

Cari Sagan:

Tunelul ca reminiscentă de la naștere

Cari Segan, cercetător și astronom renumit de la Corneli University, face parte dintre cei care au încercat să explice experiența tunelului ca o reminiscentă a experienței nașterii.

La prima vedere, comparația pare foarte posibilă. Este o experiență unică în existență, prin care trec toate ființele omenești din lumea întreagă. Așa s-ar putea explica faptul că conținutul NDE-urilor este identic, indiferent de cultura sau religia subiectului.

Este adevărat că, cei mai mulți dintre noi, am trăit acest efort necesar pentru a trece „tunelul” nașterii, înainte de a • fi trași într-o lume colorată și strălucitoare de niște oameni fericiți că ne văd sosind.

Așa că nu e surprinzător că Segan stabilește o legătură între naștere și moarte. In celebra sa carte *Creierul lui Broca, reflecții despre romanul aventurii științifice, Segan* scrie:

; Singura posibilitate, după câte știu, este că fiecare ființă ome- nească, fără excepție, a cunoscut dej a" 6 experiență apropiată de cea a

acestor călători reveniți de la hotarele morții - senzația că zbori, , sosirea în lumină după trecerea prin întuneric; un episod în care, cel puțin într-un anumit număr de cazuri, este perceput în mod vag un personaj plin de noblețe, scăldat în lumină. Nu există decât o singură ■ experiență comună întregii omeniri care corespunde cu această ".* descriere. Ea se numește naștere.

Teoria lui Segan poate să pară coerentă, "cel puțin dacă nu faci ce a făcut Cari Beeker. Acest profesor de filozofie - de la Universitatea din Illinois a cercetat studii de pedi- y; atrie pentru a afla în ce măsură poate să-fi amintească ,?; nou-născutul de nașterea lui. În felul acesta a descoperit că nici un copilăș nu-și amintește de nașterea lui și că creierul . noului-născut nu este echipat pentru a înregistra eveni- .. mental.

Iată respingerea indiscutabilă a argumentului lui Segan, ; așa cum a făcut-o Beeker, punct cu punct:

- Percepția infantilă este foarte săracă ca să înregistreze ce J.¹ petrece în timpul nașterii. În teoria lui Segan, su- biî. -tul primit de niște ființe de lumină ar retrăi pur și sim. Iu momentul în care a ieșit din pânțele mamei sale ; și a văzut moașa, medicul sau chiar pe tatăl lui.

}

Beeker subliniază falsitatea acestei afirmații referin- j du-se'la studiile aprofundate în domeniul, percepției infan- l tîlc care arată că intelectul nou-născutului este mult prea""* puțin dezvoltat pentru a percepe mare lucru. ~

Un studiu în special -arată că nou-născuții • nu pot să .: distingă siluetele. Alte studii demonstrează că: _;

--,Nou-născuții nu reacționează la lumină, cu excepția r cazului când există un contrast de șaptezeci la sută între " luminași întuneric. . . . ' • - - . . -■•'

- Ei focalizează sau își fixează rareori privirea asupra - unui obiect și, atunci când o fac, nu pot să examineze ' .

decât o mică parte din acest obiect într-un in" srval foarte scurt de timp.

- Nou-născuții au o vedere foarte localizată. Dacă își fixează privirea, o fac asupra unei mici părți dintr-un obiect, foarte contrastantă, și nu asupra întregului obiect.

Jumătate din nou-născuți nu-și pot coordona vederea la o distanță mai mare de o lungime de braț. Iar un copil de cel puțin o lună nu poate focaliza un obiect aflat la o distanță mai mare de un metru și jumătate.

- Mișcările oculare ale copilului sunt rapide și neorganizate, în special când plânge. În legătură cu asta trebuie semnalat și faptul că ochii unui copil sunt în mod frecvent împăienjeniți de lacrimi, în special lamaștere.

Un alt punct subliniat de cercetarea pediatrică este slaba memorie a copiilor în privința formelor și a structurilor. Cum dezvoltarea creierului lor nu este încheiată și încă nu a fost supus impresiilor vieții din exteriorul matricei, ei au o capacitate redusă de a codifica ceea ce văd.

Chiar dacă ar fi exact că o NDE este un mod de a retrăi experiența nașterii, mă întreb dacă am retrăi-o totdeauna cu un climat atât de pozitiv ca acela din majoritatea cazurilor de NDE. Faptul de a te naște implică o ruptură importantă în universul fetusului. Nou-născuții sunt aruncați într-o lume în care sunt puși cu capul în jos, în care sunt bătuți peste fese și în care, în sfârșit, li se taie cordonul ombilical cu foarfecă!

Dacă în cazul NDE-urilor s-ar retrăi experiența nașterii, așa cum sugera Sagan, n-ar fi, după toate probabilitățile, o transformare atât de pozitivă pentru cei mai mulți oameni,

O ultimă remarcă asupra teoriei lui Segan. Episodul tunelului presupune • cel mai frecvent, o deplasare rapidă spre o lumină care strălucește la celălalt capăt al acestui

- - tunel. In cursul nașterii, fața copilului este presată de pereții corpului mamei sale. Copilul nu are privirea întoarsă în sus, în direcția unei lumini de care se apropie, după cum J se subînțelege din teoria lui Segan. Ținând cont de modul în care este poziționat, copilul nu poate să vadă nimic din lumea în care va ajunge..

Excesul de dioxid de carbon și episodul tunelului

Deseori [s-a vorbit de experiența tunelului ca de „poarta } spre o altă lume”. În general e descrisă ca fiind ceea ce ai simți dacă ai fi propulsat printr-un tunel spre un punct *M* luminos care se mărește treptat. •

Unii cercetători consideră ca această impresie redă ■ răspunsul creierului la un nivel ridicat de dioxid de carbon. $\sim$ (CO_2) în sânge. Acest caz este un subprodus al metabolismului - când respirăm, aerul, dat afară conține o porție importantă de CO_2 . Când ne oprim din respirat, în ■ urma unui stop cardiac sau a unui accident grav, proporția CO_2 în sânge crește cu rapiditate. Când acest nivel ;; depășește un anumit prag, țesuturile încep să moară.

Prin anii cincizeci se folosea CO_2 cu titlu terapeutic, și așa că mulți pacienți au făcut cunoștință cu el și știu bine J la ce simptome poate să dea naștere. Această metodă de /§. terapie nu se mai folosește, dar au rămas studii de cazuri ?&■ care descriu experiența ca impresia de a înainta printr-un „5 tunel sau” un con, sau de a fi înconjurat de lumini intense. --H

„Totuși „nu există exemple în care acest gaz ar fi declanșat vederea unor ființe de lumină sau revederea evenimentelor în corpul lor. ... ■ •-- ■-■ ■ ■ . • ■ ' ' ■ ?; < '•■ '!' --li'”

Aproape că aş putea accepta această explicație a tunelului dacă nu ar exista un anumit studiu al doctorului Sabom.

În unul din cazurile pe care le-a studiat, cardiologul din Atlanta a măsurat nivelul oxigenului din sângele unui pacient, chiar în momentul în care acesta trăia o NDE foarte intensă. Proporția de oxigen era deasupra nivelului normal...

Asta nu permite să se adere fără rezerve la teoria excesului de CO_2 . Dimpotrivă, cazul prezentat de doctorul Sabom arată foarte bine necesitatea de a continua • cercetările înainte de a adopta cea mai mică concluzie.

Trebuie să 11! muribund ca să ai o NDE? ,

Mulți sceptici au susținut că NDE-urile sunt declanșate de corp atunci când se află sub presiune, fără să fie neapărat foarte bolnav. Recunosc că NDE-urile au fost trăite de niște oameni care s-au aflat foarte aproape de moarte, ~dar cred că și niște oameni serios bolnavi - dar fără ca viața să le fie în pericol - pot să trăiască o astfel de experiență.

Pentru a testa această teorie, doctorul Melvin Morse a chestionat unsprezece copii de la trei la șaisprezece ani care supraviețuiseră unei situații ce le amenința viața. Unii dintre ei fuseseră în comă, alții făcuseră stop cardiac. Șapte din acești copii își aminteau de elemente aparținând unei NDE: se aflaseră în exteriorul corpului lor, intraseră în întuneric, apoi într-un „tunel și hotărâseră să se întoarcă ; în corpul lor.

Acest grup de unsprezece copii a fost comparat cu un grup de douăzeci și nouă de copii de aceeași vârstă și care supraviețuiau seră unor boli grave dar cu un procent de mortalitate scăzut. Membrii acestui al doilea grup nu se aflaseră nici un moment în pericol de moarte. Nici unul dintre acești copii nu-și amintea de ceva care să aibă vreo legătură cu o ÎNDE.

Asta l-a făcut pe doctorul Morse și echipa lui să conchidă că „oricare ar fi... cauza acestor experiențe unice, este clar ca copiii care supraviețuiesc după ce au fost gata să moară au o NDE."

Asta arată că NDE-urile sunt în mod specific legate de situația în care ești foarte aproape de moarte, în contrast-, cu cazul în care ești doar foarte bolnav.

NDE - o halucinație?

Pentru anumite persoane, NDE-urile sunt niște simple halucinații, niște produse mentale provocate de stres, de lipsa de oxigen sau, în unele cazuri, chiar de droguri.

Unul din argumentele cele mai puternice împotriva acestei teorii constă în faptul că NDE-urile se produc la pacienții care au electroencefalogramă plată.

Electroencefalograma, sau EEG, este înregistrarea activității electrice a creierului. Ea se prezintă sub forma unei linii pe o bandă de hârtie. Linia urcă sau coboară după activitatea electrică a creierului atunci când gândim, vorbim, visăm sau nu facem nimic. Dacă creierul este moț electroencefalograma indică o linie dreaptă, ceea ce implică incapacitatea creierului de a gândi sau de a hotărî o

acțiune. O EEG plată este criteriul legal al morții în numeroase țări.

Nimic nu se poate petrece în creier fără activitate electrică. Chiar și halucinațiile apar pe o EEG.

Or, ne aflăm în posesia multor rapoarte de cazuri în care oamenii au avut o NDE cu o EEG plată! Și, bineînțeles, au supraviețuit pentru că au putut să-și povestească aventura. Numărul mare al celor cărora li s-a întâmplat un asemenea lucru mă face să cred că, în anumite cazuri, NDE-urile s-au produs la niște oameni morți din punct de vedere tehnic. Dacă ar fi fost vorba de halucinații, atunci am fi avut urma pe înregistrarea electroencefalogramelor.

Mă grăbesc totuși să precizez că electroencefalograma nu dă totdeauna un traseu exact al vieții creierului. Există cazuri în care s-au înregistrat unde alfa atunci când electrozii erau branșați pe un borcan cu jeleu.

Firește, asta nu vrea să însemne că jeleul este viu! Asta arată pur și simplu că electroencefalograma a înregistrat niște interferențe (probabil unde radio). Asta se numește uneori „fantoma din mașină”.

Uneori e posibil ca creierul să nu fi păstrat decât o activitate atât de slabă încât mașina să nu poată reacționa. Un medic de la Duke University mi-a furnizat un exemplu de acest gen de cazuri. Printre pacienți se afla și o fetiță legată la un electroencefalograf După cum arăta mașina, fetița nu mai avea nici o activitate cerebrală.

Medicii au crezut deci că murise și au vrut să o „debranșeze”, dar familia a refuzat, spunând că se va întâmpla un miracol! Și toți membrii familiei s-au strâns în jurul patului rugându-se vreme de o săptămână.

Fetița și-a recăpătat cunoștința. Medicul a adăugat că și-a revenit total și că tocmai încheiase cu succes învăț-

mântui primar. Medicul ei a insistat asupra faptului ca dacă medicii ar fi dat crezare acelei EEG, fetița ar fi murit. El a descoperit astfel ceea ce alți medici descoperiseră deja singuri: activitatea cerebrală poate să coboare la un nivel atât de infim încât electrozii plasați pe pielea capului să rămână insensibili.

Lipsa de importanță a religiei

Uneori se crede, pe nedrept, că numai persoanele foarte credincioase au NDE-uri. Toate studiile au arătat că acest lucru nu este adevărat. Cercetătorii; printre care Melvin și Morse, au stabilit că "subiecții foarte credincioși au mai ușor tendința de a considera ființa de lumină ca fiind Iisus sau Dumnezeu și locul situat la ieșirea din tunel ca fiind paradisul. Totuși religiozitatea lor nu modifică cu nimic structura fundamentală a experienței. Ei descriu totdeauna o ieșire din corp, trecerea printr-un tunel, apariția ființelor de lumină și viziunea vieții lor, la fel ca și necredincioșii. Abia după aceea își replasează experiența într-un context religios.

Deschid aici o mică paranteză. Mi-am dat seama că, în mare, există două categorii de oameni care își pun între bări raporturile dintre religie și NDE-uri. Primul este grupul celor care încearcă să demonstreze exactitatea interpretării lor personale a Bibliei prin intermediul unei NDE trăită, de un terț.

Al doilea grup este grupul celor care vor să afle dacă atei devin credincioși după o NDE. Vor să spună că o -J NDE trăită de un ateu, și relatată chiar de el, ar câștiga în ;f

valabilitate și în obiectivitate. Eu cred că un ateu și-a trăit experiența fără să introducă în ea prejudecăți religioase.

Or, îmi dau seama că toată problema „contextului religios” este infinit mai complexă decât simplul fapt de a crede sau de a nu crede.

Când studiezi subiectul mai de aproape, trebuie să iei în considerare alte nivele de conștiință decât, numai gândul ■conștient. Trebuie să se țină cont și de factorii inconștienți, căci ei se pot dovedi foarte diferiți de ceea ce subiectul gândește la un nivel conștient.

Am băgat de seamă-că, chiar dacă anumite persoane se pretind atee, asta nu înseamnă că nu au un minimum de conștiință religioasă. Se poate imagina că un copil poate ajunge la șase sau la șapte ani fără să aibă cea mai mică noțiune despre Dumnezeu? Eu nu pot! Chiar dacă părinții lui au încercat în mod deliberat să-l ferească de orice cultură religioasă, tot ar fi fost bombardat de aceleași imagini ca și restul populației, măcar pentru faptul că nu poți evita' să nu-i vezi pe preoții care predică la televizor sau să nu remarci bisericile din vecinătate. Toate aceste imagini crează în mintea unui individ noțiunea de Dumnezeu.

Când o persoană se află în stare de criză cum ar fi riscul de a "muri, situația face cu siguranță să apară la suprafață noțiunile religioase pe care le are. După părerea mea, în pragul morții nu există atei, după cum mi exista pe câmpul de luptă.

Cu alte cuvinte, cred că există dispoziții religioase inconștiente pe care cercetătorii nu le pot evalua nici prin cea mai sofisticată investigație post-NDE.'

Trebuie totuși insistat asupra unui punct foarte interesant. Chiar și oamenii cei mai credincioși devin după o NDE degajați de orice apartenență la vreuna din biserici.

Ei spun că Dumnezeu acordă mai multă importanță componentelor spirituale ale religiei, așa cum nu fac oamenii - dogmatici.

De ce NDE-urile nu sunt toate identice?

Se spune uneori că, dacă NDE-urile sunt cu adevărat. niște incursiuni în planul unei existențe spirituale, atunci toți subiecții ar trebui să trăiască aceeași experiență. Toți ar trebui să-și vadă corpul într-un punct situat în exteriorul acestuia, să treacă printr-un tunel plutind, să-și întâlnească părinții decedați, să vadă o ființă de lumină care radiază și să-și revadă viața. '

Or, în funcție de subiecți, experiența este mai mult sau mai puțin completă. Extrasele de relatări citate în capitolele precedente arată foarte bine varietatea experiențelor. Unii subiecți nu cunosc decât ieșirea din corp în timp ce alții au o NDE completă, care îi duce într-o dimensiune spirituală.

Un studiu despre care încă nu am vorbit, a fost făcut la universitatea Northridge din California, de J. Timothy Green și Penelope Friedman. Ei au chestionat cu minuțiozitate patruzeci și una de persoane care fuseseră clinic moarte sau muribunde în urma unui accident, a unei boli sau a unei tentative de sinucidere. Acest grup va furniza în total cincizeci de NDE-uri. Fazele acestor NDE-uri au fost comparate cu rezultatele studiului mai larg efectuat de Ring. Diferențele uneori notabile față de procentajele date de Ring se datorează faptului că cei doi cercetători au studiat un grup mult mai restrâns decât cel al lui Ring.

Faze ale NDE-urilor	' Studiul ' lui Ring	Studiul lui Green și Friedman
1. Ambianța de bază (pace și liniște sufletească)	60%	70%
2. Ieșirea din corp	37%	66%
3. Tunel/zonă obscură	23%	32%
4. Vederea luminii	16%	62%
5. Intrarea în lumină	10%	18%

■ Acest studiu și comparația cu rezultatele lui Ring scot foarte bine în evidență varietatea derulării unei NDE. Toți oamenii chestionați în cadrul acestor studii avuseseră ceea ce am căzut de-acord să numim o NDE, dar toți au avut o experiență unică, diferită în compunerea ei. Unii nu au cunoscut decât experiența ieșirii din corp, alții doar senzația că se deplasează printr-un tunel. Alții însă au trăit NDE-uri complete.

Prin urmare, la întrebarea pusă în acest paragraf eu* răspund nu. Voi da un exemplu care; îmi va lămuri poziția. Să ne imaginăm zece persoane care vizitează Franța. Mă îndoiesc că acești zece turiști vor avea aceeași experiență a călătoriei lor. Trei dintre ei vor spune că au văzut cutare monument celebru. Cinci vor zice că au mâncat nemai-pomenit de bine, iar ceilalți doi, poate, că au făcut o plimbare splendidă pe un fluviu. Fiecare dintre acești călători va face o relatare, diferită a șederii lor în Franța. Aceste relatări vor prezenta totuși zone care vor coincide.

' Tot așa și în cazul NDE-urilor. Dacă părți din relatări coincid pentru a forma un cadru comun, asta nu înseamnă că există două experiențe complet identice.

Ultimul basm

1

Există oameni care cred ca o NDE este mecanismul de apărare al minții în fața celei mai rele realități, moartea . " noastră. Conform acestei teze, oroarea situației face min- |§ tea să se înșele pe ea însăși imaginând situația într-o lumină cu mult mai bună. Iată o'versiune simplificată a .?; înlănțuirii evenimentelor așa' cum ni se propune:

- Există două feluri de a răspunde la o amenințare. Dacă putem face fizic ceva pentru a modifica situația - de "'§. exemplu evitarea unei mașini - atunci o facem. Dacă nu « : putem să facem nimic pentru a modifica cursul ■ eveni- 'montelor - atunci mintea noastră' înfruntă problema. Și o | face disociindu-se de situație, în unele cazuri până-acolo : " încât crează o lume imaginară. ,f

- Chiar dacă acest refugiu în fantasme poate să pară un f mod foarte pasiv de a înfrunta un eveniment precum un ■ " accident, asta poate să fie cea mai bună soluție pentru , victimă; pentru că această situație periculoasă^pentru exis tență este dureroasă și paralizantă, ne aflăm într-o stare *de prea.mare disperare pentru a pută întreprinde ceva fizic împotriva durerii. •

- Pentru a conserva, energie și a asigura continuarea / funcționării corpului, mintea alunecă și mai departe în aceste fantasme confortabile. Asta permite nu numai con- V centrarea asupra altui lucru decât durerea oribilă provocată ' . de șocul cu mașina, dar permite și corpului să se destindă ■■; și, astfel, să facă mai bine/față dificultăților sale interne. ' "Z

- Lucrul, acesta este posibil datorită capacității creie- £ rului' de a preduce niște substanțe chimice. Sub efectul: § durerii, creierul.secretă propriile lui. substanțe anestezi- i ante, sau .endorfme, cam de treizeci de ori mai puternice-f

decât morfina. Le putem simți efectele relaxante după un efort fizic intens. Ele se află la originea senzației minunate cunoscute sub numele de beția alergătorului. Or, faptul de a fi răsturnat de o mașină declanșează un aflux mai mare de endorfme decât declanșează o simplă alergare. Asta determină creierul să le fabrice foarte repede.

Disocierea și elaborarea de fantasme devin atunci mult mai puternice. Încep să se producă lucruri foarte ciudate. Ne închipuim- că ne părăsim corpul. Sau ne pomenim zburând printr-un tunel cu viteză supersonică spre o lumină care strălucește. Ne putem vedea bunicii • decedați, mătușile sau unchii. Eventual suntem întâmpinați de o ființă de lumină minunată care ne face să ne revedem, întreaga viață. Poate că atunci dorim să rămânem în acest „paradis". Dar ființa de lumină ne spune că e timpul să plecăm înapoi.

Și câteva clipe mai târziu - nu se poate spune exact cât durează asta - avem impresia că suntem „aspirați" în corpul nostru și că ne întoarcem.în el.

- Revenim transformați în lumea reală. Experiența acestui drog, un drog produs de creier, ne~a schimbat. Nu mai vedem lumea în același fel. Putem să credem că acest episod, despre care aflăm că se numește NDE, este o întrezărire a lumii'de dincolo. Dar câțiva cercetători cred că eram gata să ne istorisim ultima „poveste de adormit": . lata o teorie bine adusă din condei! Din păcate, ea tot nu explică NDE-urile, măcar pentru motivul că nu cunosc nici un studiu care leagă endorfmele de halucinații sau de oricare alt fenomen.

În schimb, știu foarte bine că alergătorii de fond și alți atleți «are practică discipline în care li se cere rezistență fizică produc cantități extraordinar de mari de endorfme la

antrenament sau în cadrul competițiilor. Ei se simt în mod frecvent într-o stare aproape euforică după un efort prelungit, lucru care concordă cu ceea ce știm despre felul în care neurotransmițătorii afectează un individ.

Dar nu cunosc nici măcar un singur caz în care un atlet să fi relatat experiențe apropiate unei NDE, cu excepția cazului în care ar fi fost gata să moară din cauza unui efort prea mare.

'Această teorie nu explică nici experiențele de ieșire din corp în urma cărora oamenii descriu cu exactitate ce se petrece în jurul lor, cât și materialul folosit.

Cred că acest argument este făcut plauzibil de faptul că endorfinele creează într-adevăr o stare de pace și de beatitudine. Asta se și consideră că e rolul lor: un răspuns al corpului la suferință. Totuși analogia se oprește aici.

Negarea realității

Oamenii care sunt incapabili să facă față apropierii rapide a morții pot să o nege printr-o fantasmă în care supraviețuiesc. Este o formă de negare a realității care face parte din mecanismele de apărare și au pretenția să ne protejeze de nimicirea finală.

Argumentul cel mai evident care combate această teză este faptul că subiecții au în mod fundamental aceeași experiență. Dacă ar fi o simplă negare a realității, oamenii ar avea amintiri foarte puternice, ale cutărai prânz între amici, sau și-ar închipui că sunt înconjurați de femei superbe, ceea ce ar fi mult mai verosimil decât impresia că trec printr-un tunel și că își revăd viața.

Evenimentele asociate apropierii morții nu pot fi doar produsul unei negări a realității. Dacă asta ar fi realitatea, relatările NDE-urilor ar fi toate diferite, fără nici un punct comun.

Această explicație mai prezintă o dificultate. Nu concordă cu faptele. Un mecanism de apărare psihologic ar menține lucrurile în stare de funcționare, - pentru că psihicul vrea să rămână așa cum este.

O NDE se deosebește deci de o negare a realității prin faptul că ea reprezintă o schimbare profundă. În loc să le permită oamenilor să nu se schimbe, ea îi face să abordeze existența într-un mod cu totul nou, așa cum niciodată nu le-ar fi trecut prin minte înainte.

După o NDE, oamenii își înfruntă adevărul personal în mod cu totul remarcabil. Și asta îi face fericiți. Contrar negării realității cunoscută sub numele de vis în stare trează, care te ușurează temporar de aspectul realității, NDE-urile procură un punct de plecare pentru o transformare care durează toată viața.

Inconștientul colectiv ai lui Jung

Cari Jung a insistat asupra faptului că multe mituri și credințe se regăsesc în diferite culturi, chiar dacă nu au avut nici o legătură între ele. De exemplu mitul facerii lumii este același la indienii napago ca și la grecii din antichitate.

Jung a apelat la "structura globală „inconștientul colectiv” și elementele - din care e formată ea, „arhetipurile”. Acestea sunt răspunsurile programate în fiecare ființă omenească. Un exemplu simplu de arhetip este „mama”.

în toate culturile, acest cuvânt evocă un ansamblu de semnificații foarte asemănător, b universalitate fundamentală.

•

Deși însuși Jung a avut o NDE, el nu a legat-o de inconștientul colectiv. În schimb, discipolii lui Jung leagă NDE-urile de arhetipuri pentru că e vorba de o experiență comună tuturor culturilor (și trăită fără ca apartenența rasială să schimbe ceva), și cuprind aceleași elemente de bază pentru bărbații și pentru femeile de toate vârstele.

Experiența arhetipală tipică s-ar putea prezenta după cum urmează: o persoană are un vis care cuprinde elemente ce nu aparțin, experienței sale conștiente, dar se apropie foarte mult de elemente prezentate în mitologie sau în rituri foarte vechi.

Pentru unii adepți ai lui Jung, moartea și apropierea morții fac să se ivească toate aceste imagini arhetipale din adâncurile inconștientului. Ele sunt, în linii mari, identice pentru toată omenirea: experiența tunelului, ființele de lumină, panorama evenimentelor Vieții etc.

Este o teorie, dificil de respins, în special tocmai pentru că nu este decât o teorie. Ca și celelalte teorii expuse aici, și ea oferă o parcelă de adevăr. Pentru mine, slăbiciunea cea mai mare este că nu explică experiențele de ieșire din coip. N-aș putea accepta decât o teorie care le explică.-

O experiență de lumină

Ani de zile am încercat să găsesc o explicație psihologică a NDE-urilor. Și nici acum nu am reușit.

Toate așa-zisele teorii explicative mi se par incomplete . și inadecvate. În general oamenii care le propun nu și-au

dat niciodată osteneala de a sta de vorbă cu cei care au avut o NDE, de a-i privi în ochi, de a-i asculta.

Dacă ar fi făcut-o, poate că ar fi ajuns la aceleași concluzii ca filozoful William James în legătură cu misticismul

• James spune că este o experiență poetică. O experiență care se justifică singură pentru că este. o formă de cunoaștere. Este personală în așa măsură încât se afla dincolo de cuvinte. Și ea transformă profund existența. Este pur și simplu o experiență de lumină.

1
.

1

CONCLUZII'

[The main body of the page contains extremely faint and illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the document. The text is scattered across the page and cannot be transcribed accurately.]

„Splendoarea inexprimabilă”

\ Sunt mai mult de douăzeci de ani de când „trudesc” în această zonă limită care este studiul NDE-urilor. În cursul acestor cercetări, am auzit mii de oameni vorbind despre călătoriile lor atât de profund personale în... ce? Lumea de dincolo? Paradisul de care li s-a vorbit în cursul instruirii religioase? O zonă a creierului care nu se dezvăluie decât în situațiile disperate?

Am vorbit de asemenea cu aproape toți cei care studiază NDE-urile în lumea întreagă. Știu că cei mai mulți dintre ei cred, în sinea lor, că NDE-urile oferă o întreprindere a vieții de după viață. Totuși, ca oameni de știință și membri ai corpului medical, ei nu posedă nici o „dovadă « științifică” a faptului că o parte din noi continuă să trăiască după moartea corpului. Această lipsă de probe îi împiedică să-și declare adevăratele convingeri în public. Dar, în același timp, ei încearcă mereu să răspundă în mod științific la această întrebare care ne pune atât de mult pe gânduri: ce se întâmplă atunci când murim? !

Mă îndoiesc că știința va putea să răspundă vreodată la această întrebare. O putem aborda practic din toate punctele de vedere, dar răspunsul nu va fi niciodată complet. Chiar dacă s-ar putea produce o NDE în laborator, ce-ar însemna asta? Știința n-ar putea decât să înregistreze o nouă relatare despre o călătorie pe care nu a putut să o vadă.

Diferiți cercetători au propus mijloace de investigare ale NDE-urilor mai sofisticate, ca niciodată. Sugestiile lor sunt interesante prin rezultatele pe care le-ar putea produce, dar imposibil de folosit din motive de etică medicală. Nu putem oricând gândi la tehnici noi, dar aplicarea lor reală ar putea să pună în primejdie siguranța și viața personală a bolnavilor.

Când un medic se ocupă de un pacient aflat în pragul morții, este evident că lucrul cel mai important în acel moment nu este să facă o cercetare științifică ci, dacă e posibil, să salveze persoana respectivă.

Cred că, dacă unii dintre noi care am studiat NDE-urile ar pleda pentru experimentarea pe muribunzi, ar fi deplorabil. Ar fi o pătrundere abuzivă într-unui din momentele cele "mai intime și cele mai importante din viața unei persoane.

A interfera într-un fel oarecare cu îngrijirile clinice în curs ar fi moralmente condamnat. Pe de altă parte, i-ar fi destul de greu unui cercetător să mai adauge ceva esențial la studiile remarcabile făcute de autorii prezenți în această carte. ■

Există totuși o cercetare care s-ar putea dovedi interesantă, fără să fie jenantă. Un cercetător a emis ideea de a plasa pe abdomenul pacienților aflați în reanimare niște obiecte care, în mod normal, nu se află în sălile de urgențe. Niște medalioane cu o formă mai ciudată ar fi perfecte.

În felul acesta, dacă acești pacienți au într-adevăr o experiență în afara corpului, ei ar trebui să poată descrie obiectul plasat pe burta lor pentru că l-ar vedea din tavan.

E o idee bună. Dar în practică... Trebuie să încercăm să ne imaginăm scena. Ca medic, concentrat total asupra necesității de a-și salva pacientul, ar pierde timpul să se joace cu medalioanele? Eu personal nu cred că aș pierde timp cu asta!

Această procedură nu numai că s-ar lovi de obstacolele etice menționate mai sus, dar ea ar implica și o responsabilitate enormă - față de companiile de asigurări - pentru medic și pentru spitalul care ar permite o astfel de experiență.

O altă posibilitate, pe care o găsesc mai cuminte, ar fi să se plaseze puncte de reper fixe în sălile de reanimare, în locul în care n-ar putea să fie văzute decât de la tavan. În felul acesta, un pacient ar putea să dovedească că a ieșit, cu 1 adevărat din corp descriind aceste puncte de reper. În același timp cu propria lui reanimare.

După părerea mea, rezultate foarte bune ar da plasarea unor benzi mari de hârtie foarte colorată deasupra plafonului merelor, astfel încât un pacient care ar pluti în apropierea tavanului nu ar putea să nu le vadă. ■

S-a mai propus și o metodă de investigare destul de specială cu gorile. Nu o menționez aici decât pentru a ară-

ta cât de frustrați ne simțim pentru că nu putem reproduce o NDE în laborator.

Niște gorile ar trebui să fie învățate un limbaj de exprimare prin semne și apoi să fie aduse într-o stare apropiată de moarte cu ajutorul unei aparaturi adaptate, supravegheată de medici, urmând ca-după aceea să fie reanimate. Când și-ar veni în fire, primatele ar putea fi „chestionate” despre experiența lor de profesorul care le-a învățat limbajul prin semne.

Sunt cu totul împotriva acestei idei. Mai întâi ar fi o comportare plină de cruzime față de niște animale. Apoi, toată această încercare n-ar duce la mare lucru. Fie că se produce sub control sau spontan, o NDE va fi destul de asemănătoare în ambele cazuri. O experiență ca aceea a tunelului sau revederea vieții în trei dimensiuni nu poate fi trăită de nimeni altcineva decât de subiectul căruia i se întâmplă, *oricare ar fi* situația în care se întâmplă. Atunci de ce să, riscăm chiar și viața unei gorile ca să încercăm imposibilul?

Consider deci această sugestie fanatică, abia meritând să fie menționată.

În absența unei dovezi științifice foarte clare, mă întreb uneori ce să cred. Sunt NDE-urile o dovadă despre viața de după viață? Răspunsul meu este da.

Există: câteva elemente care mă fac să gândesc astfel. Unul dintre ele este ansamblul de relatări despre experiențe în afara corpului care au fost verificate, relatări cum sunt cele pe care le-am amintit în capitolul precedent. Ce dovadă mai mare de supraviețuire după moartea corpului am putea; cere decât aceste exemple de oameni care ies din-

corpul lor și observă procedurile de reanimare aplicate propriului lor corp? .

Deși aceste experiențe de părăsire a corpului pot să fie din punct de vedere științific cel mai bun motiv de a crede în viața de după moarte, lucrul care pe mine mă impresionează cel mai mult la NDE-uri este cea incredibilă transformare de personalitate a subiecților în urma unei astfel de experiențe. Faptul că NDE-urile schimbă complet oamenii care le trăiesc constituie o dovadă a realității și puterii lor.

■ După douăzeci și doi de ani de cercetări asupra NDE-urilor,- cred că nu există dovadă științifică destul de puternică pentru a afirma definitiv realitatea unei vieți după moarte. Dar această poziție privește știința, problemele rațiunii.

■ . -
Ceea ce ține de inimă este altceva. Aceste probleme sunt supuse atunci unor judecăți care nu cer o viziune strict științifică despre lume. Dar pentru cercetători ca mine, ele cer totuși o analiză aprofundată.

Pe baza unei astfel de examinări am ajuns la convingerea că NDE-urile oferă cu adevărat o întrezărire a lumii de dincolo, o scurtă incursiune într-o realitate, cu totul diferită.

Convingerea mea este aceeași cu cea exprimată într-o scrisoare scrisă de C.G. Jung în 1944. Este un text deosebit de semnificativ pentru că Jung avusese el însuși o NDE, cu ocazia unei crize cardiace, câteva luni înainte de a scrie această scrisoare: ■ - • - - -

Ceea ce se întâmplă după moarte este de o splendoare atât de inexprimabilă încât imaginația și sentimentele noastre nu sunt

suficiente ca să o poată concepe, chiar și într^un mod foarte aproximativ.,.

Mai devreme sau mai târziu, morții devin tot ceea ce suntem. Dar în această realitate, noi nu știm decât puțin, sau nimic, despre acest mod de a fi. Și ce o să mai știm despre acest pământ după moarte? Dizolvarea în eternitate a formei noastre temporare nu atrage după sine nici o pierdere de semnificație. Dimpotrivă, și degetul mic știe că face parte, din mână.

Redactor: CONSTANTIN DUMITRU-PALCUS
Tehnoredactor: NICOLAE IANCU .

Pregătirea formei și tiparui executate
sub comanda nr. 50 503

.Regia Autonomă a Imprimeriilor
Imprimeria „CORES!” București
România.

